

Års redo vis ning 2015

Firande x 2

Två av framgångsfaktorerna bakom Mölnlycke centrum utveckling; Hulebäcksgymnasiet och kulturhuset, fyller 20 respektive 25 år. I firandet konstaterar vi att gymnasiet fortfarande är ett av regionens populäraste och att kulturhusets fina besöks- och utlåningssiffror håller i sig.

Medborgardialoger ger värdefull information

Vad tycker våra invånare om välfärdsteknologi som till exempel kameratillsyn i vården? Och hur ser ungdomarna på sitt första boende? Höstens medborgardialoger ger värdefull information inför kommande planeringar och satsningar.

Landvetters kulturhus invigs

Landvetter får en ny mötesplats och nya lokaler för bibliotek, kulturskola och föreningsliv. Dessutom blir det äntligen möjligt att visa större föreställningar och evenemang på orten. Kulturhuset med guldtag invigs i januari.

Regionens bästa företagsklimat och nästan Årets superkommun

Göteborgsregionens bästa företagsklimat finns i Härryda kommun. Det framgår av Svenskt Näringslivs årliga kommunranking där vi placerar oss på en fjortonde plats nationellt. Årets superkommun? Ja, vi är en av landets nio kommuner som nomineras* och även om Lomma tar hem segern så låter vi oss smickras.

* Dagens Samhälle står bakom nomineringarna, vars syfte är att uppmärksamma de kommuner som har bäst förutsättningar att möta framtida samhällsutmaningar.

Tallgården årets nya förskola

Vår nyaste förskola har sex avdelningar och ligger i Säteriets bostadsområde i Mölnlycke. Den stora, spännande utegården inspirerar till lek och utmaningar och skulle inte den räcka till så ligger Rådasjöns naturreservat runt knuten.

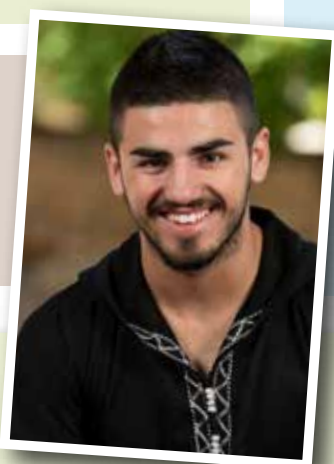

Götalandsbanan påverkar kommunen

Den nya järnvägen med stopp på Landvetter flygplats kommer att påverka oss på många sätt. Under året konkretiseras Trafikverkets uppdrag och Härryda kommun står inför stora utmaningar och möjligheter.

Flyktingströmmar engagerar

Vi tar emot 118 ensamkommande flyktingbarn och löser det genom familjehem, tillfälliga boenden och köpta platser i andra kommuner. Under hösten bemannar och driver vi även två akutboenden på uppdrag av Migrationsverket och Göteborgs stad.

**Resultat:
111 miljoner
kronor**

2015 års resultat är 69 miljoner kronor bättre än budgeterat och motsvarar fem procent av kommunens omsättning som är 2,3 miljarder kronor. Lägre räntekostnader till följd av mindre upplåningsvolym och lägre räntenivå samt lägre kostnader för pensionskulden redovisar sammanlagt plus 32 miljoner kronor. I resultatet ingår återbetalning från AFA Försäkring på 13 miljoner kronor. Återbetalningen beror på att man i efterhand har beslutat att sänka och återbetala premier för 2004. Soliditeten stärks med en procentenhet till 26 procent. Det goda resultatet stärker kommunens ekonomi inför framtiden.

Läs mer på sidan 16 och 17

**Vi är
36 651
invånare**

Antalet invånare vid årsskiftet är 36 651 personer. Under året ökar vi med en procent. Orsaken till den relativt låga befolkningsökningen är att bostadsbyggandet har försenats. Invånarnas medelålder är 39 år, att jämföra med rikets 41 år. Arbetslösheten i kommunen är relativt låg 3,1 procent, jämfört med 6,3 procent i riket.

Läs mer på sidan 6

ÅterC – årets nykomling

Återanvändning ligger i tiden och till nystartade ÅterC kommer både förskolor och grundskolor för att skapa av restmaterial som företag och invånare skänkt. Kreativt, roligt och miljösamt!

Tänd gatubelysning nattetid

I oktobermörkret beslutas att gatubelysningen ska vara tänd nätterna igenom. Tidigare var belysningen släckt vardagar kl 01 –05, förutom under natten till lördag och söndag samt under kortare skollov.

God ekonomi men lägre befolknings-tillväxt

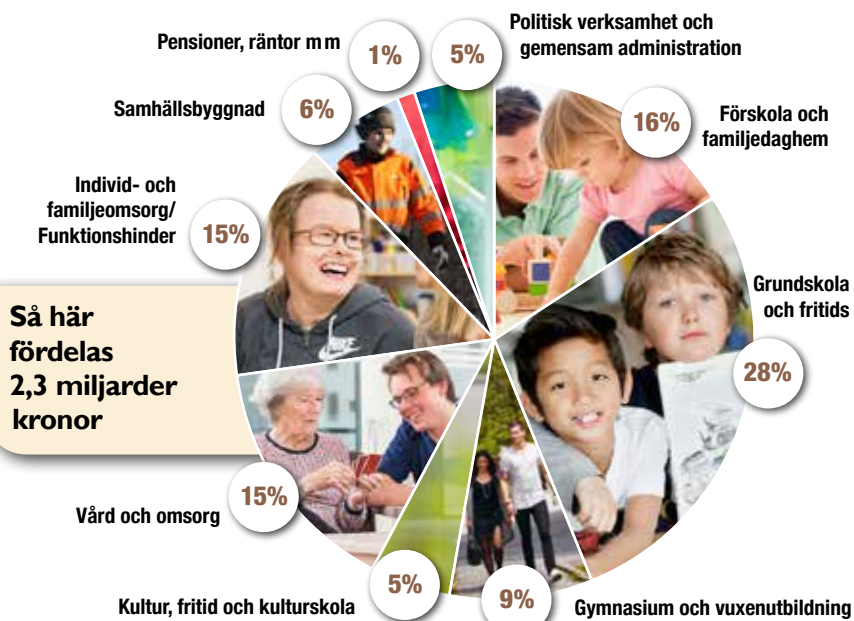

Årets ekonomiska resultat på 111 miljoner kronor är nästan i nivå med rekordåret 2014. Det goda resultatet innebär att den ekonomiska basen stärks och att vi fortsätter att nå kommunfullmäktiges finansiella mål.

De senaste årens positiva resultat har investerats i boenden, förskolor, skolor och mark för bostadsbyggande. Sammanlagt har Härryda kommun satsat cirka 300 miljoner kronor i olika anläggningar under året och nästan 1 miljard den senaste femårsperioden. Trots den höga investeringsnivån har inte skuldsättningen ökat med mer än 100 miljoner kronor under samma tid. Goda resultat ökar motståndskraften mot tillfälliga ekonomiska svackor och gör det också möjligt att fortsätta utveckla våra verksamheter.

Årets bostadsbyggande når tyvärr inte upp till tidigare års nivåer och befolkningstillväxten är därmed lägre än planerat. Det finns dock goda förutsättningar för att kommunen de närmaste åren kommer att bidra med nya bostäder i regionen.

Bo Ekström, ekonomichef

Vi tar ansvar

Vi har 2 705 anställda

Antalet tillsvidareanställda vid årsskiftet är 2 705 personer, varav 83 procent kvinnor.

54 procent arbetar inom sektorn för utbildning och kultur och 29 procent inom socialtjänsten. Personalkostnaderna utgör 60 procent av kommunens kostnader.

Läs mer på sidan 26

God ekonomisk hushållning är viktig för oss. Med det menar kommunfullmäktige att vi ska medverka till att varje generation tar ansvar för sin konsumtion av kommunal verksamhet och efterlämnar miljömässiga, sociala och ekonomiska förutsättningar som är minst lika goda som vid övertagandet.

Läs mer på sidan 10

Vi investerar

Under året investerar vi 288 miljoner kronor, framför allt i förskolor, skolor, vattenledningar och infrastruktur. Även mark för ett framtida nytt samhälle förvärvas.

Läs mer på sidan 16 och 62

Årsredovisningen är kommunstyrelsens rapport till kommunfullmäktige för verksamhetsåret 2015.

Den vänder sig också till externa intressenter i form av kommuninvånare, kreditgivare, leverantörer och andra offentliga myndigheter.

INLEDNING

Kommunstyrelsens ordförande	3
Fem år i sammandrag	4
Kommunkoncernens organisation	5

FÖRVALTNINGSBERÄTTELSE

Förvaltningsberättelsen utgör en sammanfattning av årsredovisningen, med fokus på väsentliga delar av kommunens ekonomi och verksamhet.

Kommunen

Omvärlden och Härryda kommun	6
Kvalitetsredovisning	8
Målstyrning	10
– Mål för god ekonomisk hushållning	10
– Verksamhetsmål	13
Ekonomi i korthet	16
Finansiell analys, kommunen	17
Jämförelser inom regionen och riket	23
Kommunen som arbetsgivare	26
Sammanställd redovisning	29

VERKSAMHETSREDOVISNING

Verksamhetsredovisningen omfattar förvaltningens sektorer. Inom varje sektor beskrivs årets viktigaste händelser, måluppfyllelse samt ekonomi. Här finns även dotterbolagen.

Politisk organisation	32
Utbildning och kultur	34
Socialtjänst	38
Samhällsbyggnad	
– Skattefinansierad verksamhet	41
Samhällsbyggnad	
– Affärsdrivande verksamhet avfall	43
– Affärsdrivande verksamhet vatten	44
– Exploatering	45
Teknik och förvaltningsstöd	46
Administrativt stöd	48
Dotterbolagen	
– Härryda Energi AB	50
– Förbo AB	51

RÄKENSKAPER

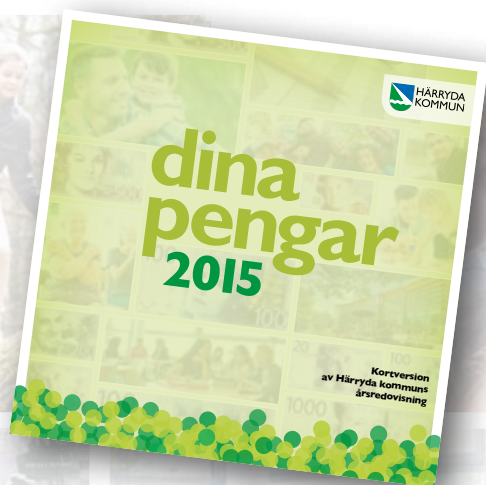
Räkenskaperna består av resultaträkning, kassaflödesrapport samt balansräkning med noter. Avslutningsvis finns en redovisning av större investeringsprojekt, exploateringsredovisning samt särredovisning av VA-verksamheten.

Upplysning om redovisningsprinciper	52
Resultaträkning och kassaflödesrapport	54
Balansräkning	55
Noter	56
Större investeringsprojekt	62
Exploateringsredovisning	64
VA-verksamhetens resultaträkning, balansräkning samt noter	66

ÖVRIGT

Folkhälsa	67
Miljö	69
Revisionsberättelse	71

En kortversion av årsredovisningen skickas ut till alla hushåll och företag i Härryda kommun.

Kommunstyrelsens ordförande Per Vorberg om 2015

Ett ekonomiskt starkt år med framtida utmaningar.

2015 blev vårt ekonomiska resultat 111 miljoner kronor. Till största delen beror det på olika engångsposter inom finansförvaltningen, men också på att övriga sektorer tillsammans gör ett mindre överskott. Vi når de finansiella målen, vilket är grunden till att vi kan fortsätta utveckla Härryda och ta ansvar för vår del av regionens utveckling. Investeringsvolymen har varit fortsatt hög och stora poster har varit köp av markområde i Landvetter södra, vattenverksamheten och köp av Skinnefjällskolan.

2015 återfick vi ett politiskt majoritetsstyre i kommunstyrelsen vilket ger en styrka och tydlighet i styrningen med vad politiken vill och tar ansvar för. Detta är viktigt då omvärlden förändras och vi har stora frågor som behöver hanteras. Året 2015 var ett händelserikt år med allt från politiska diskussioner om dagbarnvårdare till stora flyktingströmmar som innebar prövningar av samhällssystemen och människors engagemang. Under året har vi haft mycket arbete i stora samhällsbyggnadsprojekt med bland annat Götalandsbanan, utvecklingen i Landvetter södra och Airport City vid Landvetter flygplats.

Härryda är en bra kommun, med många bra resultat och god ekonomi. Vi har goda förutsättningar i nästan alla frågor, men ändå har vi inte lyckats uppnå vår ambitionsnivå med bostadsbyggandet, befolkningstillväxten och näringslivsklimatet. Dessa områden är en del av motorn i ekonomin och visar på att vi inte kan luta oss tillbaka, utan att vi ständigt måste arbeta med förbättringar i arbetssätt, styrning, ledning och engagemang.

Både förvaltningen och politiken har gjort ett avstamp i utvecklingen av arbetet med medborgardialoger i olika former. Vi tror detta kan ge en positiv effekt i framtiden på hur invånare och företagare upplever och trivs i Härryda kommun.

Tillsammans gör vi
Härryda kommun
ännu bättre!

Per Vorberg (M)
kommunstyrelsens ordförande

Fem år i sammandrag

För att få en bild av kommunens och koncernens ekonomiska ställning, redovisas över en femårsperiod mått från resultaträkning, kassaflödesrapport samt balansräkning.

Mkr, där inget annat anges	2015	2014	2013	2012	2011
KOMMUNEN					
Folkmängd	36 651	36 291	35 732	35 223	34 854
Skattesats till kommun (%)	20,62	20,62	20,62	20,62	21,05
Skatteintäkter, utjämning m m	1 850,3	1 769,2	1 728,5	1 640,1	1 605,6
MÅTT FRÅN RESULTATRÄKNINGEN					
Årets resultat	111,2	122,7	50,0	36,1	-16,2
Verksamhetens nettokostnader	-1 718,8	-1 631,4	-1 578,0	-1 555,3	-1 537,7
- varav avskrivningar	-104,7	-95,7	-91,9	-87,6	-80,6
Nettokostnadsandel inkl finansnetto <i>Nettokostn inkl finansnetto/skatteintäkter, generella statsbidrag och utjämning</i>	94 %	93 %	97 %	98 %	101 %
MÅTT FRÅN KASSAFLÖDESRAPPORTEN					
Självfinansieringsgrad <i>Resultat efter finansnetto exkl avskrivningar/ nettoinvesteringar</i>	75 %	76 %	71 %	65 %	31 %
MÅTT FRÅN BALANSRÄKNINGEN					
Kassalikviditet <i>(Likvida medel + kortfristiga fordringar) kortfristiga skulder</i>	32 %	33 %	72 %	50 %	59 %
Balanslikviditet <i>Omsättningstillgångar/(kortfristiga skulder + avsättningar)</i>	19 %	13 %	24 %	20 %	22 %
Totala tillgångar	2 376,2	2 073,9	1 989,3	1 912,7	1 748,7
Soliditet. <i>Eget kapital/totala tillgångar</i>					
- inkl pensionsförpliktelser före 1998	26 %	25 %	19 %	17 %	16 %
- exkl pensionsförpliktelser före 1998	54 %	58 %	54 %	52 %	53 %
Totala skuldsättningsgrad <i>(Totala skulder + avsättningar) totala tillgångar</i>	74 %	75 %	81 %	83 %	84 %
Tillgångar per invånare, kr	64 833	57 146	55 672	54 301	50 171
Skulder per invånare					
- inkl pensionsförpliktelser före 1998	47 846	43 056	45 294	45 192	42 003
- exkl pensionsförpliktelser före 1998	30 098	24 232	25 483	26 330	23 009
Eget kapital per invånare, kr	16 987	14 090	10 378	9 109	8 169
Borgensåtagande per invånare, kr	4 842	2 984	2 776	2 116	2 278
KONCERNEN					
Årets resultat	131,6	157,6	75,1	78,7	3,3
Verksamhetens nettokostnader	-1 660,7	-1 507,1	-1 526,6	-1 507,1	-1 489,1
Totala tillgångar	3 619,2	3 231	3 101,7	2 947,4	2 771,0
Totala skulder	1 742,8	1 477,3	1 503,9	1 483,6	1 407,5
Nettoinvesteringar	393,0	355,8	315,0	283,0	253,0
Soliditet	29 %	28 %	24 %	23 %	21 %
Summa eget kapital	1 045,7	909,4	736,4	664,8	587,8

EKONOMISKA BEGREPP

Finansnetto Skillnaden mellan finansiella intäkter och finansiella kostnader, huvudsakligen räntor.

Självfinansieringsgrad Anger hur mycket av årets investeringar som finansieras av egna medel.

Likviditet Beskriver betalningsberedskapen på kort sikt, exempelvis kassa och bankmedel.

Soliditet Eget kapital i relation till de totala tillgångarna. Avspeglar kommunens finansiella styrka på lång sikt.

Kommunkoncernens organisation

Politisk organisation

Kommunfullmäktige är det högsta beslutande organet i kommunen. Ledamöterna, som representerar olika partier, utses genom allmänna val för en period på fyra år. Kommunfullmäktiges fasta beredningar arbetar inom var sitt område med att formulera och följa upp politiska inriktningsmål. Härryda kommun har en politisk organisation där kommunstyrelsen är ansvarig nämnd för all verksamhet.

Ovanstående val av politisk organisation syftar till att:

- utveckla demokratin
- lyfta fram och göra rollen som politiker tydligare
- aktivera, förnya och förstärka fullmäktige
- ge en helhetssyn på de politiska frågorna.

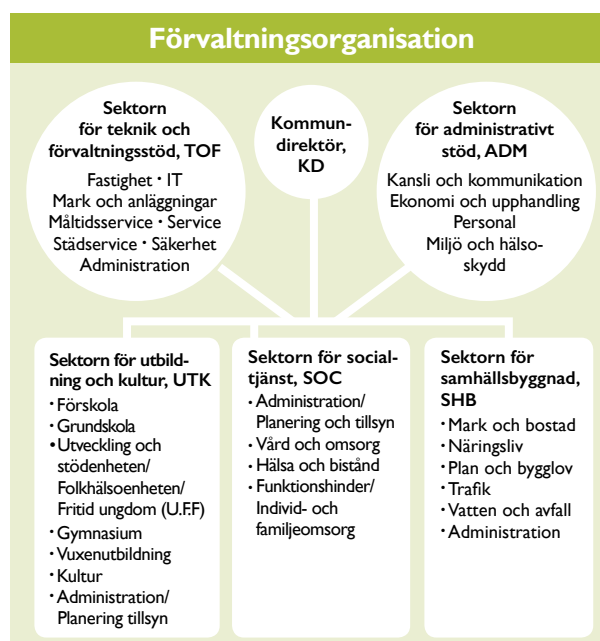

Förvaltningsorganisation

Härryda kommun har en gemensam förvaltning med fem sektorer. Tre verksamhetssektorer och två sektorer som stöder verksamhetssektorerna och kommunledningen. Kommundirektören är förvaltningschef och kommunens högsta tjänsteman. Varje sektor leds av en sektorschef.

Kommunalägda bolag

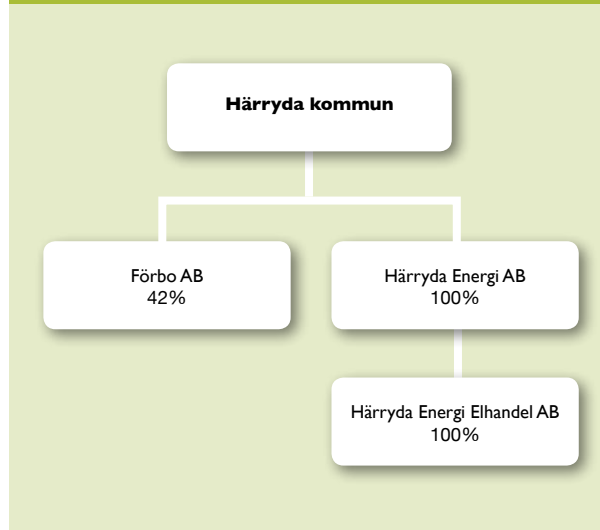
- Förbo AB, 42 procent, allmännyttigt bostadsföretag.
- Härryda Energi AB, heab, 100 procent, nätbolag.
- Härryda Energi Elhandel AB, helägt dotterbolag till HEAB.

Mandatfördelning kommunfullmäktige

	2015–2018	2011–2014
Moderata samlingspartiet	14	16
Liberalerna	5	6
Centerpartiet	3	3
Kristdemokraterna	2	2
Socialdemokraterna	11	11
Vänsterpartiet	2	2
Miljöpartiet	4	4
Kommunpartiet	1	3
Sverigedemokraterna	5	3
Sportpartiet	3	1
Oberoende ledamot	1	0
Totalt	51	51

Koncernorganisation

Omvärlden och Härryda kommun

Härryda kommun är, precis som andra kommuner, beroende av omvärlden för sin verksamhet. Det som händer i omvärlden påverkar både förväntningar, behov och möjligheter för den kommunala verksamheten.

Världen, Europa och Sverige

År 2015 var ett år som kanske ännu mer påtagligt än tidigare visade hur omvärlden påverkar oss. Den flyktingström som vi såg under år 2014 har ökat kraftigt. Under 2014 sökte drygt 80 000 människor asyl i Sverige och under 2015 är antalet det dubbla. Det ställer krav på, inte minst på våra kommuner, att mottagningssystemet fungerar och därmed integrationen för att ta tillvara de nyanländas resurser på ett bra sätt. En förutsättning för detta är möjligheten att erbjuda bostäder till alla boende i landet, vilket alltmer framstår som en av de största utmaningarna inför framtiden. Hur vi kommer att lyckas är en framgångsfaktor och kan bli en stor tillgång för landet.

Den internationella återhämtningen går trögt med undantag för USA, Storbritannien och Tyskland. På andra håll i Europa och i tillväxtländerna är utvecklingen riktigt svag, vilket är en fara inte minst för den svenska exporten. En svag ekonomisk utveckling i vår omvärld gör också att risken för fortsatt oro och konflikter ökar. Det gör det också troligt att eventuellt fortsatta flyktingströmmar söker sig till några få områden med relativt god ekonomisk utveckling.

Den svenska ekonomiska utvecklingen är god med en sjunkande arbetslöshet och växande ekonomi, skatteintäkter och sysselsättning. Inte minst den offentliga konsumtionen beräknas växa, inte minst på grund av den snabba befolkningstillväxten. Befolkningen i riket beräknas öka med 1,3 procent per år under de kommande åren, vilket är tre gånger mer än vad som skett de senaste decennierna.

Näringsliv och arbetsmarknad

I december 2015 fanns det 3 570 företag i Härryda kommun, en ökning med 100 företag. De största branscherna är konsulter inom juridik, ekonomi och teknik, därefter kommer handel och byggverksamhet.

Utvecklingen av näringslivet var fortsatt god och under året registrerades 272 nya företag. Den största arbetsgivaren är Härryda kommun och den största arbetsplatsen är Göteborg Landvetter Airport. I kommunen finns det flera privata företag med fler än 200 medarbetare, till exempel UniCarriers Europé AB och Elanders. Efterfrågan på industrimark är fortsatt stor och ett par större etableringar har skett under året. Härryda kommun har

det bästa företagsklimatet i Göteborgsregionen. Det framgår av Svenskt Näringslivs nya rankning av företagsklimatet i landets kommuner där Härryda kommun hamnade på en femtonde plats. Av rikets 809 branscher, finns 434 representerade i Härryda kommun, vilket ger en branschbredd på 54 procent. Det är cirka 12 650 personer som pendlar ut från kommunen och ungefär 8 580 personer som pendlar till Härryda kommun. Arbetslösheten bland kommunens invånare är låg, 3,1 procent, varav 1,9 procent är öppet arbetslösa.

Befolkning och boende

Härryda kommuns befolkning uppgick till 36 651 vid årsskiftet 2014/2015. Under 2015 ökade befolkningen med 360 personer, samt knappt 60 nyanlända. Befolkningstillväxten har under den senaste femårsperioden legat på en årlig ökning med cirka 1,3 procent medan årets ökning enbart var 1 procent, vilket är den lägsta ökningen under perioden. Orsaken till den relativt låga befolkningsökningen är att bostadsbyggandet inte skett enligt plan. Årets befolkningsökning fördelas mellan flyttnings- och födelsenetto, 196 respektive 164 invånare. Under femårsperioden 2011–2015 har det byggts 728 bostäder som omfattar 265 småhus och 463 i flerbostadshus. Under året färdigställdes 118 bostäder, vilket är 72 bostäder färre än föregående år. Enligt bostadsförsörjningsprogrammet kommer det under kommande femårsperiod 2016–2020 att byggas cirka 1 500 bostäder, varav 73 procent i flerbostadshus. Andelen bostäder i flerbostadshus kommer med i och med detta att öka successivt i kommunen.

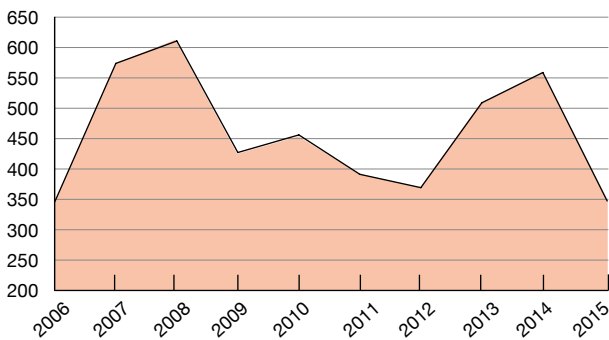
Härryda kommun är en förortskommun med relativt ung befolkning. Andelen invånare i åldersgrupperna 0–19 år är sju procentenheter högre än rikssnittet, samtidigt som andelen över 65 år är cirka fyra procentenheter lägre. Invånarnas medelålder är 39 år, jämfört med 41 år i riket. Skillnaderna i åldersstruktur gör bland annat att kommunen har högre kostnader per invånare för förskola och utbildning men lägre kostnader för hemtjänst och äldreboende än genomsnittet. Skillnaden jämfört med riket har minskat något det senaste året.

Kommunens invånare är välutbildade. 89 procent av befolkningen mellan 20 och 64 år har gymnasial utbildning.

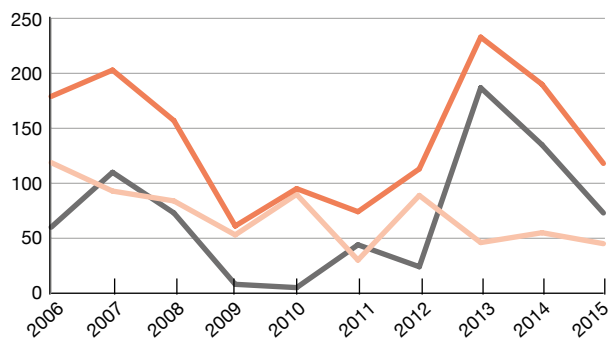

Årlig ökning av invånarantal 2006–2015

Antalet färdigställda bostäder 2006–2015

45 procent av dessa har dessutom en eftergymnasial utbildning, medan riksnittet ligger på 39 procent. Medborgarnas inkomster är också drygt 11 procent högre än genomsnittet för resten av landet och högst i Västra Götalandsregionen.

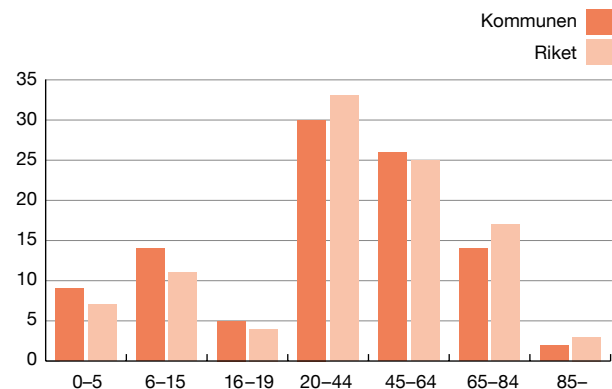
Omvärldsanalys – tendenser

Omvärldsanalysen är en del i kommunens långtidsplanering och utgör ett av underlagen till kommunfullmäktiges allmänpolitiska debatt när det har varit valår. Förvaltningen ser nedanstående tendenser som mest tydliga för Härryda kommun under de kommande fem till sju åren.

Det pågår en förtätning i expansiva storstadsregioner där bland annat Göteborgsregionens befolkningstillväxt sker på bekostnad av att mindre städer och tätorter i glesbygd avfolkas. Förtätningen innebär utbyggnad av infrastruktur vilket Härryda kommun kommer att dra fördel av. Fler nyanlända på kort tid innebär förändrade förutsättningar för bostadsförsörjning och integration i utbildning och arbetsliv. Bristen på bostäder kommer även i fortsättningen att vara en stor utmaning för hela Göteborgsregionen.

Antalet äldre blir fler. För de äldre som är friska och orkar finns möjlighet att förlänga yrkeslivet eller på olika sätt engagera sig och vara aktiv på frivillig basis. Efterfrågan på bostäder och omsorg för äldre kommer att öka. Teknikutvecklingen leder till en bättre omsorg för äldre och för personer med funktionsnedsättning samt en höjd kompetens hos personalen. Efterfrågan på fler boendeformer i gruppen personer med funk-

Åldersstruktur i procent, 2015

tionsnedsättning har förutsättningar att leda till ökad självständighet och delaktighet i samhället.

Klimatförändringar leder till ökad medvetenhet om konsumtion och livsstil samt till tekniska innovationer. Information inhämtas utanför etablerade media i allt högre grad vilket kan leda till snabb opinionsbildning och breddat engagemang för samhällsfrågor. Användandet av sociala medier ger utrymme för bredare åsiktspridning men det finns även risk för ökad polarisering genom ett smalt nyhetsflöde. Det kommer bli en större bredd på hur familjer lever sina liv vilket ger ökat välmående men innebär också nya krav på samhällets funktioner.

De ökade kraven i arbetslivet kommer att leda till ökad efterfrågan på utbildning. Det finns risk för att de som inte klarar kraven kommer hamna i utanförskap, särskilt i grupper som står långt ifrån arbetsmarknaden.

Härryda i jämförelse med andra

Kommunens Kvalitet i Korthet

Härryda kommun fortsätter delta i Kommunens Kvalitet i Korthet. I undersökningen ingår 240 andra kommuner och syftet är att genom jämförelser mellan kommunerna ge invånarna en samlad bild av kommunens kvalitet samt ge underlag för utveckling och förbättring. Resultaten för 2015, som presenteras i kategorierna Tillgänglighet, Trygghet, Delaktighet, Effektivitet och Samhällsutveckling, visar att Härryda kommun fortfarande ligger väl till i relation till andra kommuner. I mer än 80 procent av nyckeltalen nedan ligger vi över snittet i riket och i de allra flesta fall även

bland de 25 procent bästa. Men det finns trender vi måste vara vaksamma på, såsom våra handläggningstider. En genomgående styrka är det goda bemötandet och den delaktighet våra invånare och brukare upplever.

Härrydas resultat i relation till snittet av landets kommuner

Härryda är i den högsta gruppen	
Härryda är i den näst högsta gruppen	
Härryda är i den näst lägsta gruppen	
Härryda är i den lägsta gruppen	

TILLGÄNGLIGHET	KOMMENTAR
Svar på e- post inom två arbetsdagar	 • Tillgängligheten per telefon och e-post ökar inom de flesta av landets kommuner vilket gör det allt svårare att hamna bland de bästa. Härryda kommun fortsätter att förbättra sin service gentemot medborgarna genom att bygga ut kontaktcenter för en snabbare kontakt. Samtliga som i denna undersökning kom i kontakt med Härryda kommun upplevde ett bra bemötande.
Svar på en enkel fråga per telefon	
Upplevelse av gott bemötande vid telefonkontakt	
Huvudbibliotekets samt återvinningscentralens öppethållande	
Plats på förskola på önskat datum	 • Trenden går åt motsatt håll gällande väntetider för att få plats på förskola och särskilt boende, där många kommuner får allt längre köer. Härryda kommun har dock lyckats bibehålla de relativt korta väntetiderna och håller sig fortfarande helt inom den lagstadgade tiden.
Väntetiden för dem som inte fått plats på förskola på önskat datum	
Väntetiden för att få plats på ett äldreboende	
Handläggningstiden för att få ekonomiskt bistånd vid nybesök	 • Handläggningstiden för att få ekonomiskt bistånd vid nybesök har ökat det senaste året och är nu längre än snittet för andra kommuner.
TRYGGHET	KOMMENTAR
Hur trygga känner sig medborgarna i kommunen	 • Medborgarna i kommunen upplever sig trygga och det är en positiv trend som uppvisas över i stort sett hela landet och där Härryda ligger i topp.
Antal vårdare som besöker en äldre person under 14 dagar	 • Inom hemtjänsten är det något fler personal i snitt som besöker en äldre under 14-dagar och verksamheten fortsätter att se över hur denna ska kunna minska.
Barn per personal i kommunens förskolor	 • Personaltätheten inom förskolan ökar i vår kommun men minskar bland de flesta andra kommuner.
DELAKTIGHET	KOMMENTAR
Kommunens webbinformation till medborgarna	 • Härryda kommun genomför många insatser för att medborgarna ska känna sig delaktiga i kommunens utveckling. Exempel på detta är medborgardialoger, kommunalstämor och en tydlig och pedagogisk hemsida. Våra medborgare upplever även en högre delaktighet än i de flesta andra kommuner.
Möjlighet för medborgarna att delta i kommunens utveckling	
Medborgarnas upplevelse av inflytande	

EFFEKTIVITET	KOMMENTAR
Kostnaden för inskrivet barn i förskolan/per år	<ul style="list-style-type: none"> • Med effektivitet avses här vad medborgarna får för sina skattepengar. • Generellt gäller att vår förskola, grundskola och gymnasieskola är väldigt effektiva, med höga resultat till relativt låga kostnader. En oroväckande trend är att elevernas syn på skolan och undervisningen är sämre i relation till andra kommuner och dessutom har sjunkit sedan föregående år. Det handlar om faktorer som lust att lära och att känna nyfikenhet inför skolarbetet. Våra elever känner sig dock mer delaktiga än elever i andra kommuner. • Även inom socialtjänstens olika områden har vi i överlag goda resultat, d.v.s. nöjda brukare och ett stort serviceutbud, till relativt låga kostnader. Våra LSS- och serviceboenden ligger i denna mätning något sämre än andra kommuner, vilket är ett område för vidare analys inom kommunen. • Andelen ungdomar som inte har återkommit ett år efter avslutad insats inom socialtjänsten är i Härryda kommun 76 procent, vilket är lite sämre än snittet för andra kommuner.
Resultat för elever i åk 6 i kommunen i de nationella proven	
Resultat för elever i åk 3 i kommunen i de nationella proven	
Andel behöriga elever till något nationellt program på gymnasiet	
Elevers syn på skolan och undervisningen i åk. 8	
Kostnad per betygspoäng	
Andelen elever som fullföljer gymnasieutbildningen i kommunen	
Kostnad för de elever som inte fullföljer ett gymnasieprogram	
Kostnad för en plats i kommunens särskilda boende	
Andel brukare som är ganska/mycket nöjda med sitt särskilda boende	
Kvalitetsaspekter inom särskilt boende	
Kostnad per vårdtagare inom kommunens hemtjänst	
Andel brukare som är ganska/mycket nöjda med sin hemtjänst	
Omsorgs- och serviceutbud inom hemtjänsten	
Kvalitetsaspekter inom LSS grupp- och serviceboende	
Andelen ungdomar som inte kommit tillbaka inom ett år efter avslutad insats/utredning	

SAMHÄLLSBYGGANDE	KOMMENTAR
Andelen förvärvsarbetare i kommunen	<ul style="list-style-type: none"> • Fortfarande är det en stor del av kommunens invånare som förvärvsarbetar och en liten del som uppbär ekonomiskt bistånd. Vi har ett gott företagsklimat men företagen rankar servicen i kommunen lägre än andra kommuner. Trots ett gott bemötande så upplever företagen att handläggningstiden är för lång. • En negativ trend i riket är att antalet sjukpenningdagar bland befolkningen ökar, så även i Härryda. • Ett långsiktigt samhällsbyggande kräver miljöfokus. Under året har insamlingen av matavfall ökat avsevärt vilket gör att kommunen nu har höjt sin totala insamling av hushållsavfall och ligger över rikets snitt. Andelen ekologiska livsmedel i våra verksamheter har ökat tack vare inköp av ekologisk mjölk. • Andelen miljöbilar i kommunorganisationen är bland rikets högsta.
Andel av befolkningen som får försörjningsstöd	
Nya företag per 1000 invånare	
Företagarnas sammanfattande omdöme om kommunens service	
Sjukpenningtalet bland kommuninvånare	
Kommunens hantering och återvinning av hushållsavfall	
Andelen inköpta ekologiska livsmedel	
Andel miljöbilar i kommunorganisationen	
Nöjd-region-index	

Framtiden

För att göra kommunens, och dess olika verksamheters, resultat mer lättillgängligt för medborgarna införs under 2016 en jämförelsetjänst på vår webbplats. Där ska invånare kunna jämföra information om enheter inom bland

annat förskola, grundskola och äldreomsorg. Inom förvaltningen fortsätter arbetet med att systematiskt följa upp våra resultat och analysera hur vi kan göra för att skapa ännu bättre verksamhet för våra invånare.

Målstyrning

Målstyrning är ett av flera sätt som kommunfullmäktige använder sig av för att styra den kommunala verksamheten. Modellen är anpassad till lagstiftningen om god ekonomisk hushållning.

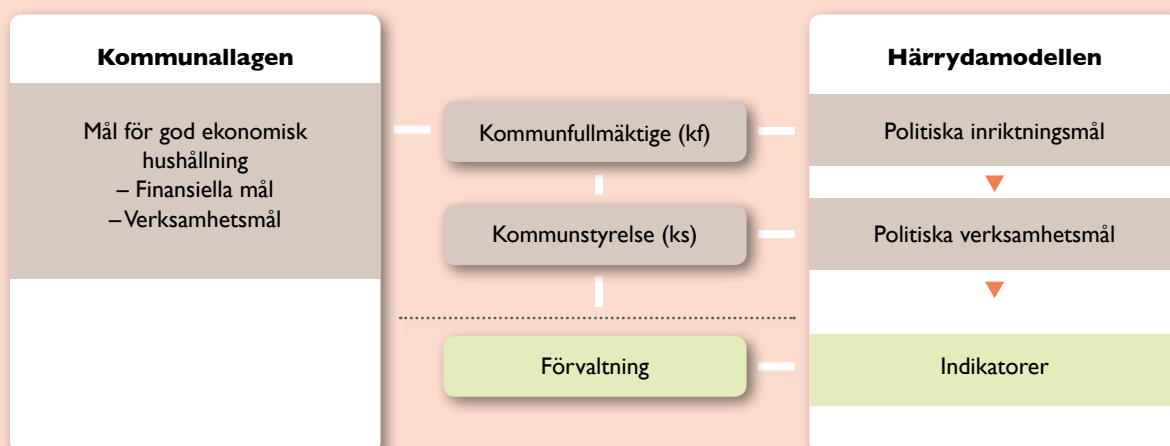
Styrning sker dels genom att följa kommunallagens krav om att anta mål för god ekonomisk hushållning och dels genom en modell för politisk målstyrning som fastställts för Härryda kommun. Systemet bygger på kedjan politiska inriktningsmål – politiska verksamhetsmål – indikatorer. Politiska inriktningsmål fastställs av kommunfullmäktige. Dessa mål är av övergripande karaktär och anger ett önskvärt framtida tillstånd. Kommunstyrelsen upprättar politiska verksamhetsmål utifrån de antagna politiska inriktningsmålen. Till varje verksamhetsmål finns ett antal indikatorer. De ska visa om verksamheterna är på rätt väg för att uppnå målen och visa hur långt de kommit. Indikatorerna ger dock inte alltid en heltäckande bild av måluppfyllelsen, utan kompletteras därför med andra beskrivningar av resultat och i analyser. Målen

följs upp tre gånger per år. Fastställd budget är överordnad målen.

Mål för god ekonomisk hushållning

Målen för god ekonomisk hushållning i Härryda kommun ska medverka till att varje generation tar ansvar för sin konsumtion av kommunal verksamhet och efterlämna miljömässiga, sociala och ekonomiska förutsättningar som är minst lika goda som vid övertagandet. I kommunallagen anges att det för verksamheten ska anges mål och riktlinjer som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning. För ekonomin anges de finansiella mål som är av betydelse för en god ekonomisk hushållning. Kommunfullmäktige har fastställt två finansiella mål och fyra verksamhetsmål. Samtliga finansiella mål uppnås. Av fyra verksamhetsmål uppnås ett helt, två delvis och ett inte alls.

Målstyrning i Härryda kommun

Mål för god ekonomisk hushållning

- Uppfyllt
- ▲ Delvis uppfyllt
- Ej uppfyllt

Finansiella mål

		Utfall 2015	Utfall 2014	Utfall 2013	Utfall 2012
Soliditetsnivån ökar med en procentenhet per år.	●	1	6	2	1
Resultatet är 2,5 procent av verksamhetens nettokostnader.	●	6,5	7,5	3,2	2,3

Måloppfyllelsen mäts och analyseras i rullande fyraårsperioder.

Kommunfullmäktiges finansiella mål ska bland annat klara av framtida pensionsutbetalningar utan att urholka kommunens likviditet på sikt. Kostnaden enligt fullfondering 2015 är 33 mkr lägre än kostnaden enligt blandmodellen.

Kommunfullmäktiges finansiella mål för god ekonomisk hushållning uppnås med god marginal. Härryda kommun redovisar ett överskott på 111 mkr för år 2015, vilket innebär en positiv budgetavvikelse med 69 mkr. Resultatet motsvarar 6,5 procent av verksamhetens nettokostnad.

För 2015 uppgår soliditeten till 26 procent, vilket är en förbättring med 1 procentenheter jämfört med föregående år. Förbättringen beror framförallt på ett positivt resultat.

Låneskulden vid årsskiftet var 444 mkr varav 350 mkr avser banklån och resterande 94 mkr avser huvudsakligen en bokförd skuld till va-kollektivet för anläggningsavgifter för vatten och avlopp. Den långfristiga låneskulden är 100 mkr högre än föregående år.

Soliditeten har de senaste fyra åren ökat med 10 procentenheter, vilket måste anses som tillfredsställande. Även resultaten mätta under en fyraårsperiod uppnår de nya finansiella målen.

Verksamhetsmål

Bostadsbyggandet utformas så att en befolkningsökning på cirka 1,5 % kan mötas med bostäder i alla ägande- och upplåtelseformer. ■

Målet anses inte uppfyllt. Färre färdigställda lägenheter leder till färre inflyttade personer och färre födselar än prognostiserat. Det färre antalet färdigställda bostäder hänförs till försenade byggstarter 2015 och 2014. I gällande bostadsförsörjningsprogram, vilken prognosen baseras på, har byggnation i Mölnlycke fabriker med planerad start 2015 försenats vilket volymmässigt motsvarar cirka hälften av kommunens årliga bostadsproduktion. Vid försenat påbörjande blir utfallet och konsekvenserna av totala volymen stor. Försenade projekt från 2014 innefattar bland annat 40 småhus på Säteriet samt kvarteret 2 i Landvetter.

Kommunens befolkning uppgick till 36 651 personer vid årsskiftet 2015/2016. Befolkningsökningen med 1 procent under 2015 motsvarar 360 personer, varav 2 182 personer flyttade in, 1 986 flyttade ut, 391 barn föddes och 227 personer avled.

Årets befolkningsökning fördelas mellan flyttnings- och födelsenetto, 196 respektive 164 personer.

Under 2015 färdigställdes 118 stycken lägenheter, varav 45 i småhus och 73 i flerfamiljshus fördelade på 31 hyresrätter, 42 bostadsrätter och 45 äganderätter. Det totala antalet bostäder i kommunen, 13 755 stycken, fördelat på upplåtelseformer per den 31 december 2015:

Upplåtelseform	Andel (%)
Hyresrätt	21
Bostadsrätt	10
Äganderätt	69

- Uppfyllt
- ▲ Delvis uppfyllt
- Ej uppfyllt

forts. Mål för god ekonomisk hushållning

Verksamhets mål

Full behovstäckning inom förskoleverksamheten och föräldrar kan välja verksamhetsform. ●

Under året har tre fristående förskolor med 118 platser lagt ner sina verksamheter, varav en förskola med 36 platser startat i

ny regi. Detta ökade platsbehov har kunnat lösas i kommunal förskola och i familjedaghem. Målet bedöms som uppfyllt.

Verksamhets mål

Alla elever har efter slutförd grundskola eller gymnasieutbildning tillräcklig kompetens för arbete eller fortsatta studier. Grundskolan och gymnasiet ses som en sammanhållen enhet. ▲

Behörigheten till gymnasiet är fortsatt hög i ett nationellt perspektiv. Andelen grundskoleelever med betyg i alla ämnen har ökat något samtidigt som behörigheten till gymnasiet sjunkit. Utmaningen för grundskolan är att även ge de nyanlända eleverna möjlighet att nå kunskapskraven som krävs för

gymnasiebehörighet. Resultatet har sjunkit från 80,7 (2014) till 77,2 (2015), vilket delvis förklaras av att det efter nya gymnasiereformen krävs gymnasieexamen. Det innebär högre krav än tidigare läroplan där det utfärdades slutbetyg. Målet bedöms som delvis uppfyllt.

Verksamhets mål

Det finns bostäder av god kvalitet och god tillgänglighet för äldres och funktionsnedsattas bedömda behov. ▲

Första halvåret var väntetiden för att få en plats på ett äldreboende i genomsnitt 43 dagar, vilket håller sig väl inom 3-månadersgränsen. Lediga lägenheter till personer med funktionsnedsättning fanns, om än inte alltid enligt brukarnas önskemål. Under hösten har dock behovet av bostäder varit större än sektorn har kunnat tillgodose och erbjudande om lägenhet har för både äldre och personer med funktionsnedsättning i några fall dröjt mer än 3 månader. I förvaltningens lokalresursplanering arbetas med att planera för fler bostäder

och alternativa lösningar för att täcka behovet. För barn/ungdomar med särskilda behov som inte kan tillgodoses i kommunens egna boenden köps plats hos andra vårdgivare. Trots kö bedöms behovet av BGT-lägenheter vara uppfyllt.

Förvaltningen ser vissa svårigheter att tillgodose behovet av bostäder för personer med funktionsnedsättning på grund av förseningar i nyproduktionen. Först under 2017 beräknas balans mellan behov och tillgång uppnås.

Härrydamodellen

POLITISKA INRIKTNINGSMÅL

De politiska inriktningsmålen antas av kommunfullmäktige efter förslag från respektive beredning. Det är också beredningarna som med hjälp av bland annat utfallet av de politiska verksamhetsmålen utvärderar måluppfyllelsen.

POLITISKA VERKSAMHETSMÅL

I samband med årsbokslutet bedöms måluppfyllelsen för kommunstyrelsens verksamhetsmål. Härryda kommun publicerar verksamhetsberättelse för samtliga verksamhetsmål.

Måluppfyllelsen är god då 92 procent av kommunstyrelsens 160 verksamhetsmål uppfylls eller är delvis uppfyllda. Det är samma nivå som 2014. Av verksamhetsmålen är 107 uppfyllda, 40 är delvis uppfyllda, tolv är ej uppfyllda och ett har inte kunnat bedömas.

Till höger redovisas en sammanställning för kärnverksamheternas måluppfyllelse. Av de följande 105 sammanställda mål har 70 procent uppfyllts, 26 procent delvis uppfyllts, fyra procent har ej uppfyllts.

I avsnittet verksamhetsredovisning på sidorna 32–51 kommenteras måluppfyllelsen övergripande.

Verksamhetsmål

- Uppfyllt
- ▲ Delvis uppfyllt
- Ej uppfyllt

Förskola	Verksamheten har fungerande strukturer och system för samverkan med vårdnadshavare.	●		
	Den pedagogiska verksamheten stimulerar och utmanar barnens utveckling och lärande.	●		
	Den pedagogiska dokumentationen utgör underlag för analys av verksamheten och det enskilda barnets utveckling och lärandeprocesser.		▲	
	Förskoleteamet samverkar med alla förskolechefer för att öka enheternas kompetens om barns utveckling och behov.		▲	
	Den pedagogiska lärmiljön är interkulturell och säkerställer alla barns språkutveckling.		▲	
	Alla enheter har ett tydligt systematiskt kvalitetsarbete.	●		
Grundskola	Undervisningen vilar på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet.		▲	
	Stimulans och stöd utformas inom ordinarie verksamhet i allt högre grad.	●		
	Genom ämnesövergripande undervisning utmanas och stimuleras eleven inom hållbar utveckling.		▲	
	Alla elever deltar och är medskapande av kultur i skolan.	●		
	Alla enheter har ett tydligt systematiskt kvalitetsarbete.	●		
Gymnasium	Antal elever som lämnar Hulebäcksgymnasiet utan fullständiga betyg minimeras.		▲	
	Undervisningens utformning och innehåll på Hulebäcksgymnasiet anpassas efter elevens förutsättningar och behov.		▲	
	Tillgången till IKT och den digitala kompetensen är hög på Hulebäcksgymnasiet.	●		
	Elevens inflytande både övergripande och direkt i utbildningen genomsyrar verksamheten.	●		
	En god fysisk och psykosocial arbetsmiljö finns för eleverna på Hulebäcksgymnasiet.	●		
	Det finns metoder för att utvärdera skolgången för kommunens elever både på Hulebäcksgymnasiet och i andra gymnasieskolor.	●		
Vuxenutbildning	Vuxenutbildningen ska erbjuda utbildning till kommuninvånarna och övriga behöriga sökande inom skilda utbildningsområden och utbildningsnivåer.		▲	
	Vuxenutbildningen ska erbjuda utbildning som har betydelse för individens framtid.	●		
	Yrkeshögskolan (YH) ansöker om och genomför Yrkeshögskoleutbildningar.	●		
	Yrkeshögskolan samverkar med arbetsmarknaden för att erbjuda uppdragsutbildning.	●		
Kultur	Aktiviteter, program och utställningar ska vara av god kvalitet och motsvara det efterfrågade, men också erbjuda det oväntade.	●		
	Biblioteken bidrar till läsglädje och kunskapsutveckling, samt är det lilla samhällets mötesplats.	●		
	Ny teknik används för att utveckla våra kulturarv.	●		
	Kulturskolan kännetecknas av kreativitet och lustfyllt lärande samt fortsätter förnya pedagogiken så att alla barn som vill får plats.	●		
Fritid	Ungdomar har tillgång till trygga, drogfria mötesplatser.	●		
	Fritid samverkar med föreningslivet så att alla ungdomsföreningar har en policy avseende hälsa och livsstil.		▲	
	Tidsfördelningen av lokaler och anläggningar till föreningslivet fördelas proportionellt avseende utövarnas kön.	●		
	Breddidrott/vardagsverksamhet prioriteras vid tidsfördelning i lokaler och anläggningar.	●		
	Hänsyn tas till elitverksamhetens behov och förutsättningar.	●		
	Kommunens lokaler och anläggningar för idrott svarar mot önskemål och behov från idrotts- och föreningslivet.	●		
	Förvaltningen samråder med de idéburna organisationerna för att nå ett ömsesidigt utbyte av erfarenheter.	●		
Individ- och familjeomsorg samt funktionshinder	Handläggningen i individ- och familjeomsorgen utformas så att den är rättsäker för kommunens invånare.	●		
	Individ- och familjeomsorgens utredning och insatser leder till att det enskilda barnet/ungdomen inte behöver fortsatt stöd från socialtjänsten.	●		
	Aktivt stödja föräldrar i samförståndslösningar i familjerättsliga ärenden.	●		
	Ge stöd till personer med missbruk och/eller psykisk ohälsa som möjliggör kvarboende i eget hem.	●		

fortsättning Verksamhetsmål

- Uppfyllt
- ▲ Delvis uppfyllt
- Ej uppfyllt

fortsättning Individ- och familjeomsorg samt funktionshinder	Resultat av vård och behandling följs systematiskt upp på individnivå och bedömning görs om insatserna svarade mot behoven.		▲	
	Färre vuxna är långtidsberoende av försörjningsstöd.		▲	
	Väntetid vid nybesök och handläggning av försörjningsstöd överstiger inte 21 dagar.		▲	
	Personer med komplex problematik som uppbär försörjningsstöd ges möjlighet till samordnade insatser för återgång till egen försörjning.		▲	
	Ungdomar med en komplex problematik som uppbär försörjningsstöd ges möjlighet till samordnade insatser som stöd till egen försörjning.	●		
	Färre ungdomar är långtidsberoende av försörjningsstöd.	●		
	Verksamheterna beskriver och utvärderar varje år de samverkansformer som används.	●		
	11 grupper genomförs för barn och unga i utsatta hemmiljöer.	●		
	Metoder för tidig upptäckt av normbrytande beteende används i kommunens samtliga förskolor.		▲	
	Gemensamma seminarier med UTK i modellen.		▲	
	Föräldrautbildning och föräldrastöd erbjuds utsatta barn och ungas föräldrar via socialtjänstens individ- och familjeomsorg.		▲	
	Personal inom skola och socialtjänst genomför gemensamma utbildningsinsatser.		▲	
	Stöd ges i boendet för personer med missbruk och psykisk ohälsa för att klara sin vardag och öka möjligheten att ingå i en social gemenskap.	●		
	Verksamheten ska verkställa biståndsbeslut på sådant sätt att brukarna upplever att de fått sina behov tillgodosedda.	●		
	Målet är att den enskilde får möjligheter att leva som andra.	●		
	Att daglig verksamhet utformas på sådant sätt att den tillgodoser behovet av daglig sysselsättning och stimulans för personer med funktionsnedsättning inom kommunen. Verksamhetens inriktning ska syfta till att förbereda för förvärsarbete.	●		
	Inom ram för budgeterade medel ska verksamhetens utformning och innehåll tillförsäkra medborgarna med funktionsnedsättning goda levnadsvillkor.	●		
Genom riktade informationsinsatser bidrar kommunen till att anställda, förtroendevalda och allmänhet får ökad kunskap om olika typer av funktionsnedsättningar och uppkomsten av funktionshinder.	●			
Hälsa och bistånd	Information om beslut, insatser och stöd kommuniceras såväl skriftligt som muntligt och är lätt att förstå. Kommunen ser till att brukaren har tillgodogjort sig informationen.		▲	
	Berörda professioner samordnar och planerar brukares vård- och omsorgsinsatser.	●		
	Den palliativa vården och omsorgen tillgodoser behoven utifrån en helhetssyn på brukares totala situation.	●		
	Anhöriga får ett respektfullt bemötande och ett gott stöd vid närståendes bortgång.	●		
	LSS-handläggningens utformning och innehåll försäkrar medborgare med funktionsnedsättning goda levnadsvillkor.		▲	
	Beviljat LSS-beslut verkställs inom kommunen.		▲	
Vård och omsorg	Brukare i ordinärt boende och i särskilt boende känner till sin kontaktman och dess uppdrag.		▲	
	Äldre har god kunskap om informationsteknologi, IT, och kan tillämpa den i sin vardag.	●		
	Kommunen samarbetar aktivt med ideella sektorn.	●		
	Brukare upplever att insatserna utförs lika oavsett vem som utför dem.	●		
	Medarbetare är tillmötesgående, omtänksamma och stödjande i sitt bemötande av brukare och anhöriga.	●		
	Brukares egna förmågor och intressen tas tillvara vid genomförandet av insatserna.	●		
	All berörd personal har 2017 kompetens inom gerontologi, geriatrik, palliativ vård samt etik.		▲	
Mark och bostad	Mark för framtida verksamhetsetableringar finns tillgänglig i kommunens fem största orter.		▲	
	Merparten av producerade bostäder sker på av kommunen ägd mark.	●		
	Tomtstorlekarna i pågående exploateringsområden varierar i storlek.	●		
	Merparten av kommunens markförsäljningar säljs genom kommunens tomt- och bostadskö eller till byggbranschen genom utlysta markanvisningstävlingar med förfrågningsunderlag publicerade på bl a kommunens hemsida.	●		

fortsättning ►►

- Uppfyllt
- ▲ Delvis uppfyllt
- Ej uppfyllt

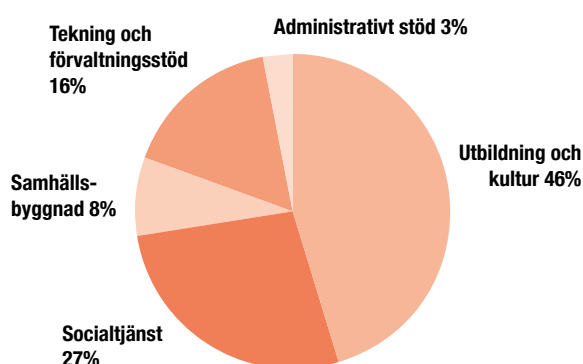
fortsättning Verksamhetsmål

forts. Mark och bostad	Byggnationen av bostäder anpassas till en befolkningsökning på cirka 1,5 % per år.			■
	I större utbyggnadsområden erbjuds olika upplåtelseformer.	●		
	I större utbyggnadsområden erbjuds bostäder i olika storlekar.	●		
	I upprättade exploateringsavtal ställs krav på låg energiförbrukning utöver ställda krav i BBR (Boverkets byggregler).			■
Plan och bygglov	Verksamheten ska ha en snabb och korrekt handläggning.	●		
	Verksamheten ska ha god beredskap för att ta fram erforderliga planer.			■
Gator och park	Cykeltrafiken ökar.	●		
	Antal bostäder som utsätts för buller från kommunala vägar och som överstiger riktvärden för trafikbuller minskar.	●		
	90 % av resenärerna i kommunen har tillgång till en tillgänglighetsanpassad hållplats.		▲	
	Kommunala gång- och cykelbanor inom tätorterna är utrustade med bänkar och belysning samt är siktröjda från tät vegetation.	●		
	Verklig hastighet på kommunens gator följer skyltad hastighet.		▲	
	90 % av alla bostäder och företag har tillgång till en huvudgata inom 300 meter.	●		
Kollektivtrafik	80 % av nyproducerade bostäder har tillgång till en attraktiv kollektivtrafik.	●		
	Resenärerna i den särskilda kollektivtrafiken genomför sina resor med god kvalitet.	●		
	På kommunens pendelparkeringar är minst 10 % av platserna lediga.	●		
	Antalet cykelparkeringar i anslutning till kollektivtrafikållplatser ökar.	●		
Näringsliv	Härryda kommun ska vara bland de 10 främsta kommunerna i landet avseende mätning av lokalt företagsklimat.			■
	Härryda kommun ska aktivt arbeta tillsammans med Business Region Göteborg för att utveckla identifierade affärsområden.	●		
	Härryda kommun ska kontinuerligt tillhandahålla relevant information till företagen.	●		
	Härryda kommun ska ha ett nära samarbete med de lokala företagarnätverken.	●		
	Härryda kommun ska varje år genomföra en näringslivsdag.	●		
	Härryda kommun har en aktiv roll i samarbetet med skolan och regionala organisationer som arbetar med näringslivsfrågor.	●		
	Härryda kommun jobbar aktivt med omvärldsbevakning.	●		
Vatten	Att minska läckage och spolvatten från ledningsnätet.	●		
	Mängden ovidkommande vatten till spillvattenledningarna ska minska.	●		
Avfall	Hushållsavfallsmängden per person som uppstår i regionen ska år 2020 vara lägre än 2008.	●		
	Andelen material som samlas in för materialåtervinning ska öka och resultera i en materialkvalitet som kan ersätta jungfruliga material.	●		
	Mängden elektronikavfall respektive farligt avfall i det brännbara hushållsavfallet ska minst halveras till 2020 i förhållande till 2008.	●		
Måltidsservice	Maten är god, vällagad och anpassad efter varje åldersgrupps speciella behov.		▲	
	Boende på kommunens särskilda boenden kan välja mellan två maträtter till middag.		▲	
	Måltidspersonalen har god kunskap i näringslära för de olika målgrupperna.	●		
	Barn och elever har tillräcklig tid att äta.	●		
	Pedagoger medverkar vid skolmåltiderna.	●		
Säkerhet	Medborgarna upplever kommunen som trygg och säker.	●		

Ekonomi i korthet

Plus resultat på 111 mkr redovisas, vilket är en positiv budgetavvikelse på 69 mkr, varav sektorerna 17 mkr. Återbetalning av AFA premier, lägre upplåningsvolym än budgeterat och lägre kostnader för pensionsskulden uppgår sammanlagt till 46 mkr. För att möta kommunen tillväxt är investeringsnivån hög. 2015 investerades till ett belopp på 288 mkr.

Bruttokostnader för sektorerna 2015

Drift per sektor, mkr	Bokslut 2015	Budget 2015	Avvikelse 2015	Bokslut 2014
Verksamhetskostnader				
Politisk organisation	9,8	9,6	-0,2	9,6
Utbildning och kultur	1 016,9	1 037,1	20,2	980,3
Socialtjänst	538,7	538,3	-0,4	511,3
Samhällsbyggnad	91,0	93,6	2,6	95,9
varav affärsdrivande verksamhet	3,2	-0,5	-3,7	2,3
Teknik och förvaltningsstöd	56,4	52,0	-4,4	41,0
Administrativt stöd	82,1	80,9	-1,1	51,9
Finansförvaltning (verksamhetskostnad)	-76,0	-33,7	42,3	-58,6
Verksamhetens nettokostnad	1 718,9	1 777,8	58,9	1 631,4
Skatter, utjämning mm	1 850,3	1 865,4	-15,1	1 769,2
Finansnetto	-20,2	-45,1	24,9	-15,1
RESULTAT	111,2	42,5	68,7	122,7

Investering per sektor, mkr	Bokslut 2015	Budget 2015	Avvikelse 2015	Bokslut 2014
Utbildning och kultur	19,0	22,8	3,8	10,6
Socialtjänst	2,7	5,8	3,1	2,6
Sektor för samhällsbyggnad	117,7	156,1	38,3	99,8
varav affärsdrivande verksamhet	28,3	92,5	54,2	39,4
Teknik och förvaltningsstöd	148,8	178,1	29,3	174,7
Administrativt stöd	0,1	4,5	4,4	0,0
SUMMA NETTOUTGIFTER	288,2	367,3	79,1	287,7

Budgetavvikelser drift 2015, mkr

Utbildning och kultur	+20,2
Lägre efterfrågan av platser inom förskola än planerat.	+5,3
Färre barn inom fritidshem och särskola inom grundskola än budgeterat.	+ 4,8
Överskott inom köpta och sålda utbildningsplatser inom gymnasiet inklusive gymnasiesärskolan.	+5,6
Socialtjänst	-0,4
En avdelning avseende boende för äldre har delvis inte behövt användas samt försening av öppnande av boende.	+2,9
Ej utnyttjad budget för kommande rekommendationer inom demensvården.	+2,5
Köpta platser för barn och unga samt personer med funktionsnedsättningar har blivit högre än budgeterat.	-12,9
Färre antal brukare med personlig assistans.	+5,1
Samhällsbyggnad	+2,6
Slutredovisning av exploateringsområde Börjesgården	+2,0
Ökade kostnader för beläggningsunderhåll	-2,7
Högre kostnader för avfallsverksamheten på grund av konsultutredningar och analyser m m.	-2,3
Inlösen av fastighet vid Finnsjöns dricksvattentäkt.	-2,1
Teknik och förvaltningsstöd	-4,4
Högre kostnader för fastighetsskötsel och verksamhetsservice.	-3,7
Administration	-1,1
Ej budgeterat medfinansiering av E20.	-2,6
Finans	+52,1
Lägre personalkostnader än budget och ej utnyttjad KS reserv.	+23,0
Lägre kostnader till följd av minskad upplåning och lägre räntenivå samt lägre kostnader för pensionsskulden.	+32,5
Återbetalning av premier från AFA Försäkring.	+13,0
Lägre skatteintäkter och utjämning än budget.	-15,0

Läs vidare på sidorna 32-49.

Investeringar för 288 mkr

Nettoinvesteringar uppgår till 288,2 mkr, vilket är 79,1 mkr lägre än budget. Av dessa överförs 162,2 mkr till 2016. Orsaken är försenade bygg- och projektstarter. Under året har dessutom ett markområde i Landvetter södra och Skinnefällskolan förvärvat med sammanlagt 84 mkr vilket inte ingår i budgeten.

Läs vidare på sidan 62-63.

Finansiell analys, kommunen

Syftet med den finansiella analysen är att visa om kommunen upprätthåller en god ekonomisk hushållning, genom att redovisa kommunens finansiella utveckling och ställning över tiden. Kommunfullmäktige har för ändamålet antagit två finansiella mål för kommunen.

Målen analyseras även på sidan 11.

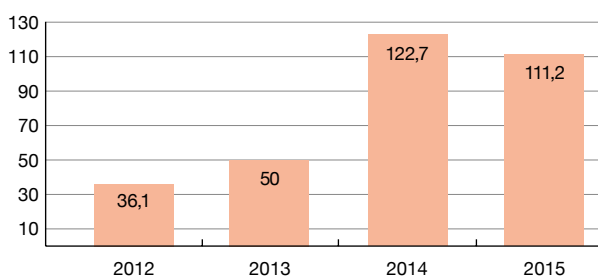
Den finansiella analysen utgår ifrån tre finansiella aspekter: det finansiella resultatet, riskförhållanden och kontroll över den finansiella utvecklingen.

RESULTAT

Positivt resultat 111,2 mkr – uppfyller mål för god ekonomisk hushållning

Härryda kommun redovisade ett positivt resultat på 111,2 mkr, vilket är 68,7 mkr bättre än budgeterat. Resultatet motsvarar 6,5 procent av verksamhetens nettokostnader, som är cirka 1,7 miljarder kronor. I resultatet ingår återbetalning av AFA premier avseende år 2004 med 13 mkr. Lägre finansiella kostnader uppgår sammantaget till 27 mkr. Ytterligare budgetavvikelse finns att läsa om på sidan 16. Resultat för 2015 är 11,5 mkr sämre än föregående år. Resultatet för 2014 var historiskt sett det bästa. Under de senaste fyra åren är snittresultatet per år 80 mkr vilket kan anses som en relativ god resultatutveckling. Årets resultat uppfyller kommunfullmäktiges finansiella mål för god ekonomisk hushållning.

Resultatutveckling 2012–2015, mkr

Resultat efter justering med jämförelsestörande poster

Jämförelsestörande poster är resultat av händelser eller transaktioner som inte är extraordinära, men som är viktiga att uppmärksamma vid jämförelser med andra perioder. I kommunens resultat förekommer en jämförelsestörande post, återbetalda premier från AFA med 13 mkr. Avser premier för 2004. Resultatet efter jämförelsestörande poster uppgår till 98,2 mkr. De två finansiella målen uppnås även efter justering. Premier har återbetalats för åren 2004–2008 med sammanlagt

71,1 mkr. Inga ytterligare återbetalningar förväntas. Förutom återbetalning av AFA premier har kostnader för sänkt diskonteringsränta för pensionsskuld hanterats som jämförelsestörande.

Justering av jämförelsestörande poster, mkr

	2015	2014	2013	2012
Redovisat resultat	111,2	122,7	50,0	36,1
Återbetalning AFA premier	-13,0	0,0	-27,9	-30,2
Sänkt diskonteringsränta	0,0	0,0	64,1	0,0
Resultat efter justering	98,2	122,7	86,2	5,9

Balanskravet uppnås

Enligt kommunallagen har kommunerna ett balanskrav, det vill säga att intäkterna ska täcka kostnaderna. Om kostnaderna för ett visst räkenskapsår överstiger intäkterna, ska det negativa resultatet enligt huvudprincipen regleras och det redovisade egna kapitalet återställas under de närmast följande tre åren. Fullmäktige ska vid sådana lägen anta en åtgärdsplan för hur återställandet ska ske om inte synnerliga skäl finns. Vid avstämning av balanskravet för Härryda kommun justeras det redovisade resultatet med två poster: realisationsvinster och kostnader som avser avsättningar för pensionsförpliktelser som är intjänade före 1998. Efter justeringar uppgår resultatet till 78,5 mkr. Kommunen uppfyller därmed lagens minimikrav på god ekonomisk hushållning.

Avstämning av balanskrav

	2015	2014	2013	2012
Redovisat resultat enligt fullfonderingsmodellen	111,2	122,7	50,0	36,1
Pensionsförpliktelser före 1998	-32,6	-24,8	43,5	2,3
Redovisat resultat enligt blandmodellen	78,6	97,9	93,5	38,4
Realisationsvinster	-0,1	-13,3	-2,1	-0,2
Balanskravsresultat	78,5	84,6	91,4	38,2

Härryda kommun tillämpar inte Resultatutjämningsreserv RUR.

Intäkter och kostnader

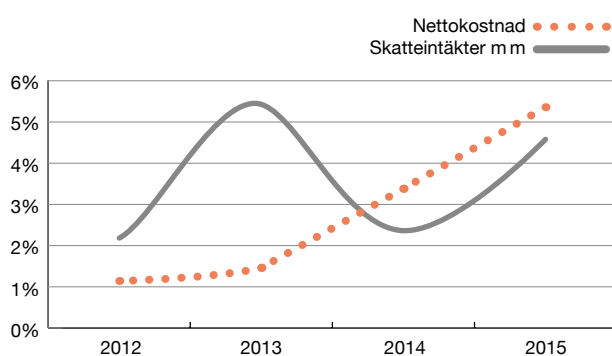
Verksamhetens intäkter är 479,7 mkr vilken är en ökning med 21 mkr jämfört med 2014. I bokslutet ingår återbetalning av avgifter från AFA med 13 mkr. Enbart mindre vinster avseende exploatering redovisas. Till följd av fler ensamkommande barn i kommunen är bidrag på 28 mkr resultatfört och har bokats upp som fordran mot Migrationsverket. Det är en ökning med 18 mkr jämfört med 2014. I bokslutet för 2014 ingår en vinst för exploatering på 25 mkr och en reavinst på 13 mkr. Verksamhetens kostnader har ökat med 99,3 mkr och är 2 093,8 mkr. Det är en ökning med 4,9 procent. Personalkostnaderna har ökat med 6,2 procent, vilket beror på fler anställda samt löneökning. Köp av verksamhet har ökat med 3,3 procent samt avskrivningar har ökat med 9,4 procent till 104,7 mkr, vilket beror på höga investeringsnivåer.

Verksamhetens nettokostnader och skatteintäkter

Verksamhetens nettokostnader bör vara lägre än kommunens skatteintäkter samt utjämningsbidrag. Ett mått på detta är nettokostnadernas andel av skatteintäkter och utjämningsbidrag, som visar hur stor del av skatteintäkterna som går till den löpande verksamheten. Redovisas en nettokostnadsandel under 100 procent har kommunen en positiv balans mellan löpande kostnader och intäkter. Nettokostnadsandelen är 94 procent, vilket är en procentenheter högre än föregående år. Verksamhetens nettokostnader uppgick till 1718,8 mkr, och skatteintäkter och utjämningsbidrag uppgick till 1 850,2 mkr.

År 2015 översteg intäkten kostnaden med dryga fem procent. Nettokostnaden har ökat med 5,3 procentenheter, och skatteintäkter och utjämningsbidrag med 4,6 procentenheter. Förändringen bör ses över längre tid, och i genomsnitt har kommunen under den senaste fyraårsperioden en marginell skillnad i ökningstakt mellan nettokostnad respektive skatteintäkter och utjämningsbidrag. Nettokostnaderna har i genomsnitt stigit med 2,8 procentenheter, och skatteintäkter och utjämningsbidrag har stigit med 3,6 procentenheter under perioden.

Förändring av nettokostnader och skatteintäkter 2012–2015

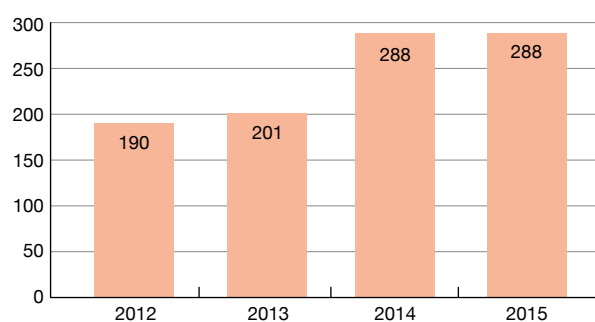
Investeringar på 288 mkr och en självfinansieringsgrad på 75 procent

Kommunen strävar efter en investeringsverksamhet med god planering och framförhållning, och med jämn investeringsnivå över tiden. Årets investeringar uppgår till 288,2 mkr och årets investeringsbudget är 367,3 mkr, varav 103 mkr avser ombudgetering från 2014. Investeringsnivån är 79,1 mkr lägre än vad som är budgeterat och i nivå med 2014. Orsaken till lägre investeringsvolym än planerat är främst försenade bygg- och projektstarter. Investeringar har i huvudsak gjorts i skolor och förskolor, äldreboenden, gator, energieffektivisering samt vattenledningar. Under året har dessutom ett markområde i Landvetter södra och Skinnefjällskolan förvärvat med sammanlagt 84 mkr vilket inte ingår i budgeten.

Läs vidare på sidorna 62–63.

Av årets nettoinvesteringar kunde 75 procent finansieras via årets resultat och avskrivningar, vilket är en marginell försämring med en procentenhet jämfört med föregående år. Nettoinvesteringarna är 16 procent av skatteintäkter och utjämningsbidrag, vilket är oförändrat jämfört med 2014. Kommunen hade under perioden 2012–2014 en total investeringsvolym som var högre jämfört med kommunerna i Västra Götaland och riket. Det förklaras av att befolkningstillväxten under den senaste fem åren i snitt legat på en ökning med cirka 1,3 procent, vilket medför behov av nya förskolor, skolor med mera. Investeringsnivån kommer att ligga kvar på en fortsatt hög nivå framöver.

Nettoinvesteringar 2012–2015

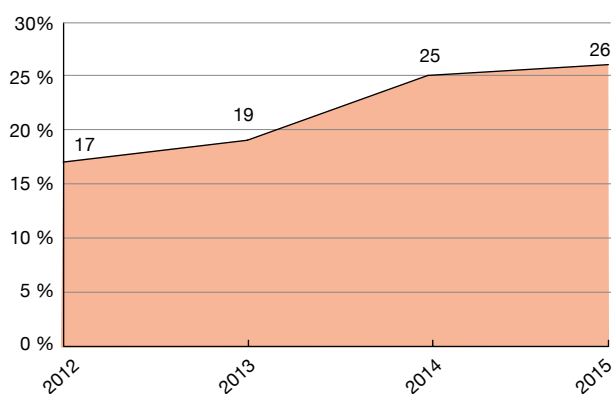
Soliditet 26 procent

– ökning med en procentenhet

Soliditeten är ett mått för att beskriva kommunens ekonomiska styrka på lång sikt, och visar hur stor del av kommunens tillgångar som kommunen själv finansierat, det vill säga kommunens eget kapital i förhållande till det bokförda värdet på tillgångarna. Faktorer som påverkar soliditeten är resultatutvecklingen samt tillgångarna och skuldernas förändring. När det görs en bedömning av den ekonomiska situationen, är det soliditetens utveckling snarare än den absoluta nivån

som är mest intressant. För 2015 uppgår soliditeten till 26 procent, vilket är en förbättring med en procentenhet jämfört med föregående år och beror framförallt på resultatnivå. Det finansiella målet för god ekonomisk hushållning som säger att soliditeten ska öka med en procentenhet per år har uppnåtts. Den stora förbättringen 2014 med sex procentenheter beror på det goda resultatet kombinerat med minskad låneskuld. 2015 ökade däremot låneskulden med 117 mkr.

Soliditetsutveckling 2012–2015, %

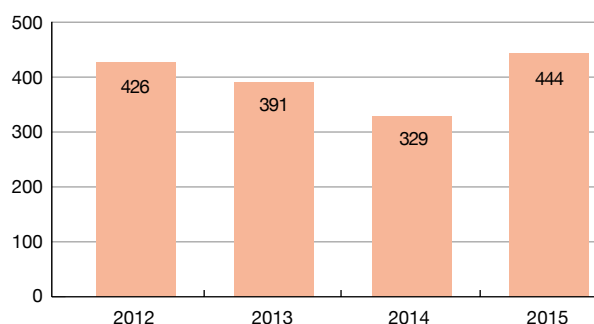
Tillgångarna är 2 376 mkr

De totala bokförda tillgångarna är 2 376,2 mkr, vilket är en ökning med 302,3 mkr jämfört med 2014. Av anläggningstillgångarna som uppgår till 2 126,1 mkr avser 2 062,2 mkr kommunens inventarier, anläggningar och byggnader och resterande finansiella anläggningstillgångar. Tomtmark till försäljning uppgår till 87 mkr, vilket är en ökning med 60 mkr. Kommunens strategi är att huvudsakligen äga de lokaler man har för avsikt att använda långsiktigt, och av kommunens använda lokalyta på 198 085 m² äger kommunen 90 procent.

Långfristiga skulder är 444 mkr

Skulden vid årsskiftet var 444,4 mkr varav 350 mkr avser banklån och 94,4 mkr avser en bokförd skuld till va-kollektivet för anläggningsavgifter för vatten och avlopp samt skuld för gatukostnadsersättning och investeringsbidrag. Den långfristiga skulden är 115 mkr högre än föregående år. Nya banklån har under året upptagits med 100 mkr. Skulden till va-kollektivet samt skuld för gatukostnadsersättning och investeringsbidrag har ökat med 15 mkr. Kommunen har budgeterat med en långfristig upplåning på 625 mkr vilket är 275 mkr mer än vad som behövs användas, exklusive anslutningsavgifter. Låneskulden per invånare 2015 var 12 125 kr och 2014 var den 9 078 kr. Genomsnittet 2014 i riket var högre, 19 194 kr per invånare. Den totala skuldsättningsgraden, som även omfattar avsättningar, är 74 procent och är en procentenhet lägre än 2014.

Långfristiga skulders utveckling, 2012–2015, mkr

Kommunalskatt

Den totala kommunalskatten i Härryda kommun var under år 2015 i genomsnitt 32,27 kr per intjänad hundralapp för en person som inte var medlem i Svenska kyrkan, varav 20,62 kronor för kommunen. Kommunens skattesats är oförändrad 2016 och har varit oförändrad sedan år 2008.

RISK

Likviditet på 20 mkr

Kassalikviditeten, uppgick till 20,6 mkr vilket är en ökning med 20 mkr. Kommunen har en likviditetsreserv i form av en kreditlimit på kommunens koncernkonto på 150 mkr, varav 51 mkr utnyttjades per den sista december. Av den utnyttjade krediten användes 71 mkr av kommunen och 20 mkr är outnyttjad checkkredit av Härryda Energi AB. Posten redovisas som kortfristig skuld i balansräkningen, målsättningen är en likviditet runt 0. Kassalikviditeten (likvida medel + kortfristiga fordringar/kortfristiga skulder) uppgick till 32 procent, vilket kan jämföras med 33 procent föregående år.

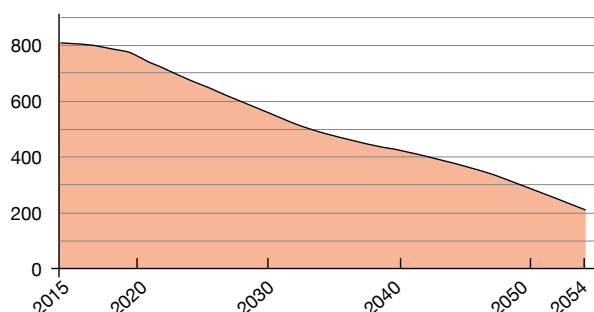
Pensionseskuld på 794 mkr

Härryda kommuns pensionseskuld redovisas som avsättning, och var 794,4 mkr år 2015, varav 82 procent avser pensioner intjänade före 1998. Skulden beräknas av KPA. Pensionsutbetalningarna inklusive löneskatt uppgick till totalt 35 mkr, varav pensionsutbetalningar intjänade före 1998 uppgick till 30 mkr. Långtidsprognosen för pensionseskulden visar att utbetalningarna under 40 år kommer att bli cirka 400 mkr högre än kostnaden enligt fullfonderingsmodellen, vilket innebär i genomsnitt ett ökat likviditetsbehov på cirka 10 mkr årligen.

Pensionsförpliktelser, inkl särskild löneskatt, mkr

	2015	2014	2013	2012
Avsättningar, pensionsförpliktelser före 1998	650,5	683,1	707,9	664,4
Avsättningar pensionsförpliktelser intjänade efter 1998	143,3	130,9	124,8	105,4
Särskild avtalspension	0,6	1,5	2,5	3,2
Finansiella placeringar pensionsutbetalningar	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa återlånade medel	794,4	815,5	835,1	773,0

Pensionsskuldens utveckling 2015–2054, mkr

Borgensåtaganden på 177,5 mkr

Kommunens borgensåtaganden för år 2015 uppgick vid årets slut till 177,5 mkr, vilket är en ökning med 69,2 mkr jämfört med föregående år. Ökningen avser utökad borgen för Härryda Energi AB, med 70 mkr. Kommunens borgensåtagande består till 95 procent av förpliktelser mot egna eller delägda bolag. Åtaganden för föreningar som verkar inom kommunen är 5 procent. Resterande del är borgensåtaganden som avser uppförande av egna hem före år 1992, så kallade förvärvslån, som fortsatt att minska. Utöver beskrivna borgensåtaganden, har kommunen ett åtagande för Kommuninvest AB:s förpliktelser. För närvarande bedöms inte kommunens borgensåtaganden utgöra någon väsentlig risk.

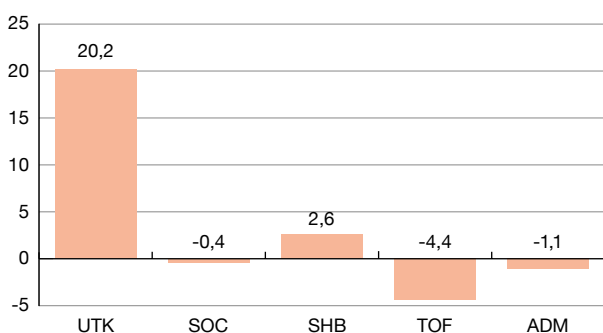
KONTROLL

Resultat jämfört med budget

Den ekonomiska uppföljningen ingår som en del i kommunens planerings- och styrsystem. Hur budget och utfall stämmer överens, är ett mått på den kontroll som kommunens beslutsfattare har över den egna ekonomiska utvecklingen. Under året görs fem uppföljningar med prognoser inklusive delårsbokslut per den 31 augusti, samt ett årsbokslut.

Kommunens resultat är 69 mkr bättre än budgeterat.

Budgetavvikelse per sektor, mkr

Sektorernas sammanlagda budgetavvikelse visar en positiv avvikelse om 17 mkr, som kan jämföras med föregående års budgetavvikelse på plus 52 mkr.

Utbildning och kulturs positiva budgetavvikelse uppgår till 20,2 mkr, varav förskolan redovisar en positiv budgetavvikelse på 5 mkr, vilket beror på färre antal barn i kommunen än beräknat. Även färre barn inom fritidsverksamheten samt statsbidrag medför en positiv budgetavvikelse inom grundskoleverksamheten. Trots fler elever än planerat redovisar gymnasieverksamheten ett plus på 5,6 mkr.

Socialtjänsten redovisar ett underskott om 0,4 mkr, däremot är budgetavvikelserna stora inom sektorn. Köpta platser för hem för vård av barn och unga samt personer med funktionsnedsättning redovisar sammanlagt ett underskott på 12,9 mkr. Överskott redovisas avseende personlig assistans på 5,1 mkr på grund av färre beviljade timmar än planerat. Även överskott redovisas inom vård och omsorg med 8 mkr och förklaras främst av att en enhet på Ekdalagården delvis har varit stängd samt ej utnyttjad budet för kommande rekommendationer inom demensvården.

Samhällsbyggnad redovisar ett budgetöverskott på 2,6 mkr varav den skattefinansierade verksamheten 6,3 mkr. Det beror främst på vinst i samband med slutredovisning av exploateringsprojektet Börjesgården. Däremot redovisar den avgiftsfinansierade verksamheten ett minus med sammantaget 3,7 mkr, vilket är enligt plan. Underskott balanseras med resultatutjämningsreserv.

Teknik och förvaltningsstöd redovisar ett underskott på 4,4 mkr som förklaras bland annat av högre kostnader för entreprenad inom fastighetsskötsel samt oförutsedda skador på kommunens fastigheter.

Effektiv resursanvändning

Alla verksamheter ska använda resurserna så effektivt som möjligt och ha en budget i balans. För att bedöma om målen uppnås krävs en analys av både total resursåtgång och kostnad per enhet och prestation. Förvaltningen analyserar och jämför kontinuerligt kostnader och resultat med andra kommuner för att ge politiska beslutsunderlag för en eventuell omfördelning mellan verksamheter. Analyser sker både i olika nätverk och som egna projekt.

Analysen "Effektiv resursanvändning" innehåller mått som ska ge en bild av hur effektivt verksamheten bedrivs, oavsett total resursåtgång och kvalitet. En analys av indikatorerna visar att det inte finns något självklart samband mellan kostnadsnivån och hur verksamheten upplevs av medborgarna eller vilka resultat som kan uppmätas.

Sammanfattande finansiell analys

Sammanfattning av kommunens finansiella ställning utifrån aspekterna resultat, risk och kontroll.

Resultat

För att möta de stora pensionsutbetalningarna framöver har kommunfullmäktige från och med 2014 fastställt nya och högre finansiella mål för god ekonomisk hushållning. De finansiella målen och balanskravet uppnås. Det genomsnittliga resultatet under fyraårsperioden är 80 mkr per år vilket motsvarar 5 procent av nettokostnaderna, vilket kan jämföras med kommunens mål på 2,5 procent. Soliditetsnivån har under året förbättrats med en procentenhet till 26 procent. Sett ur ett längre perspektiv har soliditeten stärkts från 13 procent 2009. För att möta den successivt minskande pensionsskulden bör soliditetsnivån om 40 år vara drygt 50 procent. Det kräver att de redovisade resultaten även fortsättningsvis ligger på samma nivå som de senaste åren.

Kassalikviditeten har ökat från 0 till 20,6 mkr och en kredit på 71 mkr har utnyttjats. För att finansiera den höga investeringsnivån har kommunen utökat låneskulden till bank med 100 mkr. Den sammanlagda låneskulden uppgår till 350 mkr vilket är 275 mkr lägre än budget.

Risk

Kommunens borgensåtaganden för år 2015 var 177,5 mkr och bedöms inte utgöra någon väsentlig risk. Pensionsskulden redovisas enligt fullfundsmodellen, vilket innebär att alla pensionsförpliktelser ingår i balansräkningen. Modellen medför ryckighet i resultatet mellan åren, samtidigt som verkligt resultat och förmögenhetssituation blir mer rättvisande. Under kommande period då pensionsskulden sjunker kommer ett finansieringsbehov att uppstå, som kräver en resultatförbättring med motsvarande belopp som skulden sjunker. Annars riskerar den långfristiga upplåningen att öka i samma takt som pensionsskulden minskar. Den höga investeringsnivån kommer sig av att Härryda kommun fortfarande är en växande kommun, vilket i sin tur efterfrågar nyinvesteringar.

Kontroll

Kommunen har väl fungerande planerings- och uppföljningssystem med tydlig målstruktur. Kontrollen över ekonomin är god. Budgetföljsamhet är i de flesta fall god.

FRAMTIDEN

Härryda kommuns bostadsbyggande och därmed befolkningsökning var under 2015 det lägsta på flera år. En orsak till detta är att planerat bostadsbyggande inte sker på egen ägd mark, vilket minskar kommunens möjligheter att påverka takten. Inför framtiden ter det sig som alltmer väsentligt att marktillgången säkras för att möta det behov av bostadsbyggande som finns och som kommer att bli än mer påtagligt. Kommunens mål om att bygga för en befolkningsökning på cirka 1,5 procent kanske behöver justeras uppmed anledning av behovet av nya bostäder. Det innebär fortsatt utbyggnad av förskolor och grundskolor, och möjligen nyetableringar av fristående aktörer inom förskola och skola. De kommunala förskolorna och skolorna måste behålla sina goda resultat och vidareutveckla sitt kvalitetsarbete och bli bättre på att föra ut information om sina verksamheter.

Härryda avviker på flera sätt från genomsnittskommunen och skillnaderna har ökat de senaste åren, med högre inkomster och bättre resultat. Det är sannolikt att skillnaderna kommer att fortsätta att öka även om det inte är önskvärt i ett längre perspektiv.

Härrydans framtida utveckling är i hög grad beroende av vad den kommande Götalandsbanan ger för möjligheter. Behovet av att knyta ihop Borås- och Göteborgsregionen på ett miljömässigt och logistiskt

hållbart sätt är viktigt både för regionen och för de kommuner som ligger i sträckningen. Det kan på ett påtagligt sätt underlätta utvecklingen och bostadsbyggandet.

Sveriges Kommuner och Landstings (SKL) gör bedömningen att skatteintäkterna kommer att öka realt de närmaste åren, men det motsvaras i sin tur av ökade kostnader. Det förefaller som om kommunerna i större utsträckning kommer att vara beroende av specialdestinerade statsbidrag, vilket försämrar planeringsförutsättningarna och kan motverka en effektiv resurshushållning.

För Härryda kommun är resultatet för år 2015 fortsatt mycket bra. Resultatet innebär att kommunen står starkare rustad än vad som annars skulle vara fallet. Under de närmaste åren kommer investeringsbehovet fortsatt ligga på en hög nivå och troligen öka än mer. Utöver vad som är en direkt följd av kommunens ambitionsnivå för den löpande verksamheten kan investeringar eller förskottering av olika infrastruktur-satsningar bli aktuellt. Det sista decenniet har exploateringsverksamheten bidragit till ett positivt kassaflöde, vilket sannolikt inte kommer att vara fallet de närmaste åren. Detta i kombination med att kommunen redovisar pensionsåtagandet med full effekt gör att resultaten de kommande åren bör ligga kvar på en hög nivå.

Känslighetsanalys

Hur kommunens ekonomi kommer att utvecklas i framtiden påverkas av ett antal faktorer. Vissa av dem kan kommunen påverka genom egna beslut, andra inte. Det kan exempelvis vara konjunktursvängningar eller förändrade lagar och förordningar. Kommunen har ett ansvar för att ha en finansiell beredskap att hantera förändringar, både externa oförutsedda händelser och förändringar i den egna kommunen.

Känslighetsanalys, årseffekt

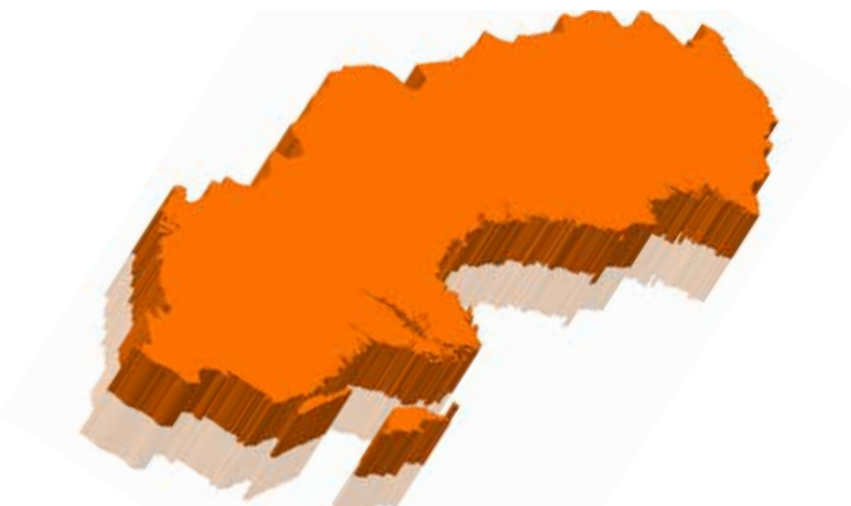
Förändringar	Mkr
Lönekostnader inkl sociala avgifter, en procent	+/-13,6
Skatteunderlag, en procent	+/-17,5
Utdebitering 10 öre	+/-8,7
Ränta med en procent	+/-2,8
Infation, en procent	+/-8,5

Möjligheten att genom höjda taxor och avgifter öka intäkterna är begränsade, eftersom maxtaxor finns inom såväl barn- som äldreomsorg. Den största finansiella påverkan har skatteunderlagsutvecklingen i riket och kommunens befolkningsutveckling. Tabellen till vänster visar vilken effekt olika händelser har på Härryda kommuns ekonomi. Små förändringar innebär stora belopp, vilket visar hur viktigt det är med en marginal då budgeten fastställs.

Bedömning 2016

Lönekostnaderna förväntas öka med 3,2 procent, skatteunderlaget med 5,0 procent och utdebiteringen är oförändrad. Även räntenivån bedöms oförändrad i kombination med fortsatt låg inflation. Den fortsatt höga investeringsnivån i kombination med stora exploateringsutgifter gör att en nyupplåning kommer att vara nödvändig.

Jämförelse inom regionen och riket

Kommunens finansiella profil

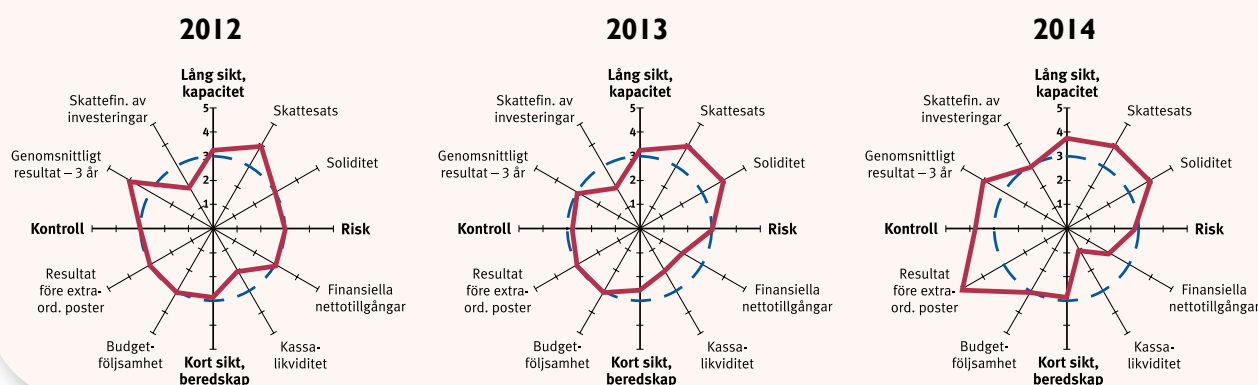
Kommunforskning i Västsverige tar fram finansiella profiler på kommunerna i bland annat Västra Götalandsregionen. Dessa profiler visar hur kommunerna i regionen inbördes förhåller sig till varandra. Det är relativa mått, vilket innebär att de bara visar hur de olika kommunerna ligger till i förhållande till varandra. Den senaste profilen avser år 2014. Profilen utgår ifrån fyra olika perspektiv; långsiktig handlingsberedskap, kortsiktig handlingsberedskap, finansiellt riskförhållande samt finansiell kontroll. Kommunen redovisade ett marginellt starkare finansiellt utgångsläge 2014 jämfört med 2012.

Utifrån profilen och jämfört med snittet hade kommunen en finansiell profil som var starkare än genomsnittet för kontroll och långsiktig handlingsberedskap. Riskförhållande och kortfristig handlingsberedskap var genomsnittliga.

Härryda kommun hade en starkare resultatutveckling mellan 2012 och 2014 än snittet i länet och även ett starkare resultat 2014. Under 2014 hade Härryda kommun det näst starkaste resultatet i länet, vilket är en förbättring.

Härryda kommun uppvisar samma trend, fast starkare, som snittet bland kommunerna i länet när det gäller soliditeten. Kommunen visade en förbättrad soliditet med åtta procentenheter, från 17 procent till 25 procent, medan den genomsnittliga soliditeten i länet förbättrades med två procentenheter från 7 procent till 9 procent. Härryda kommun hade 2014 den elfte starkaste soliditeten i länet. Kassalikviditeten för Härryda kommun har under perioden försvagats till skillnad mot den genomsnittliga kassalikviditeten som i stället har stärkts i länet. Kassalikviditeten ska studeras ihop med soliditeten eftersom likviditeten kan förbättras via upplåning.

Nettoinvesteringarna var fortsatt högre i kommunen än snittet i länet. Kommunen hade en skattesats som var 86 öre lägre än genomsnittet i regionen, och var den 7:e lägsta. Härryda kommun uppvisade under perioden och 2014 en resultatnivå som kan betraktas som god ekonomisk hushållning ur ett generellt synsätt. Det är viktigt att även framöver ligga på en god resultatnivå för att kunna möta höga investeringsnivåer på grund av befolkningsförändringar.

Jämförelser inom GR-kommuner

Flertalet kommuner inom Göteborgsregionens kommunalförbund (GR) redovisar positiva resultat för 2015. Härryda kommun redovisar 3 034 kr per invånare, vilket är högre än genomsnittet på 1 657 kr per invånare.

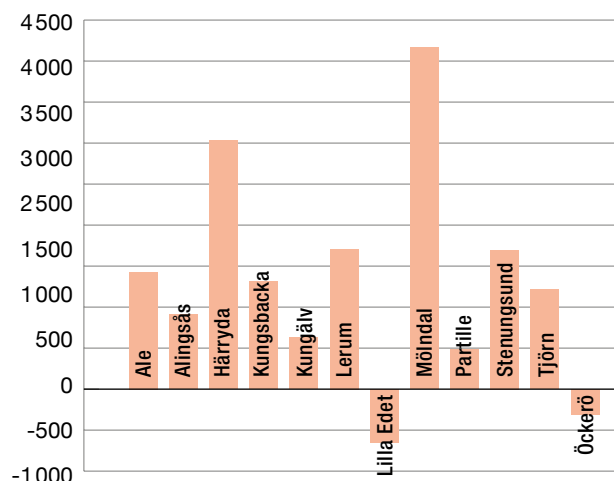
Verksamhetens nettokostnad för Härryda kommun är 46 896 kr per invånare och är den näst lägsta bland kommunerna. Genomsnittet är 48 703 kr per invånare och den högsta nettokostnaden har Öckerö med 51 806 kr per invånare.

Härryda hade en soliditet på 26 procent. Mölndals soliditet är högst, 38 procent. Två kommuner har negativ soliditet.

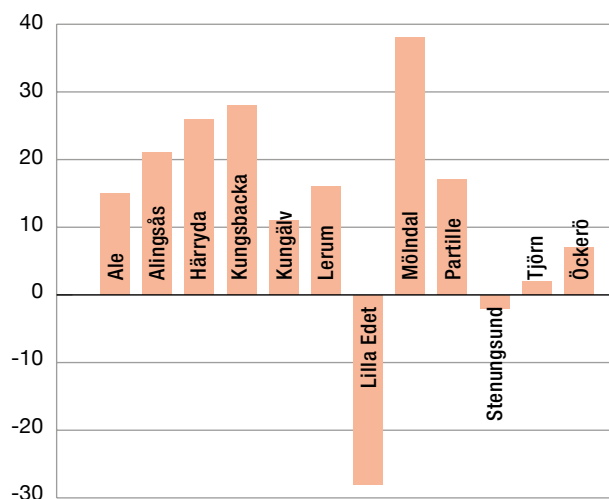
Den genomsnittliga låneskulden per invånare var 7 962 kr, vilket är något lägre än Härryda kommuns låneskuld på 9 550 kr per invånare.

Kommunalskatten var i snitt 21,12 kr per intjänad hundralapp. Härryda kommun hade den tredje lägsta skattesatsen, 20,62 kr. Lägst hade Partille med 19,96 kr och Mölndal med 20,26 kr. Ingen kommun har beslutat om ändrad skattesats för 2016.

Verksamhetens resultat per invånare, kr

Soliditet fullfond, %

Sammanställning av GR-kommunernas bokslut 2015 exkl Göteborgs Stad

	Härryda	Ale	Alingsås	Kungs- backa	Kungälv	Lerum	Lilla Edet	Mölnadal	Partille	Ste- nung- sund	Tjörn	Öckerö
Resultat, mkr	111,2	41,2	36,2	104,0	26,9	68,7	-8,6	263,9	17,9	43,3	18,6	-3,9
Soliditet fullfond	26%	15%	21%	28%	11%	16%	-28%	38%	17%	-2%	2%	7%
Långfristiga skulder, mkr	350,0	230,0	0,0	450,0	960,0	911,8	255,0			500,0	250,0	0,0
Skattesats 2015	20,62	21,87	21,36	21,33	21,44	20,65	22,37	20,26	19,96	21,64	21,21	20,76
Skattesats 2016	20,62	21,87	21,36	21,33	21,44	20,65	22,37	20,26	19,96	21,64	21,21	20,76
Antal invånare	36 651	28 862	39 602	79 144	42 730	40 181	13 178	63 340	36 977	25 508	15 315	12 682
Verksamhetens resultat per invånare i kr	3 034	1 427	914	1 314	630	1 710	-653	4 166	484	1 698	1 214	-308
Låneskuld per invånare i kr	9 550	7 969	0	5 686	22 467	22 692	19 350	0	0	19 602	16 324	0

Sammanställningen grundar sig på preliminära bokslutssiffror från respektive kommun.

Härryda kommun i jämförelse med riket 2014

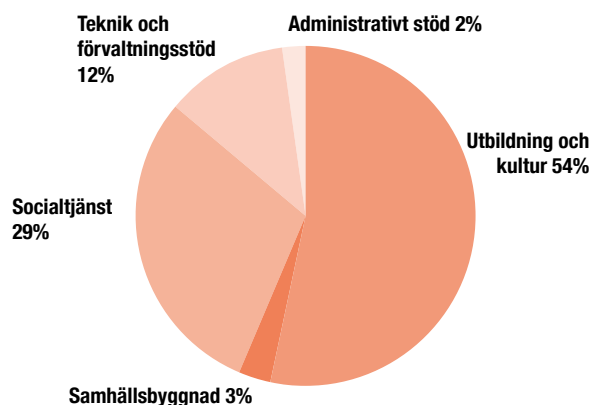
	Härryda kommun	Medelkommun
Antal invånare	36 291	33 612
Befolkningsförändring 2004–2014	14,8%	8,1%
Invånare under 18 år	25,8%	20,4%
Invånare över 64 år	15,7%	19,6%
Utrikes födda	9,9%	16,5%
Invånare med eftergymnasial utbildning (25–64 år)	48%	41%
Medianinkomst (20 år och äldre)	303 481 kr	251 885 kr
Köpt verksamhet	16%	16%
Kommunalskatt	20,62 kr	20,65 kr
Skatteintäkter per invånare	43 959 kr	39 540 kr
KOSTNAD PER INVÅNARE		
Förskoleverksamhet o skolbarnsomsorg	10 026 kr	6 618 kr
Utbildning	16 535 kr	15 763 kr
Individ - och familjeomsorg	2 703 kr	3 231 kr
Äldre och funktionshindrade	11 923 kr	17 280 kr
Kultur	1 027 kr	1 029 kr
Fritid	1 072 kr	1 332 kr
Infrastruktur	3 281 kr	3 324 kr
Nettokostnad totalt egentlig verksamhet	47 238 kr	49 821 kr
UTFALL		
Resultat enligt blandmodellen per invånare	2 698 kr	733 kr
Andel elever som uppnått målen i alla ämnen åk 9	87,9%	76,2%
Andel elever som fullföljt gymnasieskolan	80,7%	78,3%
Total sjukfrånvaro i förhållande till sammanlagd ordinarie arbetstid	6,3%	6,2%

Strategisk satsning ska säkra framtida kompetens

Träffar du på en kommunanställd möter du med stor sannolikhet en kvinna som arbetar heltid, är mellan 40–49 år och tjänar drygt 28 000 kronor. Hon har varit lite sjukare under 2015 än tidigare och byter jobb i samma utsträckning som förut.

För att kunna skapa den framtid medborgarna vill ha ställs allt högre krav på motiverade, engagerade och kompetenta medarbetare. Kärnan i kommunens personalarbete är därför att skapa de förutsättningar som behövs för såväl ett gott medarbetarskap som ledarskap. Detta och behovet av en god kommunikation och samverkan lyfter det personalpolitiska programmet, som ska medverka till att kommunens mål kan uppfyllas om att Härryda kommun ska vara en bra arbetsgivare.

Fördelning av tillsvidareanställda per sektor

Personalstruktur

Antalet tillsvidareanställda är 2 705 den 31 december 2015, en ökning med 102 medarbetare jämfört med 2014. Kommunen har därutöver 321 visstidsanställda medarbetare.

Anledningen till visstidsanställning beror oftast på vikariat på grund av föräldraledighet, sjukdom eller annan tjänstledighet men kan också bero på att krav på viss behörighet inte är uppfyllda. Medelåldern för alla anställda är 46,4 år vilket är 0,1 år yngre än föregående år. Genomsnittlig sysselsättningsgrad för tillsvidareanställda var 95,8 procent, 2014 var den 95,5 procent. Av kommunens tillsvidareanställda har 84 procent heltidsanställning. Föregående år var det 83 procent.

Åldersstruktur bland tillsvidareanställda

Ålder	Antal 2015	Antal 2014	Antal 2013
– 29 år	191	175	165
30 – 39 år	607	580	561
40 – 49 år	788	752	778
50 – 59 år	721	711	713
60 år -	398	385	377
Totalt	2705	2 603	2 594

Arvoden, lön och ersättningar till ledning och styrelse

Exklusive sociala avgifter, mkr	2015	2014	2013
Arvoden kommunalråd (2 st)	1,4	1,4	1,4
Kommundirektör	1,0	1,0	1,0
Övrig ledningsgrupp (7 st)	5,4	5,4	5,1

Löner

Medianlönen för tillsvidareanställda medarbetare var vid årets slut 28 100 kr per månad, en ökning av medianlönen med 800 kr per månad jämfört med 2014. Det motsvarar en ökning på tre procent. Under året genomfördes 49 979 utbetalningar av löner, arvoden och ersättningar till anställda och förtroendevalda.

Personalkostnader, mkr

	2015	2014	Förändring jmf med 2014
Lön	970,4	910,9	6,5%
varav arvoden	4,6	5,6	-17,9%
varav övertid och mertid	11,1	9,9	12,1%
Övrigt	11,0	10,0	10,0%
Sociala avgifter	290,8	270,1	7,7%
Pensionskostn inkl särskild löneskatt	60,3	64,0	-5,8%
Totalt	1 332,5	1 255,0	6,2%

Kvinnor och män – en jämförelse

83,5 procent av alla tillsvidareanställda är kvinnor. Förhållandena är ungefär lika i alla kommuner och lika över åren. Vissa yrken är nästan helt dominerade av ett kön. Vid 2014 års lönekartläggning var 99 procent av alla förskollärare kvinnor och inom vaktmästargruppen var 96 procent män. En av få yrkesgrupper med en relativt jämn könsfördelning är gymnasielärare. Av samtliga chefer på olika nivåer är ungefär två tredjedelar kvinnor och en tredjedel män. I gruppen sektorchefer och verksamhets-/funktionschefer är fördelningen jämn mellan kvinnor och män.

Personalomsättning och kompetensförsörjning

Personalomsättningen i kommunen har minskat något jämfört med föregående år. 242 personer har slutat sin tillsvidareanställning varav 50 har avgått med ålderspension. Om man bortser från dem som pensionerats innebär det att 7,1 procent av den tillsvidareanställda personalen har slutat i kommunen jämfört med 7,5 procent 2014. I samverkan med de fackliga organisationerna har kommunen tagit fram en strategisk kompetensförsörjningsanalys som ligger till grund för rekryterings- och kompetensförsörjningsarbetet samt lönepolitiken. Under året har strategiska satsningar genomförts i form av lönehöjningar och kompetensutvecklingsinsatser för att i god tid sörja för den framtida kompetensen.

Medarbetarenkät

Under 2015 genomfördes en medarbetarenkät. Nytt för årets enkät var att förvaltningen mätte Hållbart MedarbetarEngagemang (HME), detta för att bättre kunna jämföra med andra kommuner. Medarbetarenkäten redovisas ner på respektive enhet och är ett verktyg för att diskutera och förbättra den psykosociala arbetsmiljön. Sexton påståenden utgör ett mått av "hur har du det på jobbet idag". På en skala av 1–5 hade förvaltningen ett resultat på 3,8, vilket är samma resultat som i föregående enkät.

Sjukfrånvaro

Sjukfrånvaron för året var 6,9 procent. Det är en ökning motsvarande 0,6 procentenheter jämfört med 2014. Den korta frånvaron, dag 1–14, har ökat med 0,2 procentenheter och den längre frånvaron har ökat med 0,5 procentenheter.

En stor del av sjukfrånvaron, 30 procent, utgörs av deltidfrånvaro vilket är en ökning på 4 procentenheter. Det innebär att medarbetare till någon del finns i arbete och håller kontakten med arbetsplatsen. Under året hade 30,7 procent av medarbetarna inte någon sjukfrånvaro alls. Motsvarande siffra under föregående år var 31,5 procent.

Sjukfrånvaro i förhållande till sammanlagd ordinarie arbetstid 2015, %

Alla som under 2015 haft anställning, oavsett anställningsform.

	2015	2014	2013	2012
Total sjukfrånvaro	6,9	6,3	6,1	6,1
– varav sjukfrånvaro över 60 dgr	45,0	42,9	40,2	37,6
Män	3,9	3,2	3,2	4,1
Kvinnor	7,6	7,0	6,7	6,5
Åldersgruppen <29 år	4,9	4,3	4,7	4,6
Åldersgruppen 30 – 49 år	7,2	6,4	6,2	6,7
Åldersgruppen > 50 år	7,4	6,9	6,3	8,8

Det personalpolitiska programmet (PPP)

beskriver de förhållningssätt som ska genomsyra organisationen. PPP är uppbyggt kring tre grundperspektiv: medarbetarskap, ledarskap samt kommunikation och samverkan. Programmet ska vara levande och det är viktigt att alla deltar och engagerar sig i arbetet. Utifrån PPP sker ett löpande utvecklingsarbete inom olika personalpolitiska områden. PPP ska medverka till att Härryda kommun kan uppfylla kommunstyrelsens prioriterade mål för medarbetare.

Företagshälsovård, personalstöd och hälsofrämjande arbete

Kommunen har ett omfattande personalvårds- och hälsofrämjande arbete i egen regi. Därför blir företagshälsovårdens främsta uppgift att arbeta med pågående rehabiliteringsärenden, men är även med i olika typer av hälsofrämjande projekt. Kommunens upphandlade företagshälsovård är PÆ3 och tillsammans med dem bedrivs bland annat projekt för att öka hälsan med hjälp av utbildning, hälsoprofilsbedömningar och sjuk- och friskanmälan inom delar av förvaltningen. Medarbetare som behöver stöd och råd inom områdena ekonomi, juridik, relationer och hälsa får kostnadsfri telefonrådgivning hos Falck. Rådgivningen är öppen dygnet runt, året om. Kommunen eftersträvar att få så många medarbetare som möjligt att inse vikten av att leva ett hälsosamt liv. Inom förvaltningen finns den personalvårdsstödjande enheten Oasen som arbetar bland annat med hälsofrämjande arbete, arbetslagsutveckling, handledning, samtalsstöd till enskilda och massage för att förebygga ohälsa och främja hälsa i verksamheterna. Genom hälsofrämjande arbete är målet att på sikt medverka till ett totalt bättre hälsoläge bland medarbetarna. Inom Oasen finns en hälsoutvecklare som tillsammans med ett nätverk av cirka 120 hälsoinspiratörer runt om på arbetsplatserna arbetar för att främja en hälsosam livsstil utifrån ledorden trivsel, gemenskap och hälsa. Kommunen har även ett nära samarbete med Härryda kommuns kultur- och idrottsförening (HKIF) som anordnar en mängd olika aktiviteter som främjar hälsan för medarbetare.

Härryda kommun ska vara en bra arbetsgivare

Kommunstyrelsens mål

Utbildning och information

Nya medarbetare introduceras genom studiebesök på kommunala arbetsplatser samt utbildningen "I allmänhetens tjänst" där deltagarna lär sig vad en anställning i kommunal verksamhet innebär. Nya chefer genomgår utbildning på ett och ett halvt år som tydliggör hur kommunen ser på chefskap. För chefer med några års erfarenhet i kommunen genomfördes en vidareutbildning i ledarskap för tre grupper under året.

Semester och övertidsskuld

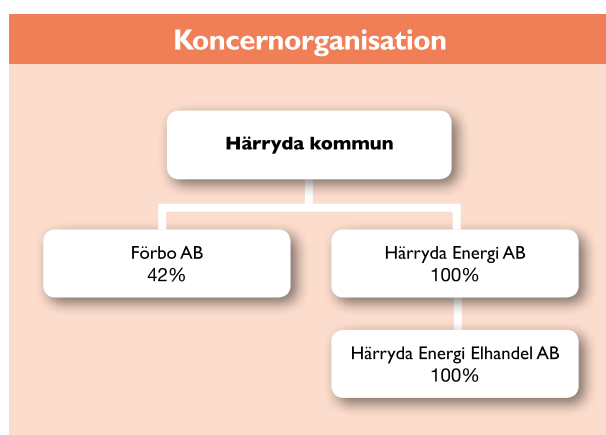
Semesterlöneskulden som utgörs av inestående uttagna semesterdagar uppgick vid årets slut till 53,9 mkr, vilket är en ökning med 2,6 mkr jämfört med föregående år. Skulden för uttagen övertid uppgick till 2,8 mkr, vilket är en ökning med 0,1 mkr jämfört med 2014. Ferielöneskulden för lärarkollektivet inklusive upphållslöneskuld var 20,6 mkr, en ökning med 0,5 mkr jämfört med 2014. Den sammanlagda skulden uppgick därmed till 77,3 mkr.

Framtiden

Kommunen och regionen växer vilket medför att även förvaltningen växer. Bland annat planeras en ny skola i Landvetter. Det är positivt för medarbetarskapet att vara del i en växande organisation. Samtidigt medför det en ökad konkurrens om arbetskraften vilket syns inom allt fler yrkeskategorier både vad gäller möjligheten att rekrytera nytt men även i att personalomsättningen fortsätter vara hög.

Sammanställd redovisning

Sammanställd redovisning upprättas i syfte att ge en bild av kommunens åtaganden oavsett i vilken juridisk form verksamheten bedrivs. Resultatet för koncernen är plus 132 mkr, vilket motsvarar 5 procent av omsättningen på 2,6 miljarder. I redovisningen ingår förutom kommunen även Härryda Energi och Förbo. Kommunen har en ägarandel på 100 procent i Härryda Energi AB och 42 procent i Förbo AB. Kommunens andel är 90 procent.

KONCERNREDOVISNING

Årets viktigaste händelser

Under året startade Förbo AB byggnation av totalt 116 nya lägenheter och har i samtliga kommuner planer för att bygga fler bostäder. Bolaget utförde 2015 fastighetsunderhåll motsvarande 151 mkr samt investerade 54 mkr i nyproduktion. Den ökade omfattningen av underhåll har föranlett en förstärkning av organisationen med ytterligare en projektledare.

Härryda Energi AB har under året fortsatt med flerårsprojektet "vädersäkring" för att säkra nätet. Ett flertal projekt har färdigställts bland annat i Hindås. Även flerårsprogrammet med modernisering har pågått och en viktig transformatorstation i Landvetter har ersatts med en ny.

Årets resultat är 131,6 mkr

Koncernens resultat för 2015 visar 131,6 mkr varav lägre finansiella kostnader uppgår till plus 28 mkr. Resultatet för 2015 är 26 mkr lägre än 2014. Orsaken är ett lägre resultat i kommunen år 2015 och reavinsten i Förbo under år 2014.

Resultaträkning, mkr

	Bokslut 2015	Bokslut 2014	Bokslut 2013	Bokslut 2012
--	--------------	--------------	--------------	--------------

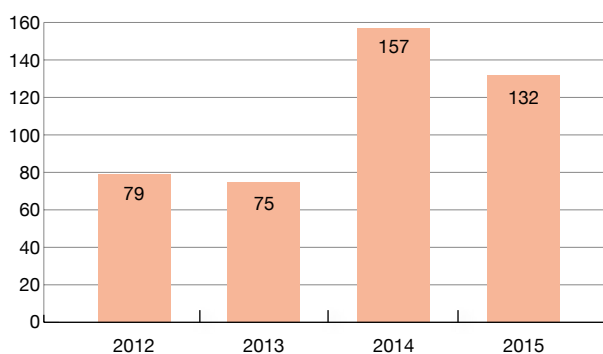
Resultat före koncerneliminering

Härryda kommun	111,2	122,7	50,0	36,1
Härryda Energi AB	1,3	1,1	5,4	11,7
Andel av Förbo AB:s resultat	19,1	33,8	19,7	30,9
Summa	131,6	157,6	75,1	78,7

Resultat efter koncerneliminering

Härryda kommun	116,8	128,3	55,4	36,0
Härryda Energi AB	-4,0	-4,0	0,3	11,9
Andel av Förbo AB:s resultat	18,8	33,3	19,4	30,7
Summa	131,6	157,6	75,1	78,7

Resultatutveckling 2012–2015

Från och med 2014 sker redovisningen inom bolagen enligt det nya regelverket K3, vilket bland annat innebär att komponentavskrivning tillämpas. Byte av redovisningsprincip är av marginell effekt i koncernredovisningen. Siffrorna för Förbo AB är justerade för 2013, vilket innebär 5 mkr i förbättrat resultat för koncernen. Härryda kommun tillämpar från och med 2015 komponentindelning på nya fastigheter.

Verksamhetens kostnader och intäkter

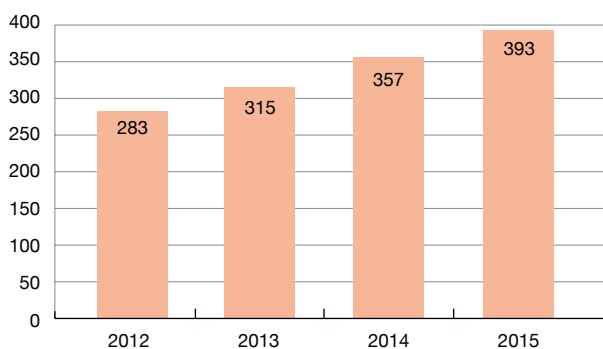
Bruttokostnaderna uppgick till 2 409 mkr, vilket är en ökning med 114 mkr jämfört med 2014. Nettokostnaderna ökade med 91 mkr till 1 661 mkr. 90 procent av bruttokostnaderna hänför sig till den primärkommunala verksamheten, vilket är en minskning med en procentenhet. Verksamhetens intäkter uppgick till 748 mkr vilket motsvarar en ökning med 23 mkr. Den kommunalekonomiska utjämningen i den primärkommunala verksamheten är 1 850 mkr, vilket är en ökning med 4,5 procentenheter och en något högre ökning jämfört med föregående år.

Verksamhetens kostnader uppgick till 94 procent av de totala intäkterna och är oförändrad jämfört med 2014. Finansiella kostnader är 44 mkr och finansiella intäkter 4 mkr och är i nivå med 2014.

Investerat för 415 mkr

Bruttoinvesteringarna är 415 mkr. Investeringsbidrag uppgår till 13 mkr. Nettoinvesteringarna inom koncernen uppgår till 393 mkr. Av de redovisade investeringarna är 301 mkr hänförligt till kommunen. Av årets investeringar har 74 procent finansierats via koncernens interna kassaflöde. Det är en försämring med 8 procentenheter.

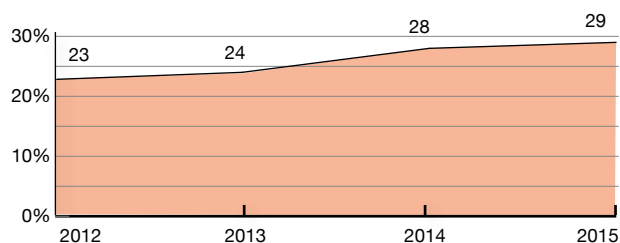
Nettoinvesteringar 2012–2015, mkr

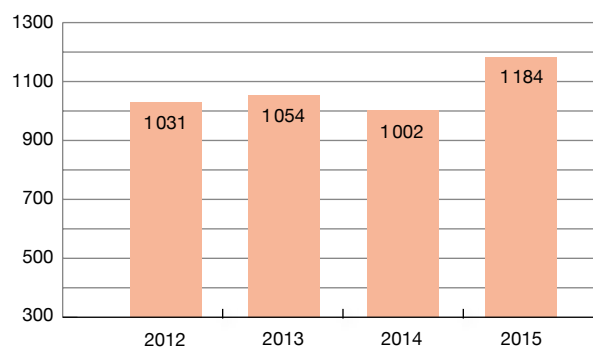
Soliditeten 29 procent

Soliditeten har stärkts med en procentenhet till 29 procent. Skuldsättningsgraden, det vill säga den del av tillgångarna som finansierats via räntebärande och icke räntebärande skulder, är 71 procent, och är oförändrad jämfört med 2014. Under året har nya lån upptagits med 180 mkr och den långsiktiga skulden till va-kollektivet samt skuld för gatukostnadsersättning och investeringsbidrag ökat med 15 mkr. 15,2 mkr amorterades. Koncernens likvida medel uppgick till 29,5 mkr, vilket är en ökning med 24,1 mkr.

Soliditetsutveckling 2012–2015

Långfristigas skulders utveckling 2012–2015, mkr

Kommunstyrelsens uppsiktsplikt

Kommunstyrelsens uppsiktsplikt består enligt 6 kap, 1§ kommunallagen i att leda och samordna verksamheterna samt ha uppsikt över övriga nämnder och kommunala bolag. Kommunstyrelsen har redan tidigare i beslut om arbetsformer, ks §98/2011, formaliserat hur uppsiktsplikten ska fullgöras. Kommunstyrelsens presidium träffar Härryda Energi AB fyra gånger per år och Förbo AB en till tre gånger per år utifrån särskild fastställd rutin. Denna uppsikt går enligt beslutet ut på att kontrollera att verksamheten som bedrivs i bolagen styrs och följs upp på i princip samma sätt som den

verksamheten som bedrivs i förvaltningsform samt lyfta frågor om verksamhetens förenlighet med det fastställda kommunala ändamålet och huruvida den utförs inom ramarna för de kommunala befogenheterna. Det har vid fullgörandet av uppsiktsplikten enligt ovan nämnda rutiner inte framkommit annat än att verksamheten under 2015 i berörda hel- och delägda bolag bedrivits i enlighet med fullmäktige uppställda ändamål och inom de kommunala befogenheterna. Vad som framgår av bolagens årsredovisningar och övrig rapportering leder inte heller till någon annan slutsats.

Aktier och andelar i dotterföretag 2015-12-31

	Antal aktier och andelar	Bokfört värde, kr	Ägarandel, %
Kommunens koncernbolag			
Förbo AB	80 470	8 047 000	42
Härryda Energi AB (HEAB)	70 554	7 055 400	100
Summa koncernbolag		15 102 400	
Samägda företag			
Kommuninvest ek förening		25 931 939	0
Renova AB		180 246	1
Gryaab AB		256 000	3
Kommentus		1 900	
Föreningen Folkets Hus i Mölnlycke		1 000	
Bohusläns Företagsförening		200	
Summa samägda föreningar		26 371 285	
Summa totalt		41 473 685	

SAMÄGDA FÖRETAG OCH ORGANISATIONER

Härryda kommun har ett flertal samägda företag där kommunen saknar betydande inflytande.

Räddningstjänsten Storgöteborg

Räddningstjänsten Storgöteborg är ett kommunalförbund som består av räddningstjänsterna i Göteborg, Kungälv, Mölndal, Partille och Lerum. Härryda kommuns ägarandel är fem procent. Utbetalningarna till Räddningstjänsten för 2015 är 23 mkr.

Kommuninvest ekonomisk förening

Kommuninvest ekonomisk förening ägs av svenska kommuner och landsting. Föreningen äger kreditmarknadsbolaget Kommuninvest AB. Bolaget arbetar med att ge medlemmarna utlåning och rådgivning. Härryda kommuns andel är 0,3 procent. Kommunens upplåning hos Kommuninvest uppgår till 350 mkr och Härryda Energis upplåning till 160 mkr.

Kommunala entreprenader Köp av huvudverksamhet, mkr

	2015	2014	2013
Köpt huvudverksamhet totalt	376	364	343
De största parterna är:			
Föreningar och stiftelser	25	23	22
Kommunägda företag	15	20	10
Övriga företag	216	205	189
Kommuner	104	101	111
Landsting	8	7	5
Stat och myndighet	6	7	5
Kommunalförbund	1	1	1

Renova AB

Företaget ägs av Ale, Göteborg, Härryda, Kungälv, Mölndal, Partille, Tjörn, Stenungsund, Öckerö och Lerums kommuner. Renova AB handlar produkter och tjänster inom återvinning och avfall. Härryda kommuns ägarandel är en procent. Kommunens utbetalningar till Renova AB för 2015 är 20 mkr.

Gryaab AB

Gryaab AB är ett kommunalt bolag som har ansvar för reningen av avloppsvattnet i Göteborgsregionen. Bolaget ägs gemensamt av Ale, Göteborg, Härryda, Kungälv, Lerum, Mölndal och Partille kommuner. Härrydas ägarandel är tre procent. Kommunens utbetalningar till Gryaab AB för 2015 är 9 mkr.

Kommunala entreprenader

Härryda kommuns driftskostnader för köp av verksamhet är 376 mkr. Det är förskoleverksamhet, utbildningsplatser, vårdplatser och snöröjning.

Politisk organisation

Härryda kommun har en politisk organisation där kommunstyrelsen är ansvarig nämnd för all verksamhet. Förvaltningen är organiserad utifrån den politiska organisationen.

Årets viktigaste händelser

Rådet för idéburna organisationer har startat. Det är ett organ för överläggningar, samråd och ömsesidig information mellan kommunen och företrädare för idéburna organisationer. Den gemensamma IT-nämnden avvecklades under året.

Uppdrag

Kommunfullmäktiges uppgifter framgår av kommunallagen. Fullmäktige beslutar i ärenden av principiell beskaffenhet eller annars av större vikt för kommunen som mål och riktlinjer för verksamheten, budget, skatt, årsredovisning och andra viktiga ekonomiska frågor. Kommunfullmäktige ska också vara ett forum för idéer, debatt och information, ge ledamoten möjlighet till aktiv påverkan och ge allmänheten möjlighet till insikt i besluten. I fullmäktige finns tre fasta beredningar och tillfälliga beredningar vid behov. De fasta beredningarnas uppgift är att arbeta fram förslag till politiska inriktningsmål för verksamheterna samt löpande följa upp/utvärdera och till fullmäktige föreslå förändringar av fastställda politiska inriktningsmål.

Kommunstyrelsen ska enligt kommunallagen leda och samordna förvaltningen av kommunens angelägenheter och ha uppsikt över övriga nämnders verksamhet. Styrelsen ska vidare ha uppsikt över kommunal verksamhet som bedrivs i kommunens företag och kommunalförbund. Styrelsen ska också bereda eller yttra sig i ärenden som ska handläggas av fullmäktige, ha hand om den ekonomiska förvaltningen och verkställa fullmäktiges beslut. Som nämnd svarar kommunstyrelsen för att verksamheten bedrivs i enlighet med de mål och riktlinjer som fullmäktige har bestämt samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. Kommunstyrelsen har ett ekonomiutskott.

Valnämnden ska fullgöra kommunens uppgifter vid val till riksdagen, region- och kommunfullmäktige, val till Europaparlamentet samt folkomröstningar med mera.

Miljö- och bygglovsnämnden ska fullgöra de lagstadgade uppgifter som bland annat föreskrivs i miljöbalken och livsmedelslagen.

Överförmyndarnämnden ska fullgöra de uppgifter som enligt gällande författningar ankommer på överförmyndarnämnd.

Den sociala myndighetsnämnden ska fullgöra de uppgifter som enligt gällande författningar ankommer på socialnämnd.

Revisorerna ska fullgöra de uppgifter som enligt gällande författningar ankommer på den kommunala revisionen och bedriva verksamheten i enlighet med ”Kommunal revision – vägledande principer”.

Ekonomi

DRIFTANALYS

Den politiska organisationen visar ett underskott på 0,2 mkr jämfört med budget. Både kostnaderna och intäkterna är lägre än föregående år, vilket beror på valen som genomfördes under 2014.

Resultaträkning, mkr	2015	2014	2013
Avgifter och försäljningsintäkter	0,0	0,0	0,0
Bidrag	0,0	1,1	0,0
Summa intäkter	0,0	1,1	0,0
Personalkostnader	6,2	7,5	6,0
Köp av huvudverksamhet	0,0	0,0	0,0
Avskriv/internränta	0,0	0,0	0,0
Övriga kostnader	3,6	3,2	2,7
Summa kostnader	9,8	10,7	8,7
Nettokostnader	9,8	9,6	8,7
Budgetavvikelse	-0,2	0,1	-0,1

Drift	2015	2015	2015
Nettokostnader, mkr	Budget	Bokslut	Avvikelse
Politisk organisation	9,6	9,2	-0,2
Summa	9,6	9,2	-0,2
Varav			
Kommunfullmäktige	2,1	2,3	-0,2
Kommunstyrelsen	2,9	2,9	0,0
Valnämnd	0,0	0,0	0,0
Miljö- och bygglovsnämnd	0,3	0,3	0,0
Överförmyndarnämnd	0,0	0,1	-0,1
Social myndighetsnämnd	0,3	0,3	0,0
Revisorer	1,3	1,1	0,2
Fasta beredningar	1,0	1,0	0,0

Informationsmått	2015	2014	2013	2012
------------------	------	------	------	------

Kommunfullmäktige

Antal sammanträden per år	10	10	10	10
Antal ärenden per år	194	214	199	213
Antal ledamöter	51	51	51	51
Antal ersättare	31	31	31	31

Kommunstyrelsen

Antal beslutssammanträden per år	10	10	10	10
Antal informationssammanträden per år	9	9	9	9
Antal sammanträden med genomgång av kommunens verksamhetsberättelse per år	2	2	2	2
Antal ärenden per år	367	355	375	334
Antal ledamöter	13	13	13	13
Antal ersättare	13	13	13	13

Gemensam IT-nämnd med Bollebygds kommun

Antal ledamöter	3	3	3	3
Antal ersättare	3	3	3	3
Antal sammanträden per år	0	4	4	4

Valnämnd

Antal ledamöter	7	7	7	7
Antal ersättare	3	5	5	5

Miljö- och bygglovsnämnd

Antal ledamöter	7	7	7	7
Antal ersättare	3	3	3	3

Överförmyndarnämnd

Antal ledamöter	3	3	3	3
Antal ersättare	1	1	1	1

Social myndighetsnämnd

Antal ledamöter	5	5	5	5
Antal ersättare	3	3	3	3

Revisorer

Antal ledamöter	7	7	7	7
Antal ersättare	0	0	0	0

Nyttillskott och jubilarer i en spännande blandning

2015 var ett innehållsrikt år för sektorn, allt från kulturskolan som fyllde 50 år till ett organiserat välkomnande av ensamkommande flyktingbarn. Landvetter fick sitt kulturhus och hållbart byggda Tallgårdens förskola stod klar medan tre fristående förskolor i kommunen avslutade sin verksamhet.

Årets viktigaste händelser

Härryda kommun är en växande kommun med en stor andel unga invånare. Utbyggnaden av förskolorna fortsätter och kommunen satsar på ekologiskt hållbara och välbyggda förskolor. Under året har den nya förskolan Tallgården i Säteriområdet tagits i bruk. Säteriskolan har också byggts om och moderniserats och Furuhällskolan får en ny tillbyggnad. Under året lades tre olika fristående förskolor ned i Mölnlycke. En av dessa togs över av föräldrar och personal och fortsätter i något mindre omfattning. En fristående grundskola, Pixbo Montessori, lades ned vilket skapade en del omställningssvårigheter. Säteriets gamla förskola har delvis öppnat igen.

Efter sommaren ökade antalet nyanlända i kommunen och främst gällde det ensamkommande flyktingbarn. Det finns en väl fungerande enhet, Välkomsten, som tar mot, har introduktionssamtal och kartlägger barnens/ungdomarnas förutsättningar och behov. Därefter får de barn som är i grundskoleålder fortsatt utbildning i Välkomstens regi tills de kan slussas över till en ordinarie grundskola. Gymnasieeleverna får sin språkinträdning på Hulebäcksgymnasiet. På grund av ökat antal nyanlända elever kommer en ny organisation för de äldre eleverna att arbetas fram där gymnasiet ska samverka med vuxenutbildningen. Inom de högskoleförberedande programmen är Hulebäcksgymnasiet fortfarande en av de populäraste gymnasieskolorna i regionen. Vuxenutbildningen har utöver det ordinarie kursutbudet framgångsrikt sökt och erhållit nya yrkeshögskoleutbildningar. Det är utbildningar som både drar till sig många sökande och som mycket ofta leder till ett arbete.

Kulturhuset i Landvetter invigdes i början av året och har blivit en populär mötesplats där bland annat Kulturskolan fått tillgång till nya, fina lokaler. Den livaktiga Kulturskolan firade dessutom hösten 2015 sitt 50-årsjubileum med olika evenemang och festligheter!

Måluppfyllelse

Totalt sett har sektorn en god måluppfyllelse. 18 av 26 verksamhetsmål är helt uppfyllda och 8 är delvis uppfyllda.

Inom utbildningen, från förskola till vuxenutbildningen, har det systematiska kvalitetsarbetet gentemot de statliga målen förtydligats och en särskild kvalitetsrapport håller på att tas fram. På sikt ska det ge politiken ett bättre underlag för styrning och förhoppningsvis en högre kvalitet i verksamheterna. Förskolan visar generellt sett goda resultat i brukarenkäterna, men det finns en tendens till lägre nöjdhet jämfört med föregående år, vilket behöver följas upp. En ny brukarenkät kommer att tas fram i samarbete med GR-kommunerna. Denna kan ge bättre underlag för jämförelser med andra kommuner och har en bättre koppling till förskolans uppdrag.

I relation till riksgenomsnittet har Härrydas grundskolor goda resultat. Andelen elever som lämnar grundskolan med behörighet till gymnasieskolan och betyg i alla ämnen ligger på en förhållandevis hög nivå. Resultaten från 2015 ger dock en blandad bild. Behörigheten till gymnasiet sjunker samtidigt som andelen elever som får betyg i alla ämnen ökar något. Meritvärdet ligger kvar på ungefär samma nivå som tidigare.

Trots att Hulebäcksgymnasiet har goda resultat och hamnar högt i Öppna jämförelser finns en minskning i andelen elever som klarar sin gymnasieutbildning på fyra år. En del av detta beror på förändringar i kraven i och med GY11, men är ändå något som behöver analyseras. Fler ensamkommande ungdomar i kommunen kommer att ställa högre krav på Hulebäcksgymnasiets arbete med individuella programmet och språkinträdning.

Kulturverksamheten visar på goda resultat överlag. Öppetiderna ökar, antalet kulturarrangemang likaså och fler elever deltar i Kulturskolan. Glädjande nog ökar utlåningen på biblioteken och de som lånar allra mest är barn!

Vuxenutbildningen visar överlag på god måluppfyllelse med ett ökat antal studerande inom de flesta områden. Ett arbete med att utveckla undervisningen i sfi har inletts. Under året har sju Yrkeshögskoleutbildningar genomförts vilket måste ses som ett bra resultat

mot bakgrund av den mycket hårda konkurrensen. I december beviljades fyra nya ansökningar.

Ekonomi

DRIFTANALYS

Sektorn visar ett överskott om 20,2 mkr, vilket motsvarar en avvikelse om två procent.

Inom för- och grundskola finns en avgörande förklaring till överskotten och det är färre barn/elever i verksamheterna än planerat. För förskolans del beror det till största del på att det varit färre barn i kommunen i åldern 1–5 år än beräknat. Grundskolans överskott däremot, beror på att efterfrågan av fritidshemsplatser varit lägre än planerat. Dessutom har verksamheten erhållit statsbidrag för Lågstadie-satsningen om 2,8 mkr avseende höstterminen 2015.

Gymnasieverksamheten har haft marginellt fler elever än budgeterat och överskottet beror således inte på färre elever i verksamhet än planerat. Hälften av överskottet beror på att Hulebäcksgymnasiet tagit in fler elever än budgeterat och detta har rymts inom befintlig organisation. Resten av överskottet har sin förklaring i att intäkt per såld plats är högre än budgeterat samtidigt som kostnad per plats är lägre.

Under året har vuxenutbildningen anordnat statsbidragsfinansierade yrkesvuxutbildningar. Bidragen för att genomföra utbildningarna har varit högre än kostnaderna, vilket förklarar merparten av verksamhetens överskott.

Till följd av vakanser samt lägre sektorsövergripande IT-kostnader, visar Utveckling- och stödenheten/

Folkhälsoenheten/Fritid ungdom (UFF) ett överskott. Under 2015 invigdes nya kulturhuset i Landvetter och detta har inneburit ökade kostnader initialt. Även kulturskolan visar ett mindre underskott men inför 2016 har verksamheten fått ett tillskott.

Jämfört med 2014 års bokslut ökar kostnaderna med fyra procent och intäkterna ökar med tre. Kostnadsökningen förklaras av elevökningar inom grundskoleverksamheten och löneökningar. Intäktsökningen beror främst på nya statsbidrag, t ex Lågstadie-satsningen.

INVESTERINGSANALYS

Investeringsbudgeten uppgår till 22,7 mkr och nettoinvesteringarna till 19,0 mkr. Stora överskott återfinns inom verksamheterna grundskola, kultur och förskola. Överskotten beror på tidsförskjutningar av inventarieinköp. I Säteriområdet har Tallgårdens förskola öppnats och Säteriskolan renoverats men lokalerna är ännu inte färdigutrustade. Under 2015 och 2016 finns anslag för utbyte av inventarier i Mölnlycke kulturhus. Merparten av inköpen kommer göras under 2016 och därför visar verksamheten ett överskott i år.

Resultaträkning, mkr	2015	2014	2013
Avgifter och försäljningsintäkter	155,5	159,1	147,1
Bidrag	58,2	49,1	49,5
Summa intäkter	213,7	208,2	196,6
Personalkostnader	701,9	662,6	645,6
Köp av huvudverksamhet	186,9	194,9	188,8
Avskrivn/internränta	13,5	12,8	15,5
Övriga kostnader	328,3	318,2	327,5
Summa kostnader	1 230,6	1 188,5	1 177,4
Nettokostnader	1 016,9	980,3	980,8
Budgetavvikelse	20,2	11,3	8,4

Drift	2015	2015	2015
Nettokostnader, mkr	Budget	Bokslut	Avvikelse
Ledning	7,4	7,2	0,3
Förskola	294,9	289,6	5,3
Grundskola	507,5	501,4	6,1
Gymnasium	141,6	136,0	5,6
Vuxenutbildning	21,0	19,1	1,8
Kultur	42,4	42,6	-0,3
Utveckling- och stödenheten/ Folkhälsoenheten/Fritid ungdom	22,4	21,0	1,3
Summa	1 037,1	1 016,9	20,2

Investering	2015	2015	2015
Nettoutgifter, mkr	Budget	Bokslut	Avvikelse
Förskola/Grundskola	13,6	10,8	2,8
Gymnasium/Vuxenutbildning	3,1	2,7	0,4
Kultur	5,8	5,2	0,6
UFF/Ledning	0,3	0,3	0,0
Summa	22,8	19,0	3,8

Informationsmått	2015	2014	2013	2012
Antal årsarbetare	1 420	1 370	1 350	1 390

Förskola

Inskrivna barn i kommunal verksamhet	2 315	2 309	2 313	2 320
Bruttokostnad per inskrivet barn, tkr	122	116	114	114
Avgiftsfinansieringsgrad, %	7	7	7	7

Grundskola

Elever år 1–9 i kommunens grundskolor	4 074	3 881	3 748	3 648
Nettokostnad per invånare 6–15, tkr	93	92	90	89

Gymnasium

Antal elever på Hulebäcksgymnasiet	1 732	1 715	1 705	1 712
varav från andra kommuner	1 032	1 029	974	927

Vuxenutbildning

Heltidsläsande elever i gymnasial vuxenutbildning	236	247	199	190
Undervisningskostnad per heltidsläsande elev, tkr	27	31	36	37

Kultur

Elever i kulturskola	1 424	1 364	1 353	1 306
Bruttokostnad per elev, tkr	8,7	8,7	8,8	8,6
Avgiftsfinansieringsgrad, %	15,1	15,4	14,8	14,7

Framtiden

Härryda är en kommun dit många barnfamiljer flyttar. Andelen barn och unga är därmed hög och det ställer krav på bra förskolor/familjedaghem och bra skolor. Kommunen står väl rustad för att möta den barn- och elevökning som ständigt pågår. Störst är ökningen i Landvetterområdet där en helt ny förskola byggs vid Önnerödsplan, Västergårdets förskola. Dessutom påbörjas nu bygget av en ny skola i Östra Backa, Backaskolan. Den kommer att stå klar till hösten 2017 och ta emot elever i de yngre grundskoleåren. Det blir en ekologiskt hållbar skola i ett vackert naturområde. I Mölnlycke kommer en viss utbyggnad av förskolan att ske, Säteriskolans ombyggnad blir klar och Furuhällsskolan får en tillbyggnad. Till hösten 2019 ska även Hindås ha en ny skola på plats - en skola som möjliggör för eleverna att gå hela grundskoletiden i Hindås. En förutsättning för att Härryda ska fortsätta vara en attraktiv kommun att bo i är att skolor och förskolor kan fortsätta att utveckla metoder och arbetsätt baserade på vetenskaplig grund och beprövad erfarenhet. Det systematiska kvalitetsarbete som bedrivs på varje enhet ska genomföra verksamheten och på sikt leda till ännu högre resultat och nöjdhet hos barn, elever och vårdnadshavare.

Under 2015 kom ett betydligt större antal ensamkommande barn och ungdomar till vår kommun än förväntat. Sannolikt kommer det att bli en fortsatt ökning av antalet nyanlända familjer och ensamkommande de kommande åren. Härryda kommun har idag en låg andel invånare med utländsk bakgrund och tillskottet ska ses som en möjlighet att utveckla och vitalisera kommunen. Samtidigt ställer det krav på utbildningsverksamheterna att bättre möta och förstå hur de nyanlända på ett bra sätt ska integreras i

samhället. Det ställer krav på resurser i form av lärare med svenska som andraspråkskompetens, språkstöd och studiehandledning på modersmål, men också på en ökad kompetens hos alla i förskola och skola om hur man arbetar på ett språkstödande sätt. Det är ett arbetssätt som gynnar alla barn och elever. Kulturen kan spela en viktig roll för integrationen av nyanlända. Härryda erbjuder ett rikt kulturutbud, bra bibliotek med hög utlåning, särskilt bland barn och unga, en livaktig kulturskola och ett brett utbud av andra fritidsmöjligheter – allt detta talar för att integrationen har goda förutsättningar att lyckas.

Uppdragsbeskrivning

Sektorn omfattar förskola, grundskola, gymnasium, vuxenutbildning, kultur samt verksamheten UFF (Utveckling och stödenheten/Folkhälsoenheten/Fritid ungdom). Mål och uppdrag finns i internationella, nationella och lokala styrdokument samt i lagar och förordningar.

Förstärkning, omprioriteringar och samarbete under 2015

Många fler ensamkommande flyktingbarn än förväntat kom till kommunen under året. Och medan överförmyndarnämndens kansli flyttade till Mölndal flyttade socialtjänstkompetens in i kommunens kontaktcenter.

Årets viktigaste händelser

Under hösten 2015 ökade antalet ensamkommande asylsökande barn i en takt som inte hade förutsetts. Kommunen hade planerat för att ta emot 20–30 barn under 2015 men när året var slut hade 118 barn anlant. Barnen har placerats i familjehem, köpta platser i HVB och i kommunens egna boende som öppnade i maj. Situationen har hanterats genom förstärkning av personal, omprioriteringar inom övrig socialtjänst och samarbete med andra aktörer.

En ny gruppbostad för personer med funktionsnedsättning öppnade i Mölnlycke och i Landvetter blev en tillbyggnad på äldreboendet Bygården inflyttningsklar strax före sommaren. Ett välkommet tillskott av lägenheter för att möta äldre och funktionsnedsattas behov av bostad.

Kommunens kontaktcenter förstärktes första oktober med socialtjänstkompetens i syfte att öka medborgarnas tillgänglighet till socialtjänst.

En överförmyndarverksamhet i samverkan mellan kommunerna Härryda, Kungsbacka, Mölndal och Partille öppnade i oktober med säte i Mölndal. Genom en samlad verksamhet skapas förutsättningar för en ökad service och högre rättssäkerhet gentemot godemän och huvudmän.

En medborgardialog om välfärdsteknologin genomfördes under hösten i syfte att informera och efterfråga medborgarnas synpunkter när det gäller teknikutveckling. Dessa synpunkter ligger nu till grund för fortsatt arbete kring välfärdsteknologi.

Måluppfyllelse

Sektorn för socialtjänst redovisar en god måluppfyllelse för 2015. 22 av 35 verksamhetsmål är helt uppfyllda och 13 är delvis uppfyllda.

Inom Vård och omsorg är måluppfyllelsen god. Förutsättningarna för brukare att vara delaktiga i samhällslivet genom bland annat IT och teknik har ökat. Satsningar har genomförts för att öka kunskapen och kompetensen bland både personal och äldre om hur man kan använda IT och teknik i trygghetsskapande syfte samt för att kunna bibehålla sitt

oberoende. Verksamheten har fortfarande ett gott samarbete med övriga aktörer inom den ideella sektorn. Den individuella genomförandeplanen har hög kvalitet, med högt brukarinflytande som tar vara på brukarens förmågor. Personalen är i sitt bemötande tillmötesgående och omtänksamma och kompetensutveckling av personalen sker enligt plan.

Även inom Hälsa och bistånd är måluppfyllelsen god. För att LSS-handläggningens utformning och innehåll skall tillförsäkra goda levnadsvillkor är arbetet med att säkra utredningsprocessen viktigt. Under året har andelen överklagade och för enskilda gynnande beslut varit något hög. De aktuella besluten är spridda över insatser. Då det finns anledning att se över praxis inom vissa beslutsområden och få till stånd fler uppföljningar kan det leda till att fler beslut prövas. Beviljade LSS-beslut som verkställs inom kommunen förväntades bli högre 2015 än 2014, då Båtsmanstorpet öppnade våren 2015 och platserna där huvudsakligen erbjöds placerade i annan än kommunens regi. Dock har nya ärenden med psykiatriinriktning tillkommit som fått sina beslut verkställda utanför kommunens egen regi.

Verksamheten för Individ- och familjeomsorg samt Funktionshinder visar på en måluppfyllelse där 14 mål bedöms som uppfyllda och åtta delvis uppfyllda. Uppföljningen visar att ett aktivt socialt arbete utförts då vi som exempel kan se att många barn och ungdomar inte återaktualiseras inom ett år, att boendestödet möjliggjort kvarboende i eget hem, när brukarna inom verksamheten för funktionshindrade i huvudsak är nöjda. Målet kring uppföljning av vård och behandling på individnivå är endast delvis uppfyllt då planerat införande av IT-stöd är under implementering.

Ekonomi

DRIFTANALYS

Sektorn för socialtjänst lämnar för 2015 ett negativt resultat på 0,4 mkr. Ledning redovisar ett underskott på 1,7 mkr, vilket främst beror på överförmyndarverksamheten som är underbudgeterad samt ökade IT-kostnader för sektorn.

Vård och omsorg redovisar ett överskott på 8,0 mkr, vilket till största del utgörs av en enhet på Ekdalagården som under året delvis inte utnyttjats och att Bygården öppnade senare än budgeterat. Vidare utgörs överskottet av ej utnyttjade budgetmedel för behovsanpassad bemanning inom demensvården samt ett visst överskott på larmverksamheten. De särskilda boendena redovisar ett överskott på 2,2 mkr, medan hemtjänsten i egen regi redovisar ett underskott på 2,2 mkr.

Hälsa och bistånd redovisar ett överskott på 6,6 mkr, vilket främst beror på personlig assistans som lämnar ett överskott på 5,1 mkr som bland annat förklaras av färre beviljade timmar än budgeterat. Korttidsvården redovisar ett underskott på 1,2 mkr, vilket förklaras av en ökad andel köpta platser. Hemtjänsten totalt redovisar ett underskott på 0,4 mkr. Detta beror på att den egna verksamheten har ökat kostnaderna per timme samtidigt som det är färre beviljade timmar än budgeterat.

Individ- och familjeomsorg samt Funktionshinder redovisar ett underskott på 13,4 mkr. Underskottet består till största delen av köpta platser huvudsakligen barn och unga samt personer med funktionsnedsättning som tillsammans redovisar ett underskott på 14,4 mkr. Verksamheterna är förstärkta i budget för 2016. Försörjningsstöd redovisar ett underskott på 2,9 mkr. Detta vägs upp av ett överskott för ensamkommande barn på 1,8 mkr samt ett överskott för bostäder med särskild service och daglig verksamhet på 2,1 mkr.

Resultaträkning, mkr	2015	2014	2013
Avgifter och försäljningsintäkter	125,1	115,9	114,5
Bidrag	77,7	54,7	43,8
Summa intäkter	202,8	170,6	158,3
Personalkostnader	410,6	381,9	376,9
Köp av huvudverksamhet	175,1	148,7	139,5
Avskrivn/internränta	4,2	4,0	4,2
Övriga kostnader	151,6	147,3	145,8
Summa kostnader	741,5	681,9	666,4
Nettokostnader	538,7	511,3	508,1
Budgetavvikelse	-0,4	10,2	-6,0

Drift	2015	2015	2015
	Budget	Bokslut	Avvikelse
Nettokostnader, mkr			
Ledning	22,3	24,0	-1,7
Vård och omsorg	158,8	150,8	8,0
Hälsa och bistånd	121,3	114,7	6,6
Funktionshinder/Individ- och familjeomsorg	235,8	249,2	-13,4
Summa	538,3	538,7	-0,4

Investering	2015	2015	2015
	Budget	Bokslut	Avvikelse
Nettoutgifter, mkr			
Socialtjänst	5,9	2,7	3,2
Summa	5,9	2,7	3,2

Informationsmått	2015	2014	2013	2012
Antal årsarbetare	754	728	732	744
Äldreboende, platser	263*	267	267	267
Hemtjänst				
Hemtjänst personer, per 1 okt	675	678	648	675
Ekonomiskt bistånd				
Hushåll med ekonomiskt bistånd	394	421	393	386
Genomsnittlig kostn per hushåll, tkr	48,2	48,0	45,0	43,5
Hem för vård eller boende				
Placerade barn/unga, årsplatser	16	23,8**	18,4**	14,2
Placerade vuxna, årsplatser	7,5	6,3	5,7	9,0
Kostnad mkr, netto	26	14,9	14,7	18,4
Bostäder för funktionsnedsatta				
Lägenheter	92	85***	82***	81
Daglig verksamhet LSS, personer	122	87	102	99

* exkl en enhet på Ekdalagården som under perioden använts inom Individ- och familjeomsorg

** inkl ensamkommande flyktingbarn

*** exkl Båtsmanstorpet som under perioden används inom Individ- och familjeomsorg

INVESTERINGSANALYS

Sektorns investeringsbudget visar på ett överskott på 3,2 mkr. Överskottet beror främst på att investeringar i ökad funktionalitet i sektorns verksamhetssystem för bland annat ökad mobilitet, samt IT-stöd för sektorns kvalitetsledningssystem försenats. Även förseningar i byggnationer lämnar visst överskott samt att kostnaderna för Bygården har blivit lägre än budgeterat. Anslaget för arbetsmiljöåtgärder och reinvesteringar lämnar tillsammans ett överskott gentemot budget medan sektorns utbyte av larmen på kommunens särskilda boenden för äldre har fortsatt att generera utgifter även under 2015.

Framtiden

De närmaste åren kommer det att byggas fler lägenheter för personer med funktionsnedsättning. Först kommer servicebostäder i bostadsområdet Enebacken i Mölnlycke att byggas med inflyttning hösten 2016. Därefter byggs en gruppbostad i Landvetter med inflyttning 2017. För att kunna erbjuda alla en daglig verksamhet utökar verksamheten med cirka 15 platser hösten 2016.

Under hösten 2015 ökade antalet asylsökande ensamkommande barn och totalt kom 118 barn till kommunen att jämföras med de 20 barn som verksamheten hade planerat för. Därför har boendet för ensamkommande barn som öppnade i maj 2015 har inte täckt behoven. Förutom en framgångsrik rekrytering av familjehem har verksamheten tvingats köpa tillfälliga

platser i HVB hem utanför kommunen. För att möta nya behov och för att skapa en mer långsiktig stabilitet genomförs under 2016 en organisationsförändring och ytterligare ett boende öppnas i egen regi. I framtiden behövs fler boendeformer för asylsökande och för ungdomar som fått permanent uppehållstillstånd för en bra boendekedja och en framgångsrik integration.

Antalet nyanlända vuxna kommer också att öka under 2016 vilket kräver fler insatser framför allt beträffande bostäder.

En medborgardialog om välfärdsteknologin genomfördes hösten 2015 i syfte att informera och lyssna in medborgarnas synpunkter när det gäller teknikutveckling. Med dessa synpunkter som grund, och med erfarenheter från en rad projekt inom området, fortsätter utvecklingsarbetet under 2016.

Beträffande äldreboenden sker under planperioden en utbyggnad på Östra Bygården under 2017 och under 2016 öppnas den avdelning på Ekdalagården som delvis inte utnyttjats under några år. Med dessa tillskott förväntas det bli balans av bostadsbehovet för äldre. Situationen kan dock snabbt förändras varför väntetider och befolkningsutveckling följs noggrant.

Anmälningar om barn som far illa ökar. Detta som en följd av att kommunen växer och fler barnfamiljer flyttar in. Därtill kommer det ökade antalet asylsökande barn vilket gör att verksamheten för barn och unga behöver organiseras på annat sätt. Genom att samla alla frågor som rör flyktingmottagande, barn och vuxna, i en ny verksamhet skapas bättre förutsättningar för den sociala barnvården i framtiden.

Uppdragsbeskrivning

Sektorn har som uppdrag att bidra till goda livsvillkor hela livet för människor som vistas i Härryda kommun, genom att erbjuda äldreomsorg, omsorg om funktionsnedsatta, individ- och familjeomsorg, kommunal hälso- och sjukvård, flyktingmottagande och arbetsmarknadsåtgärder.

Bostadsnytta och stationslägen i fokus

2015 har handlat mycket om järnväg men också om bostäder. Under året lämnade kommunen in en intresseanmälan till Sverigeförhandlingen.

Årets viktigaste händelser

Härryda kommun lämnade under året in en intresseanmälan till Sverigeförhandlingen. Där beskriver kommunen vilka stationer längst med Götalandsbanan som har störst vikt för kommunen samt hur många bostäder kommunen kan producera till följd av den nya järnvägen. Markanvisningstävlingar har genomförts i Stenbrottet och Enebacken i Mölnlycke samt Rydet i Hällingsjö. Guldsmedsplatsen i Landvetter har invigts.

Måluppfyllelse

Av sektorns skattefinansierade verksamheter är 27 av 20 verksamhetsmål uppfyllda, tre delvis uppfyllda och fyra ej uppfyllda. Inom mark och bostad uppfylls inte målet om att byggnationen av bostäder anpassas till en befolkningsökning på cirka 1,5 procent per år. Anledningen är att byggnation i Mölnlycke fabriker med planerad start 2015 försenats vilket motsvarar cirka hälften av kommunens årliga bostadsproduktion. Vid försenat påbörjande blir utfallet och konsekvenserna av totala volymen stor. Försenade projekt från 2014 innefattar bland annat 40 småhus på Säteriet samt kvarteret 2 i Landvetter.

Bygglovsenheten har uppfyllt målet om handläggnings-tid medan vissa detaljplaner som planenheten tar fram tagit längre tid, bland annat detaljplan för Gärdesområdet och Landvetter centrum kvarteret 2 och 3.

Fyra av gator och parks sex verksamhetsmål är uppfyllda och två delvis uppfyllda. Målet gällande att 90 procent av resenärerna i kommunen har tillgång till en tillgänglighetsanpassad hållplats är ett av de mål som är delvis uppfyllt.

I Svenskt näringslivs ranking av företagsklimat hamnade kommunen på plats 14, vilket är fyra placeringar sämre än målet och fem placeringar sämre än föregående år. I övrigt uppfyller näringslivsverksamheten sina mål.

Ekonomi

DRIFTANALYS

Sektorns skattefinansierade verksamheter visar ett överskott på 6,3 mkr. Ledning och administration samt miljösamordning redovisar ett resultat i enlighet med budget. Mark och bostads överskott på 3 mkr beror framför allt på att exploateringsprojektet Börjesgården slutredovisades, vilket genererar en positiv nettoavvikelse på 2 mkr. Bostadsanpassningen visar dock ett underskott på 0,3 mkr. Plan och bygglov redovisar en positiv avvikelse på 1,3 mkr vilket beror på några större ärenden som genererat högre intäkter än budgeterat.

Gator och park visar ett positivt resultat på 1,0 mkr. Barmarksunderhåll och allmän plats visar ett överskott på 1,4 mkr vilket beror på effekter utav organisationsförändringar inom utförarorganisationen. I marsprognosen beviljades verksamheten utrymme att utföra beläggningsunderhåll för 10,0 mkr jämfört med budgeterade 5,5 mkr. Utfallet för beläggningsunderhållet blev dock 8,2 mkr. Kollektivtrafiken visar ett överskott jämfört med budget på 1,3 mkr, vilket beror på lägre kostnader för den allmänna färdtjänsten samt att inga fler tillköp än 65+ har gjorts. Näringsliv visar ett underskott på 0,4 mkr vilket framför allt beror på utvecklingen av trädgården vid Råda Säteri.

INVESTERINGSANALYS

De skattefinansierade verksamheterna inom samhällsbyggnad visar ett underskott på 15,9 mkr. Mark och bostad har förvärvat ett markområde i Landvetter södra, enligt särskilt beslut i kommunfullmäktige, vilket medfört ett underskott på 43,8 mkr. Gator och park visar ett överskott på 29,1 mkr, på grund av

försenade projekt, bland annat Stenhuggeriet, Landvetters Backa samt cirkulationsplats vid Benarebyvägen–Djupedalsvägen.

Exploatering

För varje exploateringsprojekt gör sektorn en bedömning av projektets förutsättningar att genomföras inklusive dess ekonomi. Inga exploateringsprojekt startar om de inte bedöms genomförbara med en godtagbar ekonomi. Löpande inkomster exempel vid tomtförsäljning och utgifter exempel markarbete avseende pågående exploateringsprojekt/område redovisas och bokförs på balans-räkningen som tillgång eller skuld. Först när projektet, efter flera år, är färdigställt bokförs resultatet. Under 2015 har exploateringsprojektet Börjesgården och Råda Torg slutredovisats. Specifierad redovisning av exploateringsverksamheten redovisas på sidorna 45 och 64.

Framtiden

Arbetet med att förverkliga byggandet av Landvetter södra pågår bland annat genom fortsatta utredningar av vatten- och trafikförsörjning i området.

Trafikverket har inlett ett fördjupat arbete för byggande av ny järnväg mellan Göteborg och Borås med berörda kommuner längs sträckan samt med Göteborgs-regionens och Sjuhärads kommunalförbund. Arbetet har intensifierats under 2015, för att möjliggöra en byggstart mellan Mölnlycke och Bollebygd 2020. Parallellt med detta pågår ett arbete inom ramen för den så kallade Sverigeförhandlingen avseende finansiering av höghastighetsjärnvägen samt byggande av bostäder.

Utvecklingen av Mölnlycke och Landvetter centrum fortsätter. I Mölnlycke pågår planarbete för hela stationsområdet. Med anledning av kommunfullmäktiges beslut om utveckling av Mölnlycke fabriker med bostäder och sporthall pågår planarbete. Arbetet med Landvetter Airport City fortgår.

Uppdragsbeskrivning

De skattefinansierade verksamheterna inom sektorn för samhällsbyggnad svarar för miljösamordning, näringsliv, detalj- och översiktsplaner, bygglovgivning, kartor och mätning, försörjning av mark för bostäder, kommunala verksamheter och allmänna anläggningar. Sektorn handhar även bostadsanpassningsstöd, byggande och förvaltning av vägar, park- och grönområden samt allmänna platser, trafiksäkerhet, skolskjutsar med mera.

Resultaträkning, mkr	2015	2014	2013
Avgifter och försäljningsintäkter	38,3	54,3	57,2
Bidrag	0,8	3,4	1,4
Summa intäkter	39,1	57,7	58,6
Personalkostnader	30,3	28,3	33,3
Köp av huvudverksamhet	33,3	59,9	58,3
Avskrivn/internränta	22,1	18,9	17,7
Övriga kostnader	41,2	44,2	50,0
Summa kostnader	126,9	151,3	159,3
Nettokostnader	87,8	93,6	100,7
Budgetavvikelse	6,3	23,3	9,5

Drift	2015	2015	2015
Nettokostnader, mkr	Budget	Bokslut	Avvikelse
Ledning och administration	5,0	5,0	0,0
Miljösamordning	1,6	1,5	0,1
Näringsliv	4,0	4,4	-0,4
Mark och bostad	11,0	8,0	3,0
Plan och bygglov	2,5	1,2	1,3
Gator och park	61,7	60,7	1,0
Kollektivtrafik	8,2	6,9	1,3
Summa	94,0	87,8	6,3

Investering	2015	2015	2015
Nettoutgifter, mkr	Budget	Bokslut	Avvikelse
Ledning och administration	0,1	0,1	0,0
Mark och bostad	1,0	46,3	-45,3
Plan och bygglov	0,3	0,0	0,3
Gator och park	62,1	33,0	29,1
Summa	63,5	79,4	-15,9

Informationsmått	2015	2014	2013	2012
Årsarbetare	55	52	48	69
Mark och bostad				
Bostadsanpassningsbidrag per ärende, kr	12 693	12 991	16 829	15 635
Trafikbelysning				
Per styck, exkl kapitaltjänst, kr	833	1 002	680	808
Näringsliv				
Svenskt näringslivs ranking*	14	9	9	14

*Ranking av lokalt företagsklimat i landets 290 kommuner.

Ökad återvinning i kommunen

Mindre mängder brännbart avfall slängs i kommunen. Istället ökar både återvinningen och insamlingen av farligt avfall.

Årets viktigaste händelser

Under hösten startades ett nytt utvecklingsprojekt i samarbete med Lerums kommun, Partille kommun och Renova. Under ett års tid ska så kallad fastighetsnära insamling av förpackningar och tidningar testas i cirka 200 hushåll. Detta utvecklingsprojekt syftar till att förbättra utsorteringen av förpackningar och tidningar och därmed öka andelen material som återvinns. Avfallsverksamheten medverkade under 2015 även i ett regionalt projekt som syftar till att minska mängden avfall som uppstår i ett hushåll: Minimeringsmästarna.

Måluppfyllelse

Avfallsverksamheten uppfyller sina verksamhetsmål med minskad mängd brännbart avfall från fastigheter, ökad materialåtervinning och ökad insamling av farligt avfall.

Ekonomi

DRIFTANALYS

Avfallsverksamheten visar ett underskott på 2,3 mkr, vilket balanseras mot resultatutjämningsfonden. Underskottet beror på kostnader för bland annat konsultutredningar, plockanalyser samt rensning av lakvattendammen Lahall.

INVESTERINGSANALYS

Avfallsverksamheten visar ett överskott på 2,4 mkr. Detta beror främst på tidsförskjutningar när det gäller Paviljongen på Bråta och förbättringsåtgärder på återvinningsstationer.

Framtiden

Avfallsverksamheten kommer att fortsätta arbetet med att bygga om återvinningsstationerna i kommunen. De nya behållarna har större kapacitet och mer tillgängliga inkasthåll.

Arbetet med återbrukshuset "Paviljongen" på Bråta fortskrider och 2016 väntar en upphandling av byggentreprenör.

Resultaträkning, mkr	2015	2014	2013
Avgifter och försäljningsintäkter	29,0	28,3	27,6
Bidrag	0,0	0,0	0,0
Summa intäkter	29,0	28,3	27,6
Personalkostnader	1,2	1,0	1,3
Köp av huvudverksamhet	26,6	27,0	25,7
Avskrivn/internränta	1,4	1,3	1,2
Övriga kostnader	2,1	2,2	1,9
Summa kostnader	31,3	31,5	30,1
Nettokostnader	2,3	3,2	2,5
Budgetavvikelse	-2,3	-3,2	-2,5

Drift	2015	2015	2015
Nettokostnader, mkr	Budget	Bokslut	Avvikelse
Avfall	0,0	2,3	-2,3
Summa	0,0	2,3	-2,3

Investering	2015	2015	2015
Nettoutgifter, mkr	Budget	Bokslut	Avvikelse
Avfall	2,7	0,3	2,4
Summa	2,7	0,3	2,4

Informationsmått	2015	2014	2013	2012
Årsarbetare	2	2	2	3
Insamlad mängd matavfall, ton	1 366	1 326	1 139	682
Hushållsavfall till förbränning, kg per invånare	133	145	148	163
Kostnadstäckningsgrad, %	93	90	92	99

Uppdragsbeskrivning

Avfallsverksamhetens uppdrag är att svara för hantering av hushållsavfall inklusive slam.

Ett steg närmare en ny dricksvattenledning i Rådasjön

Vattenverksamheten har nått sina mål under året. Dessutom vann vattendomen för att lägga dricksvattenledning i Rådasjön laga kraft.

Årets viktigaste händelser

Vattendom för att lägga ner en ny dricksvattenledning i Rådasjön vann laga kraft under året. Vattendom för åtgärder vid Mölnålsån och för dagvattendammar i centrala Mölnlycke, erhöles i slutet på 2014. Domen är dock överklagad. Kommunen har fem år på sig att genomföra arbetet.

Måluppfyllelse

Vattenverksamheten har nått båda sina mål; minskat läckage från ledningsnätet samt minskad mängd ovidkommande vatten till spillvattenledningarna.

Ekonomi

DRIFTANALYS

Vattenverksamheten visar ett underskott på 1,4 mkr som kommer att balanseras mot verksamhetens resultatutjämningsfond. Underskottet beror på inlösen av en fastighet vid Finnsjöns dricksvattentäkt på 2,1 mkr. Syftet med inlösen är att skydda vattentäkten.

Intäkterna för 2015 har ökat med 0,7 mkr där en taxehöjning på 2 procent beslutades av kommunfullmäktige till 2015 års taxa. Kapitalkostnaderna har ökat med 1,8 mkr mot föregående år. Kostnadsökningarna på drift- och underhållsdelen har ökat med 2,4 mkr mot föregående år. Kostnaderna från Gryaab har minskat med 1,5 mkr i förhållande till föregående år.

INVESTERINGSANALYS

Vattenverksamheten visar ett överskott på 51,9 mkr, vilket beror på att slutreglering av exploateringsprojekt inte skett i den utsträckning som budgeterat 28 mkr samt att sjöledningen i Rådasjön har förskjutits på grund av försenad vattendom. Investeringsbudgeten för befintliga ledningar har dock överskridits med 3,7 mkr beroende på utbytta ledningar i Skogenområdet i Mölnlycke. Det nya vattenverket vid Västra Nedsjön blev 0,6 mkr dyrare än budgeterat 2015, det är dock ett projekt som kommer pågå i flera år framöver.

Uppdragsbeskrivning

Vattenverksamhetens uppdrag är att svara för byggande och förvaltning av vatten- och avloppsledningar med tillhörande stationer och verk.

Framtiden

Arbetet med ny dricksvattenledning i Rådasjön samt ny tryckstegringsstation vid Råda Stock kommer att färdigställas. Västra Nedsjön ska komplettera framtida vattenförsörjning med ett nytt ytvattenverk och nya överföringsledningar mellan kommunens östra och västra delar, vilket är ett arbete som kommer att pågå i flera år framöver.

Resultaträkning, mkr	2015	2014	2013
Avgifter och försäljningsintäkter	57,0	56,3	52,2
Bidrag	0,0	0,0	0,0
Summa intäkter	57,0	56,3	52,2
Personalkostnader	10,8	10,2	8,9
Köp av huvudverksamhet	17,4	19,1	17,0
Avskrivn/internränta	14,0	12,2	10,2
Övriga kostnader	15,6	13,9	17,3
Summa kostnader	57,9	55,4	53,4
Nettokostnader	0,9	-0,9	1,2
Budgetavvikelse	-1,4	0,1	-1,2

Drift	2015	2015	2015
Nettokostnader, mkr	Budget	Bokslut	Avvikelse
Vatten	0,5	-0,9	-1,4
Summa	0,5	-0,9	-1,4

Investering	2015	2015	2015
Nettoutgifter, mkr	Budget	Bokslut	Avvikelse
Vatten	89,8	37,9	51,9
Summa	89,8	37,9	51,9

Informationsmått	2015	2014	2013	2012
Årsarbetare	20	19	17	13
Rörlig avgift, kr/m ³	21,68	21,25	20,16	18,75
Försålt vatten, kr/m ³	36	35	35	31
Kostnadstäckningsgrad, %	98	102	98	100

Särredovisning av va-verksamheten

Lag om vattentjänster (sfs 2006:412) ställer krav på att vattenverksamheten särredovisas och att särskild balans- och resultaträkning upprättas. En fullständig redovisning görs i en särskild handling "Verksamheten för vattentjänster. Årsredovisning 2015". För en sammanställning se sidan 66.

God planering leder till bra blandning av bostäder och verksamheter

Sektorn för samhällsbyggnad, mark och bostad arbetar aktivt med exploatering av mark för bostäder och ser till att det finns tillgång till mark för infrastruktur och verksamhetsetableringar. I kommunens verksamhetsmål för god ekonomisk hushållning anges att bostadsbyggandet ska utformas så att en befolkningsökning på cirka 1,5 procent kan mötas med bostäder i alla upplåtelseformer.

Mark och bostad upprättar och reviderar, tillsammans med övriga verksamheter inom samhällsbyggnad, varje år kommunens bostadsförsörjningsprogram. I programmet redovisas olika exploateringsområden för bostäder, tid för byggstart, antal bostäder och typ av bebyggelse. Projekten är samordnade efter övriga förutsättningar som investeringar och utbyggnad av infrastruktur och upprättande av detaljplan. För varje exploateringsprojekt görs en bedömning av projektets förutsättningar att kunna genomföras och dess

ekonomi. Inga exploateringsprojekt startar om de inte bedöms genomförbara med en godtagbar ekonomi.

I huvudsak sammanfaller detaljplaneområde och gatukostnadsområde med exploateringskontots inkomster och utgifter. Löpande inkomster, till exempel vid tomtförsäljning, och utgifter, till exempel för markarbete, för pågående exploateringsprojekt redovisas och bokförs på balansräkningen som en tillgång eller skuld.

Först när projektet, efter flera år, är färdigställt bokförs resultatet. I bokslutet per den 31 december överstiger inkomsterna utgifterna med 0,6 mkr, vilket är positivt. Det är en minskning med 66,7 mkr och beror på att pågående utbyggnad av infrastruktur inom projekten Grönsångarvägen, Stenbrottet och Stenhuggeriet har genererat kostnader under året. Intäkter genom gatukostnader, va-taxa samt markförsäljning inom projekten förväntas först de närmaste åren.

Aktuella exploateringsprojekt

Under 2015 pågick 23 projekt varav Råda Torg och Börjesgården avslutades (slutredovisades).

INDUSTRIMARK

Airport City Detaljplanearbete och utbyggnad av gata, vatten och avlopp i etapper. Kommunen äger ca 220.000 kvm byggbar mark inom etapp 4.

Björkåsen Försäljning av industrimark pågår, cirka 3 500 m² finns tillgängligt. I första hand är området lämpligt för en mindre etablering.

Björöd Försäljning av industrimark pågår, totalt inom Björödsområdet finns cirka 245 000 m² mark tillgängligt. Området lämpar sig för såväl större som mindre etableringar. Förfrågningar finns.

Bårhults företagspark Byggstart av gata och VA preliminärt våren 2016. Kommunen äger ca 140.000 kvm mark för verksamhetsetableringar.

Fläskebo Industrimarken slutsåld. Ca 145.000 kvm har sålts av kommunen.

Företagsparken 2 Industrimarken slutsåld. Ca 100.000 kvm industrimark har sålts av kommunen.

Hindås industriområde Försäljning av industrimark pågår, cirka 20 000 m² mark finns tillgängligt.

MARK FÖR BOSTÄDER

Börjesgården Kommunens 18 småhustomter är slutsålda. Slutjustering av gatorna kvarstår för färdigställande av området. Slutredovisades 2015.

Bocköhalvön Detaljplanläggning och gatukostnadsutredning pågår.

Enebacken Utbyggnad av gator, vatten och avlopp i etapp 1 är färdigställt. Byggstart av bostäder under våren 2015, totalt ska 18 småhus och 48 lägenheter upplåtna med hyresrätt byggas. Detaljplanläggning av etapp 2 pågår.

Fagervallen Hindås Kommunens 46 småhustomter och mark för 60 hyreslägenheter är slutsålda. Byggnation av bostäder pågår.

Grönsångarvägen Utbyggnad av gata, vatten och avlopp klart preliminärt februari 2016. Kommunen äger 12 småhustomter, beräknad försäljningsstart hösten 2016.

Hällingsjö centrum Byggnation av 14 hyreslägenheter pågår.

Hönekulla by 13 parhus och 60 bostadsrätter och 27 bostadsrätter har färdigställts. Justering av gatan återstår innan området är färdigställt.

Kobacka Detaljplan har vunnit laga kraft. Projektering av kommunalt vatten och avlopp samt standardhöjning av gata pågår.

Landvetters Backa: Detaljplanearbete pågår för Västra Backa. Utbyggnad av bostäder. Relativt få nyttillkommande bostäder föreslås. Detaljplan har vunnit laga kraft för Östra Backa. Preliminär utbyggnad av kommunalt vatten och avlopp och gata med start sommaren 2016. Bland annat tillkommer 22 kommunägda småhustomter, 39 kommunägda lägenheter i flerbostadshus, gruppbofastad, skola och förskola föreslås.

Landvetter centrum Detaljplanearbete pågår för översyn av gatustrukturer samt studie av förutsättningar för nyttillkommande flerbostadshus. 64 bostadsrättslägenheter har färdigställts under 2012.

Landvetter Södra Utbyggnad gata och VA påbörjas som en del av Landvetters-Backa 2018.

Norra Öneröd Kommunens småhustomter är slutsålda. 18 bostadsrätter, 47 hyreslägenheter i flerbostadshus samt 38 småhustomter har sålts av kommunen.

Råda torg Huvudkontor för Förbo samt 18 hyreslägenheter har färdigställts under 2014. Slutredovisades 2015.

Stenbrottet Utbyggnad av gata och va pågår. Byggstart bostäder hösten 2016.

Stenhuggeriet Detaljplan har vunnit laga kraft. Utbyggnad av kommunalt vatten och avlopp samt standardhöjning av gata pågår, ett fåtal nya småhustomter skapas.

Solåsen Hindås Utrednings- och detaljplanearbete pågår. Området planeras för kommunal gata, vatten och avlopp samt tillkommande bostäder.

Nytt uppdrag för sektorn – uppstart av två transitboenden

Under 2015 fick sektorn ansvaret för att driva transitboenden för flyktingar. Samarbetet med Bollebygd om gemensam IT-drift avvecklades medan kontaktcenter utökade och numera också hanterar frågor för socialtjänsten. Fokus på skadegörelse i kommunen fortsätter.

Årets viktigaste händelser

Under våren avslutades IT-driftssamarbetet med Bollebygds kommun efter att båda kommunerna konstaterat att stordriftsfördelar uteblivit och att kommunerna delvis valt olika inriktningar för IT-verksamheten. Kommunens kontaktcenter utökades vilket medfört att kommuninvånarna nu även snabbt kan få svar på enkla frågor som rör socialtjänsten.

Under hösten fick sektorn i uppdrag att starta upp och driva två transitboenden. Ett för ensamkommande flyktingbarn samt ett för vuxna och familjer. Boendet för ensamkommande avvecklades vid årsskiftet medan boendet för vuxna och familjer finns kvar tills Migrationsverket inte längre har behov av det.

Skinnefjällskolan som tidigare hyrts av kommunen köptes in och under hösten genomfördes ett antal underhållsåtgärder eftersom underhållet inte prioriterats av tidigare ägare.

Måluppfyllelse

Sektorns måluppfyllelse visar generellt på ett gott resultat. Av 24 mål bedöms 67 procent vara uppfyllda, 25 procent delvis uppfyllda och 8 procent ej uppfyllda. Målet med minskad skadegörelse uppnås inte då den ligger på en fortsatt hög nivå. Ett av målen inom fastighet är att underhållsskulden inte skall öka, den beräknas istället ha minskat med 17 procent under året.

Ekonomi

DRIFTANALYS

Sektorn redovisar ett underskott på 4,4 mkr. Det förklaras bland annat av högre kostnader för entreprenader inom fastighetskötsel samt oförutsedda och omfattande skador på kommunens fastigheter vilket genererat högre kostnader för underhåll. IT-samarbetet med Bollebygds kommun avslutades den 31 mars vilket innebar uteblivna intäkter medan kostnaderna inte minskat i samma omfattning. Sektorns underskott beror också på högre kostnader för vikarier och övertid inom framför allt måltidsservice.

Sektorns intäkter är 4,7 mkr lägre än föregående år vilket främst beror på 2014 års försäljning av

kommunens fibernät som gav en reavinst på 13,3 mkr. Samtidigt har volymökningar skett jämfört med förra året vilket innebär högre försäljningsintäkter.

Kostnaderna har ökat med 10,7 mkr jämfört med år 2014 vilket främst förklaras av volymökningarna

INVESTERINGSANALYS

Årets investeringar uppgår till 148,8 mkr, vilket är 29,4 mkr lägre än budgeterat. Överskottet omfattar i huvudsak fastighet och beror till stor del på att detaljplanen för den planerade sporthallen i Mölnlycke inte är klar samt att större delen av anslaget för upprustning av ventilation i förskolor och skolor inte användes under året. Dessutom har detaljplanen för Västergårdets förskola överklagats. Trots den positiva budgetavvikelsen har Skinnefjällskolan köpts in och börjat renoveras för sammanlagt drygt 40 mkr vilket inte ingår i budgeten.

Överskottet på 1,0 mkr inom ledning beror främst på att inköp av ett nytt IT-system för att underlätta administrationen kring nyanställningar ej genomförts utan befintliga system kommer att användas till detta ändamål.

Mark och anläggningar redovisar ett underskott på 0,7 mkr som i huvudsak beror på ej budgeterade utgifter för återstående arbeten gällande allvådersbanor i Landvetter vilka blivit dyrare på grund av oförutsedda markförhållanden. Dessutom har näridrottsplatsen vid Barrskogens förskola samt projekteringen av konstgräsplan i Rävlanda tidigare lagts, projekten är budgeterade år 2016.

Framtiden

Eftersom de insatser som gjordes under 2015 för att bryta trenden med ökad skadegörelse inte gav önskvärt resultat kommer detta vara ett fokusområde även under 2016. Sektorn kommer även att arbeta vidare med att minska matsvinnet samt arbeta för att ytterligare öka andelen miljöfordon. Under våren tas ännu ett steg i att modernisera IT-miljön när e-postsystemet byts ut samt införandet av en automatiserad hantering av administration vid nyanställning.

Resultaträkning, mkr	2015	2014	2013
Avgifter och försäljningsintäkter	370,0	377,7	338,4
Bidrag	7,6	4,7	3,4
Summa intäkter	377,6	382,3	341,7
Personalkostnader	134,2	123,5	103,4
Köp av huvudverksamhet	4,8	3,7	0,5
Avskrivn/internränta	107,0	101,7	93,9
Övriga kostnader	188,1	194,5	151,5
Summa kostnader	434,0	423,4	349,3
Nettokostnader	56,4	41,0	7,6
Budgetavvikelse	-4,4	8,6	1,2

Drift	2015	2015	2015
Nettokostnader, mkr	Budget	Bokslut	Avvikelse
Ledning	1,8	1,8	0,0
Fastighet	1,0	2,1	-1,2
IT	1,7	2,6	-0,9
Mark och anläggningar	35,6	34,9	0,7
Måltidsservice	3,3	5,0	-1,7
Service	5,4	5,9	-0,6
Städservice	2,5	3,1	-0,6
Säkerhet	0,7	0,9	-0,2
Summa	52,0	56,4	-4,4

Investering	2015	2015	2015
Nettoutgifter, mkr	Budget	Bokslut	Avvikelse
Ledning	1,1	0,1	1,0
Fastighet	163,6	134,6	29,0
IT	3,8	3,9	-0,1
Mark och anläggningar	7,8	8,5	-0,7
Måltidsservice	0,4	0,4	0,0
Service	1,0	1,1	-0,1
Städservice	0,5	0,2	0,3
Summa	178,1	148,8	29,4

Informationsmått	2015	2014	2013	2012
Antal årsarbetare	300	284	283	230
Förvaltd yta, m ²	198 085	196 770	193 239	196 352
- varav hyrda lokaler	19 321	21 509	23 639	26 260
Area per kommuninv, m ²	5,4	5,4	5,4	5,5
Bruttokostnad per kommuninv, kr	5 665	5 829	5 759	5 382
Städad area, m ²	133 717	130 670	131 852	134 100

Uppdragsbeskrivning

Sektorn ska med sina specialkompetenser kostnadseffektivt lämna efterfrågat stöd och service till förvaltningen. Sektorn sköter också kommunens grönytor, gångbanor, snöröjning, kontaktcenter samt föreningsstöd. Via säkerhetsfunktionen svarar sektorn för att kommunen har en organisation som är utbildad/övad för att kunna förebygga och vid behov hantera oönskade händelser som kommunen kan drabbas av.

Kvalitetsledning och digitalisering del av sektorns arbete

Genom ett nytt kvalitetsledningssystem systematiseras numera kommunens kvalitetsarbete.

Årets viktigaste händelser

Kommunens kvalitetsarbete har systematiserats genom ett kvalitetsledningssystem.

Måluppfyllelse

Fem av sektorns sex verksamhetsmål bedöms uppfyllda och ett mål delvis uppfyllt. Målet att kommunen ska ha en korrekt och aktuell redovisning anses vara delvis uppfyllt då avsteg från vissa rekommendationer gjorts.

Ekonomi

DRIFTANALYS

Sektorn för administrativt stöd redovisar en negativ budgetavvikelse på 1,1 mkr, vilket framför allt förklaras av avtalet angående medfinansiering av E20. Kostnaderna är högre 2015 jämfört med 2014, vilket beror på att medlemsavgiften till Räddningstjänstförbundet i Storgöteborg från och med 2015 bokförs under sektorn istället för på sektorn för samhällsbyggnad.

Uppdragsbeskrivning

Sektorn tillhandahåller service till den politiska organisationen, till förvaltningen samt till medborgare och övriga externa intressenter. Sektorns arbetsuppgifter omfattar kansli och kommunikation, ekonomi och upphandling, personaladministration samt miljö- och hälsoskydd.

INVESTERINGSANALYS

Sektorn visar ett överskott på 4,5 mkr vilket beror på att anslaget för konstnärlig utsmyckning inte använts fullt ut på grund av tidsförskjutningar.

Framtiden

Sektorn kommer att arbeta med implementering av E-arkiv med digital nämndadministration, digitalt beslutsstödsystem och utveckling av kommunens intranät.

Resultaträkning, mkr	2015	2014	2013
Avgifter och försäljningsintäkter	4,6	4,7	4,5
Bidrag	0,0	0,0	0,0
Summa intäkter	4,6	4,7	4,5
Personalkostnader	39,9	38,0	36,7
Köp av huvudverksamhet	22,3	0,0	0,1
Avskrivn/internränta	0,3	0,2	0,3
Övriga kostnader	24,2	18,4	21,4
Summa kostnader	86,7	56,6	58,5
Nettokostnader	82,1	51,9	54,0
Budgetavvikelse	-1,1	2,3	1,7

Drift	2015	2015	2015
Nettokostnader, mkr	Budget	Bokslut	Avvikelse
Ledning	34,2	35,5	-1,3
Kansli och kommunikation	10,4	10,6	-0,2
Ekonomi och upphandling	13,3	12,6	0,7
Personal	18,8	18,8	0,0
Miljö- och hälsoskydd	4,2	4,5	-0,3
Summa	80,9	82,0	-1,1

Investering	2015	2015	2015
Nettoutgifter, mkr	Budget	Bokslut	Avvikelse
Ledning	4,5	0,0	4,5
Personal	0,1	0,1	0,0
Summa	4,6	0,1	4,5

Informationsmått	2015	2014	2013	2012
Antal årsarbetare	65	67	68	67
Diarieförda ärenden	674	769	1 035	970
Utbetalda löner	49 979	50 249	47 008	48 442
Fakturor från leverantörer	57 948	56 277	54 075	53 496
Fakturor till kunder	103 187	98 868	98 238	96 648

HEAB rustar för stora utmaningar

Härryda Energi AB gör ett bättre resultat än budget. De kommande åren innebär stora investeringar för att möta behovet av ökad kapacitet i elnätet samt modernisering av åldrande anläggningar.

Årets viktigaste händelser

Flerårsprojektet ”vädersäkring” som innebär ombyggnation så att nätet blir säkrare har fortskridit under 2015. Ett flertal projekt har färdigställts bland annat i Hindås. Även flerårsprogrammet med modernisering har pågått och en viktig transformatorstation i Landvetter har ersatts med en ny. Den nya togs i drift strax före jul.

För att möta expansionen i området behöver elnätets överföringskapacitet utökas väsentligt. Ett led i detta är att införa ett 40 kV system. Under året har arbete gjorts för planläggning, projektering och tillståndsfrågor.

Måluppfyllelse

Härryda Energi har genomfört de åtgärder som planerats samt även en del tillkommande projekt. Investeringsvolymen blev därför högre än budget.

Uppdragsbeskrivning

HEAB är ett helägt bolag som har till uppgift att distribuera ledningsbunden energi inom kommunens område. Uppdraget tillåter även att tillhandahålla elförsäljning, vilket sker i dotterbolaget i Härryda Energi Elhandel AB.

Ekonomi

Resultatet före bokslutsdispositioner uppgår till 9,6 mkr, vilket är 4,4 mkr bättre än budget. De största anledningarna till detta är högre omsättning, nätförlusterna handlades till ett bra pris samt lägre avskrivningskostnader och räntekostnader än budgeterat.

Investeringarna blev 64 mkr, vilket är 24,2 högre än budget. Anledningen till detta är att färdigställandet av projekt sköts från 2014 till 2015 på grund av tillståndsfrågor. Dessutom har några projekt tidigare lagts.

Elhandelns omsättning är 1,3 mkr.

Framtiden

Härryda Energi står inför stora utmaningar för att möta behovet av ökad kapacitet i elnätet samt behovet av modernisering av åldrande anläggningar. De kommande åren kommer därför att innebära stora investeringar. Tillståndet för 40 kV väntas i början av 2016. Därefter kommer ett antal delprojekt att startas för att nå målet om högre överföringskapacitet till 2017–2018.

Siffror i sammandrag, mkr	2015	2014
Summa intäkter	95	89
Summa kostnader	85	88
Resultat före bokslutsdispositioner	9,6	1,1
Balansomslutning	298	227
Soliditet, procent	33	41
Ägarandel, procent	100	100
Antal årsarbetare	30	29

Förbo redo att bygga mer

Förbo har, trots en rejäl satsning på underhåll, alla förutsättningar för att bygga fler bostäder. I Härryda pågår planer för 130 lägenheter i Landvetter och Mölnlycke.

Årets viktigaste händelser

Inom ramen för förnyelsen av Säteriet i Mölnlycke startade renoveringen på Tallgården där nu även stambyten ingår. Arbetet beräknas pågå under ett par år och omfattar totalt 341 lägenheter. Renoveringen av Brattåsvägen i Landvetter fortsatte under året. Förberedelserna för att byggstarta 80 lägenheter i Landvetter centrum och 50 lägenheter på Säteriet pågår. Under året startade Förbo byggnation av totalt 116 nya lägenheter och har i samtliga kommuner planer för att bygga fler bostäder. Förbo utförde 2015 fastighetsunderhåll motsvarande 151 mkr samt investerade 54 mkr i nyproduktion. Den ökade omfattningen av underhåll har föranlett en förstärkning av organisationen med ytterligare en projektledare.

Måluppfyllelse

Förbo gör med ett och ett halvt års mellanrum nöjdhetskänkäter. Det långsiktiga målet är att nå minst 70, på en indexskala 0–100, för förvaltningsarbetet. Resultatet för året visar på en fortsatt stabil nivå på 70.

Förbo deltar sedan 2009 i SABO-företagens Skåne-initiativ, vilket innebär att företagen antar en kollektiv utmaning att minska energianvändningen med 20 procent från 2007 till 2016. Inom ramen för Skåneinitiativet har energianvändningen i Förbo minskat med 13 procent.

Ekonomi

Resultat efter finansiella poster uppgick till 64 mkr, vilket är 2 mkr högre än budget. Hyresförhandlingen innebar en höjning med 1,2 procent från 1 januari. Hyresnivån för bostadslägenheter uppgick i genomsnitt till 1 055 kr per kvm. Kostnaderna för drift påverkades positivt av den milda vintern. Av låneportföljen har 42 procent en räntebindning på kortare tid

än ett år. Likvida medel och outnyttjade checkkrediter uppgick vid periodens slut till 66 mkr.

Framtiden

Bolaget är väl rustat för ökat underhållsbehov och högt tempo i nyproduktion under de närmaste åren. Resultatet för 2016 beräknas bli lägre som en följd av ökat underhåll och ökade avskrivningar. Hyresförhandling avseende 2016 pågår fortfarande.

Förbo AB, mkr	2015	2014
Summa intäkter	454	464
Varav försäljning av fastigheter	0	20*
Summa kostnader	-390	-375
Resultat före bokslutsdispositioner	64	89
Balansomslutning	2 339	2 275
Soliditet, procent	35	34
Ägarandel, procent	42	42
Antal årsarbetare	62	58

* Dotterbolaget Ekslutningen Fastighet Holding AB ägde under 2014 dotterbolaget Ekslutningen Fastighets AB som såldes till Tornstaden i samband med att mark på Säteriet avyttrades. Bolaget Ekslutningen Fastighet Holding AB bedrev ingen verksamhet och fusionerades med Förbo AB 2015.

Uppdragsbeskrivning

Förbo ägs av Härryda (42,0 %), Mölndals (27,6 %), Lerums (21,4 %) och Kungälv kommun (9,0 %). Bolaget ska främja ägarkommunernas bostadsförsörjning. Verksamheten ska bedrivas affärsmässigt och med möjlighet till boendeinflytande, förenat med ett etiskt, miljömässigt och socialt ansvarstagande. I stort sett hela beståndet är bostäder och specialbostäder.

Uppllysning om redovisningsprinciper

Härryda kommun tillämpar god redovisningssed och följer i allt väsentligt Lagen om kommunal redovisning samt rekommendationer från Rådet för kommunal redovisning (RKR).

KOMMUNEN

Anläggningstillgångar

Anläggningstillgångar har i balansräkningen tagits upp till anskaffningsvärdet reducerad med avskrivningar. För att aktiveras som investering måste anläggningstillgången ha en livslängd på minst tre år och anskaffningsvärde över 20 tkr. Avskrivningar och internränta bokförs den månad investeringen aktiveras. Avskrivningar av materiella anläggningstillgångar görs för den beräknade nyttjandeperioden med linjär avskrivning baserat på anskaffningsvärdet exklusive eventuellt restvärde. Linjär avskrivning tillämpas i enlighet med den beräknade ekonomiska livslängd som anges i tabellen nedan. Inköp av datorer redovisas som korttidsinventarier och kostnadsförs direkt i samband med anskaffningen.

Avskrivningstider	
Mark, kulturbyggnader	0 år
Verksamhets- och publika fastigheter	10–33 år
Affärsfastigheter	20–50 år
Övriga fastigheter	20–33 år
Verksamhetsfastigheter med komponentindelning	15–60 år
Maskiner, inventarier och IT-utrustning (exkl datorer)	3–10 år
Bilar och övriga transportmedel	5–10 år
Immateriella anläggningar	5 år
Konstnärlig utsmyckning	0 år

Komponentindelning har tillämpats på nya fastigheter och en ny förskola har varit aktuell. I övrigt tillämpas inte komponentavskrivning, vilket innebär att kommunen avviker från RKR nr 11.4. Arbete pågår med att konvertera äldre fastigheter som anskaffats mellan 2005 och 2015. Det är 25 stycken fastigheter som uppgår till 45 procent av totalt bokfört värde för kommunens fastigheter. Den ekonomiska effekten av byte till komponentavskrivning är marginell inledningsvis och påverkas av vilka antaganden och avvägningar som fastställs 2016.

Exploateringstillgångar

Byggklar mark klassificeras som omsättningstillgång och i värdet ingår såväl inköp samt övriga tidigare nedlagda utgifter. Ränta påförs årligen exploateringsverksamheten. Först när exploateringsprojekten slutredovisas redovisas kostnader och intäkter på

resultaträkningen, vilket avviker från RKR 18.1 och 11.4 samt RKR:s vägledning för markexploatering.

Skatteintäkter, utjämning och generellt bidrag

Redovisning och periodisering av skatteintäkter sker i enlighet med RKR nr 4.2. Det innebär att årets bokslut innehåller definitiv slutavräkning för 2014 och en preliminär slutavräkning för 2015 enligt prognos från Sveriges kommuner och landsting, SKL. Den kommunala fastighetsavgiften periodiseras till det år intäkten hänför sig. Tillfälligt statsbidrag avseende mottagning av flyktingar är 2015 bokfört med 1/13 del, det vill säga 0,6 mkr och resterande 7,7 mkr är periodiserat till 2016.

Övriga intäkter

Årets anslutningsavgifter har intäktsförts i samma takt som avskrivningar görs på de investeringar som anslutningsavgifterna bidragit till att finansiera. Nästkommande års periodiserade anslutningsavgifter bokförs som en kortfristig skuld, resterande års skuld klassificeras som en långfristig skuld. Från och med 2014 hanteras investerings- och gatukostnadsersättning enligt rekommendation RKR nr 18.1. Avviker från rekommendationen gör flyktingbidrag avseende ersättning för etablering och introduktion som intäktsförs det år det utbetalas. Det är enbart en liten del av bidraget som berörs. Bedömningen är att redovisningen blir mer korrekt utan periodisering då underlag för periodisering inte kan göras på ett tillförlitligt sätt. Övriga avgifter och driftbidrag periodiseras på aktuell period.

Pensioner

Härryda kommun redovisar enligt den så kallade fullfonderingsmodellen, vilket strider mot gällande lagstiftning. Modellen innebär att pensionsåtagandet redovisas i balansräkningen som en avsättning samt att hela den årliga förändringen bokförs som kostnad. Löneskatten ingår i pensionsskulden. Regeringen har 2014 tillsatt en utredning för att se över lagen bland annat när det gäller redovisningen av pensioner.

Ränta och basbeloppsuppräknings redovisas som finansiell kostnad. Pensionsskuld avseende avgiftsbestämd ålderspension, som kommer att betalas ut i mars 2016 har bokförts som en kortfristig skuld i 2015 års bokslut. Visstidspensioner beräknas utifrån tecknade pensionsavtal. För aktiverade pensionsavtal ingår ränta och basbeloppsuppräknings enligt beräkningar hos KPA. Tecknade avtal enligt Alternativ kap-kl och Lönevax-

ling till pension redovisas som pensionsförsäkringsavgifter för enskilda arbetstagare. Kommunen använder beräkningsmodellen R1P507. Kommunens pensions-skuld inkluderar även förtroendevalda som inte ingår i den ordinarie pensions-skuldberäkningen. Ingen del av pensionsavsättningen har försäkrats bort.

Öppet för externa transaktioner

Kommunens redovisning har varit öppen för externa transaktioner till den 11 januari 2016. Därefter har kostnader och intäkter överstigande 50 tkr hänförs till redovisningsåret. Det förekommer inga väsentliga händelser efter räkenskapsperiodens utgång.

Särredovisning av va-verksamheten

Lag om vattentjänster (SFS 2006:412) ställer krav på att vattenverksamheten särredovisas och att särskild balans- och resultaträkning upprättas. En redovisning görs på sidan 57.

Leasing

Leasingavtal skall enligt rekommendation nr 13.2. klassificeras och redovisas som operationellt och finansiellt avtal, varav finansiell leasing redovisas som en tillgång i balansräkningen. Kommunen har inga större leasingavtal och de som finns klassificeras som operationella.

Redovisning av lånekostnader

Härryda kommun tillämpar huvudmetoden i enlighet med RKR:s rekommendation nr 15.1.

Jämförelsestörande poster 2015

Under 2015 återbetalades 13 mkr från AFA försäkring. Återbetalningen avser premier för 2004 och klassificeras som jämförelsestörande.

Jämförelsestörande poster 2013, 2012 och 2011

I 2013 års bokslut ingår två jämförelsestörande poster. AFA Försäkring återbetalade premier om 27,9 mkr för avtalsgruppsförsäkring samt avgiftsbefrielseförsäkring även för åren 2005 och 2006. Ytterligare en jämförelsestörande post om sammanlagt 64,1 mkr till följd av sänkt diskonteringsränta för kommunens pensionsförpliktelser ingår det året.

I bokslut för 2012 förekom det en jämförelsestörande post på 30,2 mkr, återbetalning av AFA premier 2007 och 2008. I kommunens bokslut 2011 ingår en jämförelsestörande post om 55 mkr till följd av sänkt diskonteringsränta för kommunens pensionsförpliktelser.

Posterna bokförs i linje med RKR nr 18 och redovisas i resultaträkningen. Enligt rådets yttrande klassificeras posten som en jämförelsestörande post enligt RKR nr 3.1.

Medfinansiering 2015

En medfinansiering avseende E20 enligt underavtal med GR har gjorts med 2,6 mkr vilket resultatförts. Storleken på medfinansieringen är baserad på en fördelning efter medlemskommunernas folkmängd. Ärendet har beslutats av Kommunfullmäktigen januari 2015.

Uppskrivning av bostadsrätter 2014

En uppskrivning gjordes 2014 av värdet på kommunens bostadsrätter med 17,8 miljoner kronor på grund av ett mycket lågt ingående bokfört värde på 0,1 miljoner kronor. Uppskrivningen är gjord mot eget kapital och är i linje med lagen om kommunal redovisning och rådet för kommunal redovisning.

Effekter av ändrade uppskattningar

Det förekommer inga effekter på den aktuella rapportperioden av ändrade uppskattningar och bedömningar som har redovisats under tidigare räkenskapsår.

SAMMANSTÄLLD REDOVISNING

I den kommunala koncernen ingår bolag där kommunen har en ägarandel på minst 20 procent. Enligt RKR nr 8.2 har kommunen skyldigheten att upprätta sammanställd redovisning om kommunens andel av de kommunala koncernföretagens omsättning är fem procent eller mer av kommunens skatteintäkter och generella statsbidrag, eller om kommunens andel av de kommunala koncernföretagens balansomslutning uppgår till fem procent eller mer av kommunens balansomslutning. Inget av dessa villkor är uppfyllda och därmed faller kravet på kommunens skyldighet att inkludera ytterligare bolag i den sammanställda redovisningen. Den sammanställda redovisningen för kommunkoncernen har upprättats enligt förvärvsmetoden med proportionell konsolidering. Härryda kommuns bokförda värden på aktier i dotterbolagen har eliminerats mot dotterbolagens egna kapital. Endast Härryda kommuns ägda andel av dotterbolagens intäcks- och kostnadsposter respektive tillgångs- och skuldposter ingår i sammanställningen. Interna transaktioner av väsentlig betydelse har eliminerats. Inga förändringar har skett under året i kommun koncernens sammanställning.

Från och med 2014 sker redovisningen inom bolagen enligt det nya regelverket K3, vilket bland annat innebär att komponentavskrivning tillämpas. Byte av redovisningsprincip är av marginell effekt i koncernredovisningen varför inte justering sker. Siffrorna för Förbo AB är justerade för 2013.

RESULTATRÄKNING miljoner kronor		KOMMUNEN		KONCERNEN	
		2015	2014	2015	2014
	Not				
Verksamhetens intäkter	1,7	479,7	458,7	747,8	724,8
Verksamhetens kostnader	2	-2 093,8	-1 994,5	-2 263,6	-2 161,4
Avskrivningar	3	-104,7	-95,7	-145,0	-133,6
Verksamhetens nettokostnader		-1 718,8	-1 631,4	-1 660,7	-1 570,1
Skatteintäkter	4	1 682,8	1 595,3	1 682,8	1 595,3
Generella statsbidrag och utjämning	5	167,4	173,9	167,4	173,9
Finansiella intäkter	6	1,8	3,6	2,2	4,1
Finansiella kostnader	6	-22,0	-18,7	-44,0	-41,9
Resultat före extraordinära poster		111,2	122,7	147,7	161,3
Extraordinära intäkter		0,0	0,0	0,0	0,0
Extraordinära kostnader		0,0	0,0	0,0	0,0
Bokslutsdispositioner		0,0	0,0	-8,0	-0,1
Skatt		0,0	0,0	-8,1	-3,7
Årets resultat		111,2	122,7	131,6	157,6
Budget		42,5	37,9		

KASSAFLÖDESRAPPORT miljoner kronor		KOMMUNEN		KONCERNEN	
		2015	2014	2015	2014
	Not				
DEN LÖPANDE VERKSAMHETEN					
Årets resultat	14	111,2	122,7	131,6	157,6
Justering för av- och nedskrivningar	3	104,7	95,7	145,0	133,6
Justering för överavskrivning	14	0,0	0,0	6,0	-2,4
Justering för gjorda avsättningar	15	-21,1	-19,6	-13,6	-19,7
Justering för övriga ej likviditetspåverkande poster	8	0,0	0,0	-1,0	2,3
Medel från verksamheten före förändring av rörelsekapital		194,8	198,7	268,0	271,4
Ökning/minskning kortfristiga fordringar	12	-5,6	5,8	-15,0	-0,5
Ökning/minskning tomtmark till försäljning		-59,4	-12,8	-58,8	-13,4
Ökning/minskning kortfristiga skulder	17	97,1	25,4	83,9	25,1
Kassaflöde från den löpande verksamheten		226,9	217,1	278,0	282,6
INVESTERINGSVERKSAMHETEN					
Investering i immateriella anläggningstillgångar		0,0	0,0	0,0	0,0
Investering i materiella anläggningstillgångar	9	-301,0	-298,5	-415,4	-372,5
Investeringsbidrag till materiella anläggningstillgångar	9	0,2	0,1	0,2	0,1
Försäljning av materiella anläggningstillgångar	9	4,2	2,4	4,6	4,6
Försäljning/investering av finansiella anläggningstillgångar	11	-25,1	0,0	-25,1	0,0
Kassaflöde från investeringsverksamheten		-321,6	-296,1	-435,7	-367,8
FINANSIERINGSVERKSAMHETEN					
Nyupptagna lån	16	116,9	14,9	196,8	24,9
Amortering av skuld	16	-1,9	-76,6	-15,2	-76,6
Ökning/minskning av långfristiga fordringar	11	0,2	-0,1	0,2	-0,1
Kassaflöde från finansieringsverksamheten		115,3	-61,8	181,8	-51,8
Årets kassaflöde		20,6	-140,8	24,1	-137,0
Likvida medel vid årets början		0,0	140,8	5,4	142,3
Likvida medel vid årets slut		20,6	0,0	29,5	5,4

BALANSRÄKNING miljoner kronor		KOMMUNEN		KONCERNEN	
		2015	2014	2015	2014
	Not				
ANLÄGGNINGSTILLGÅNGAR					
Immateriella anläggningstillgångar		0,0	0,0	0,0	0,0
Materiella anläggningstillgångar					
Mark, byggnader, tekniska anläggningar	10	1 948,6	1 765,3	2 937,5	2 731,5
Maskiner och inventarier	10	113,6	105,0	352,4	293,0
Finansiella anläggningstillgångar	11	63,9	39,1	48,8	24,0
Summa anläggningstillgångar		2 126,1	1 909,4	3 338,7	3 048,5
BIDRAG TILL STATLIG INFRASTRUKTUR		0,0	0,0	0,0	0,0
OMSÄTTNINGSTILLGÅNGAR					
Tomtmark för försäljning		86,7	27,3	86,7	27,9
Fordringar	12	142,8	137,2	164,3	149,3
Likvida medel	13	20,6	0,0	29,5	5,4
Summa omsättningstillgångar		250,1	164,5	280,6	182,6
Summa tillgångar		2 376,2	2 073,9	3 619,2	3 231,0
EGET KAPITAL, AVSÄTTNINGAR OCH SKULDER					
Eget kapital	14	622,6	511,3	1 045,7	909,4
varav årets resultat		111,2	122,7	131,6	157,6
Avsättningar					
Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser	15	794,4	815,5	795,5	816,6
Avsättning skatteskuld obeskattade reserver		0,0	0,0	35,1	27,6
Skulder					
Långfristiga skulder	16	444,4	329,4	1 184,0	1 002,4
Kortfristiga skulder	17	514,7	417,6	558,8	474,9
Summa eget kapital, avsättningar och skulder		2 376,2	2 073,9	3 619,2	3 231,0
PANTER OCH ANSVARSFÖRBINDELSER					
Borgensförbindelser	18	177,5	108,3	17,5	18,3
Donationsfonder		0,0	0,3	0,0	0,3
Ställda panter		0,0	0,0	0,6	0,6
Övriga ansvarsförbindelser		0,0	0,0	0,0	0,0
Koncerninterna ekonomiska förhållanden	19				

EKONOMISKA BEGREPP

Resultaträkningen Sammanfattar årets kostnader och intäkter och visar årets resultat.

Avskrivning Minskning av det bokförda värdet av en anläggningstillgång.

Kassaflödesrapport Hur årets drift-, investerings- och låneverksamhet påverkar rörelsekapitalet.

Balansräkning Visar den ekonomiska ställningen vid årets slut fördelat på tillgångar och skulder.

Anläggningstillgångar Fast och lös egendom som kommunen stadigvarande innehar, exempelvis värdepapper, fastigheter och anläggningar.

Omsättningstillgångar Tillgångar som man oftast räknar med att inneha kortare tid än ett år. Lös egendom som inte är anläggningstillgång.

Eget kapital Skillnaden mellan tillgångar och skulder, det vill säga den del som finansierats av det egna resultatet.

Avsättningar En ekonomisk förpliktelse vars belopp eller förfallotidpunkt inte är helt bestämd.

Långfristiga skulder Skulder med löptider längre än ett år.

Kortfristiga skulder Lån och övriga skulder med en löptid av ett år eller kortare.

NOTER miljoner kronor	KOMMUNEN		KONCERNEN	
	2015	2014	2015	2014
NOT 1 Verksamhetens intäkter				
Försäljningsintäkter	7,5	7,3	96,0	90,3
Taxor och avgifter	152,6	144,1	146,7	138,2
Hyror och arrenden	32,9	32,2	218,0	212,6
Bidrag	144,4	112,9	144,4	112,9
Bidrag återbetalning av premier AFA, jämförelsestörande	13,0	0,0	13,0	0,0
Försäljning av verksamhet och konsulttjänster	127,2	122,6	127,7	122,6
Exploateringsintäkter	2,0	26,4	2,0	26,4
Realisationsvinster	0,1	13,3	0,1	21,8
Summa	479,7	458,7	747,8	724,8
NOT 2 Verksamhetens kostnader				
Löner, sociala avgifter, pensionskostnader	-1 332,5	-1 255,0	-1 372,2	-1 292,9
Bränsle, energi och vatten	-25,5	-26,1	-43,4	-43,8
Köp av huvudverksamhet	-376,4	-364,1	-376,6	-364,1
Lokal- och markhyror	-25,8	-29,4	-21,3	-25,3
Lämnade bidrag	-54,2	-52,1	-54,2	-52,1
Realisationsförluster och utrangeringar	-2,1	-0,7	-2,1	-0,7
Övriga kostnader	-277,4	-267,2	-393,7	-382,5
Summa	-2 093,8	-1 994,5	-2 263,6	-2 161,4
NOT 3 Avskrivningar				
Avskrivningar immateriella tillgångar	0,0	0,0	0,0	0,0
Avskrivning byggnader och anläggningar	-80,8	-72,4	-107,9	-109,6
Avskrivning maskiner och inventarier	-23,8	-23,3	-37,1	-24,0
Nedskrivningar	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa	-104,7	-95,7	-145,0	-133,6
NOT 4 Skatteintäkter				
Preliminär kommunalskatt	1 684,0	1 598,9		
Preliminär slutavräkning innevarande år	1,6	0,2		
Slutavräkningsdifferens föregående år	-2,7	-3,8		
Summa	1 682,8	1 595,3	1 682,8	1 595,3
NOT 5 Generella statsbidrag och utjämning				
Bidrag från utjämningsystemen och generella statliga bidrag				
Inkomstutjämningsbidrag	63,1	59,3		
Strukturbidrag	3,8	3,7		
Införandebidrag	0,0	1,3		
Regleringsbidrag	0,0	8,3		
Kostnadsutjämningsbidrag	31,9	36,4		
Bidrag för LSS-utjämning	4,2	4,6		
Kommunal fastighetsavgift	62,5	60,4		
Generella bidrag från staten	3,4	0,0		
Varav tillfälligt statsbidrag för mottagning av flyktingar	0,6	0,0		
Summa	168,8	173,9	168,8	173,9

NOTER miljoner kronor	KOMMUNEN		KONCERNEN	
	2015	2014	2015	2014
forts. NOT 5 Generella statsbidrag och utjämning				
Avgifter i utjämningsystemen				
Regleringsavgift	-1,4	0,0	-1,4	0,0
Summa	-1,4	0,0	-1,4	0,0

NOT 6 Finansiella intäkter och kostnader**Finansiella intäkter**

Utdelning på aktier och andelar	1,4	1,5	1,4	1,5
Ränteintäkter	0,4	1,9	0,4	1,8
Övriga finansiella intäkter	0,0	0,3	0,4	0,8
Summa	1,8	3,6	2,2	4,1

Finansiella kostnader

Räntekostnader	-7,1	-9,7	-28,9	-32,8
Ränta på pensionsskuld	-14,6	-8,7	-14,6	-8,7
Övriga finansiella kostnader	-0,3	-0,3	-0,5	-0,4
Summa	-22,0	-18,7	-44,0	-41,9

NOT 7 Jämförelsestörande poster**Verksamhetens intäkter**

Bidrag återbetalning av premier AFA	13,0	0,0	13,0	0,0
Summa	13,0	0,0	13,0	0,0

NOT 8 Ej likvidpåverkande poster

Latent skatt obeskattade reserver			-1,0	2,3
Summa			-1,0	2,3

NOT 9 Nettoinvesteringar

Bruttoinvesteringar	-301,0	-298,5	-415,1	-372,5
Investeringsbidrag och investeringsinkomster	12,8	10,7	12,8	10,7
Försäljning/Utrangering av anläggningstillgångar	4,2	2,4	4,6	4,9
Summa	-284,0	-285,4	-397,7	-356,9

NOT 10 Materiella anläggningstillgångar

Kommunens samtliga leasingavtal klassificeras som operationella. Linjär avskrivning tillämpas för samtliga tillgångar. Pågående investeringar avskrivs ej.

Mark, byggnader och tekniska anläggningar

Anskaffningsvärde	3 039,2	2 775,1	4 487,2	
Ackumulerade avskrivningar	-1 090,6	-1 009,8	-1 549,7	
Bokfört värde	1 948,6	1 765,3	2 937,5	2 731,5
Avskrivningstider	10-33 år	10-33 år		

Maskiner och inventarier

Anskaffningsvärde	379,5	347,4	816,8	
Ackumulerade avskrivningar	-266,0	-242,4	-464,3	
Bokfört värde	113,6	105,0	352,4	293,0
Avskrivningstider	3-10 år	3-10 år		

NOTER miljoner kronor	KOMMUNEN		KONCERNEN	
	2015	2014	2015	2014
forts. NOT 10 Materiella anläggningstillgångar				
Mark, byggnader och tekniska anläggningar				
Redovisat värde vid årets början	1 765,3	1 563,2	2 731,4	
Investeringar	267,9	275,0	317,7	
Redovisat värde av avyttringar och utrangerade anläggningstillgångar	-2,1	-0,3	-2,1	
Nedskrivningar	0,0	0,0	0,0	
Återförda nedskrivningar	0,0	0,0	0,0	
Avskrivningar	-80,8	-72,4	-107,9	
Överföring från eller till annat slag av tillgång	-1,7	-0,2	-1,7	
Övriga förändringar	0,0	0,0	0,0	
Redovisat värde vid årets slut	1 948,6	1 765,3	2 937,5	2 731,5
Maskiner och inventarier				
Redovisat värde vid årets början	105,0	106,8	293,0	
Investeringar	32,5	23,4	96,6	
Redovisat värde av avyttringar och utrangerade anläggningstillgångar	-0,2	-2,0	-1,0	
Nedskrivningar	0,0	0,0	0,0	
Återförda nedskrivningar	0,0	0,0	0,7	
Avskrivningar	-23,8	-23,3	-37,0	
Överföring från eller till annat slag av tillgång	0,0	0,2	0,0	
Övriga förändringar	0,0	0,0	0,0	
Redovisat värde vid årets slut	113,6	105,0	352,4	293,0
NOT 11 Finansiella anläggningstillgångar				
Aktier, andelar	41,5	16,4	26,4	1,3
Obligationer, förlagsbevis m.m	4,2	4,2	4,2	4,2
Långfristiga fordringar VA- och gatukostnadslån	0,3	0,4	0,3	0,4
Övriga långfristiga fordringar	0,0	0,1	0,0	0,1
Bostadsrätter	17,9	17,9	17,9	17,9
Summa	63,9	39,1	48,8	24,0
Aktier	15,5	15,5	0,4	0,4
varav Förbo AB	8,0	8,0	0,0	0,0
varav Härryda Energi AB	7,1	7,1	0,0	0,0
Andelar	25,9	0,9	25,9	0,9
Summa aktier och andelar*	41,5	16,4	26,4	1,3
* Bland andelar redovisas andelskapitalet i Kommuninvest ekonomisk förening som uppgår till 870 168 kr samt en särskild insats på 25061 774 kr som inbetalades 2015, sammanlagt 25931 939 kr. Kommuninvest ekonomisk förening har dessutom beslutat om insatsemissioner om sammanlagt 6729961 kr för Härryda kommun. Härryda kommuns totala andelskapital i Kommuninvest ekonomisk förening uppgick per 2015-12-31 till 32661 900 kr.				
NOT 12 Fordringar				
Kundfordringar	11,3	19,9	14,2	14,0
Förutbetalda kostnader	22,8	20,6	24,4	19,8
Upplupna intäkter	72,0	48,8	86,3	65,0
Diverse kortfristiga fordringar	36,6	47,9	39,5	50,5
Interimsfordringar	0,0	0,0	0,0	0,0
Fordran skattekonto	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa	142,8	137,2	164,3	149,3

NOTER miljoner kronor	KOMMUNEN		KONCERNEN	
	2015	2014	2015	2014
NOT 13 Likvida medel				
Kassa	0,0	0,0	0,0	0,0
Bank	0,0	0,0	8,9	0,0
Bank, koncernkonto	20,6	0,0	20,6	5,4
Kassa koncernkonto	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa	20,6	0,0	29,5	5,4

Kommunen har en checkkredit på 150 mkr som utnyttjades med 51 mkr. Av den utnyttjade krediten användes 71 mkr av kommunen. Ej utnyttjad checkkredit HEAB 21 mkr.

NOT 14 Eget kapital

IB eget kapital	511,3	370,8	909,4	736,4
Uppskrivning Bostadsrätter	0,0	17,8	0,0	17,8
Årets resultat	111,2	122,7	131,6	157,6
Utdelning, HEAB och Förbo AB	0,0	0,0	-1,3	-1,2
Omräknad effekt av införande av komponentavskrivning Förbo AB				
Överavskrivning/omföring uppskjuten skatteskuld	0,0	0,0	6,0	-1,2
Summa utgående balans	622,6	511,3	1 045,7	909,4

Kommunen tillämpar inte Resultatutjämningsreserv.

NOT 15 Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser inkl löneskatt

Särskild avtals-/visstidspension	0,6	1,2		
Nya regler för pension för förtroendevalda *	0,2	0,0		
Avsättning pensioner före 1998	548,0	571,9		
Avsättning efter 1998	119,5	109,3		
Summa pensioner	668,3	682,4		
Löneskatt	126,1	133,1		
Summa avsatt till pensioner	794,4	815,5	795,5	816,6

För 2014 har 5,6 procent inklusive löneskatt beräknats på arvoden för ny mandatperiod för nya politiker i kommunfullmäktige.

*(OPF-KL) har antagits i kf 2014-06-16, § 94

Antal personer med särskild avtals-/visstidspension

Politiker	2	2		
Tjänstemän	1	1		
Aktualiseringsgrad	93,0%	86,0%		

Med aktualisering menas att den anställdes tjänstetid och intjänad pensionsrätt utreds och att KPA:s register uppdateras. Innan en person är aktualiserad beräknas premien utifrån antaganden om tjänstetiden, medan det efter aktualiseringen räknas på det faktiska värdet.

Specifikation - Avsatt till pensioner

Varav avsättning pensioner före 1998

Ingående avsättning	683,1	707,9		
Årets utbetalningar	-24,2	-24,2		
Ränte- och basbeloppsuppräknning exkl. diskonteringsränta	12,4	7,1		
Aktualisering	-14,5	-2,0		
Övrig post	2,5	0,5		
Förändring av löneskatt	-8,8	-6,2		
Summa avsatt till pensioner intjänad fr o m 1998, UB	650,5	683,1	650,5	683,1

Varav pensionsavsättning intjänad fr o m 1998

Ingående avsättning	130,9	124,8		
----------------------------	--------------	--------------	--	--

NOTER miljoner kronor	KOMMUNEN		KONCERNEN	
	2015	2014	2015	2014
forts. NOT 15 Avsättningar för pensioner och liknande förpliktelser inkl löneskatt				
Årets utbetalningar	-3,7	-3,3		
Nyintjänad pension inklusive efterlevande pensioner	12,0	6,2		
Ränte- och basbeloppsuppräknig exkl. diskonteringsränta	2,2	1,6		
Övrig post	-0,1	-0,2		
Förändring av löneskatt	2,0	1,8		
Summa avsatt till pensioner intjänad fr o m 1998, UB	143,3	130,9	143,3	130,9
NOT 16 Långfristiga skulder				
Ingående skuld	329,4	391,1	1 002,4	1 054,1
Nyupplåning under året	116,9	14,9	196,9	24,9
Årets amorteringar	-1,9	-76,6	-15,3	-76,6
Summa	444,4	329,4	1 184,1	1 002,4
Lån i banker och kreditinstitut	350,0	250,0	1 089,6	923,0
Förutbetalda intäkter som regleras över flera år				
Investeringsbidrag	10,7	4,3	10,7	4,3
Gatukostnadsersättningar	12,0	6,2	12,0	6,2
Anslutningsavgifter	71,8	68,9	71,8	68,9
Summa förutbetalda intäkter	94,4	79,4	94,4	79,4
Summa långfristiga skulder	444,4	329,4	1 184,1	1 002,4
Investeringsbidrag och gatukostnadsersättningar periodiseras fr o m 2014 linjärt under samma nyttjandetid som motsvarande tillgång har.				
Uppgifter om lån i banker och kreditinstitut				
Andel som förfaller inom 1 år	29%	20%	35%	36%
Andel som förfaller inom 1-4 år	14%	60%	43%	53%
Andel som förfaller efter 4 år	57%	20%	22%	11%
Andel lån med rörlig ränta	14%	40%	30%	40%
Andel lån med fast ränta	86%	60%	70%	60%
Genomsnittsränta	2,1%	2,5%		
Kreditgivare				
Kommuninvest	350,0	250,0	510,0	340,0
Övriga	94,4	79,4	674,0	662,4
Summa	444,4	329,4	1 184,1	1 002,4
NOT 17 Kortfristiga skulder				
Kortfristiga skulder till kreditinstitut och kunder	20,6	0,0	22,5	0,5
Leverantörsskulder	89,9	73,3	119,3	95,9
Moms och särskilda punktskatter	3,1	3,5	3,2	4,0
Personalens skatter, avgifter och löneavdrag	21,1	18,8	22,2	19,2
Upplupna kostnader och förutbetalda intäkter	216,6	200,1	249,2	230,7
<i>varav semester- och övertidsskuld</i>	77,3	74,1	79,7	76,5
<i>varav upplupen pensionskostnad, avgiftsbestämd ålderspension</i>	47,2	43,7	47,2	43,7
<i>varav upplupen särskild löneskatt, avgiftsbestämd ålderspension</i>	22,1	20,5	23,0	20,5
<i>varav tillfälligt statsbidrag för mottagning av flyktingar</i>	7,7	0,0	7,7	0,0
Exploateringsverksamhet	87,3	94,6	87,3	94,6

NOTER miljoner kronor	KOMMUNEN		KONCERNEN	
	2015	2014	2015	2014
forts. NOT 17 Kortfristiga skulder				
Utnyttjad checkkredit	71,2	19,2	50,2	19,3
Övriga kortfristiga skulder	4,9	8,3	4,9	10,6
Summa	514,7	417,6	558,8	474,9

NOT 18 Borgensförbindelser***Kommunägda företag**

GRYAAB	0,0	0,0	0,0	0,0
Härryda Energi AB	160,0	90,0	0,0	0,0
Räddningstjänsten Storgöteborg	7,4	7,8	7,4	7,8
Renova	0,6	0,5	0,6	0,5
Summa Kommunägda företag	168,0	98,4	8,0	8,4

Föreningar

Pixbo Tennisklubb	2,6	2,8	2,6	2,8
Hindås Tennisklubb	3,9	4,0	3,9	4,0
Landvetter tennisklubb	2,5	2,6	2,5	2,6
Summa föreningar	9,0	9,3	9,0	9,3
Egna hem och småhus	0,4	0,6	0,4	0,6
Summa borgensförbindelser	177,5	108,3	17,5	18,3

* Härryda kommun har i augusti 1995 ingått en solidarisk borgen såsom för egen skuld för Kommuninvest i Sverige AB:s samtliga förpliktelser. Samtliga 280 kommuner och landsting som per 2015-12-31 var medlemmar i Kommuninvest har ingått likalydande borgensförbindelser. Mellan samtliga medlemmar i Kommuninvest ekonomisk förening har ingåtts ett regressavtal som reglerar fördelningen av ansvaret mellan medlemskommunerna vid ett eventuellt ianspråktagande av ovan nämnde borgensförbindelse. Enligt regressavtalet ska ansvaret fördelas dels i förhållande till storleken på de medel som respektive medlemskommun lånat av Kommuninvest i Sverige AB, dels i förhållande till storleken på medlemskommunernas respektive insatskapital i Kommuninvest ekonomisk förening. Vid en uppskattning av den finansiella effekten av Härryda kommuns ansvar enligt ovan nämnd borgensförbindelse, kan noteras att per 2015-12-31 uppgick Kommuninvest i Sverige AB:s totala förpliktelser till 325 620 649 807 kronor och totala tillgångar till 319 573 677 123 kronor. Kommunens andel av förpliktelserna uppgick till 929 670 940 kronor och andelen av de totala tillgångarna uppgick till 908 831 061 kronor.

NOT 19 Koncerninterna förhållanden

Enhet	Ägd andel	Försäljning, mkr		Lån, mkr		Räntor och borgensavgifter, mkr		Borgen, mkr	
		Intäkt	Kostnad	Givare	Mottagare	Intäkt	Kostnad	Givare	Mottagare
Kommunen		5,9	11,5		21,0	1,4		160,0	
Förbo AB	42%	5,0	4,8				0,3		
Härryda Energi AB	100%	6,9	1,6	21,0			1,1		160,0

STÖRRE INVESTERINGSPROJEKT tusen kronor

Benämning (belopp i tkr)	Projekt- budget	Prognos/ Utfall projekt- avvikelse	Utfall 2015		Budget- avvikelse 2015		Budget- avvikelse 2015	P=Pågående A=Avslutat	Beräknas avslutas
			Inkomst	Utgift	Inkomst	Utgift			

Sektor för utbildning och kultur

Investering förskola			0	4 086	0	471	471		
Investering grundskola	4 000	0	0	6 731	0	2 355	2 355		
Investering Planering, Fritid ungdom och Folkhälsa			0	337	0	-87	-87		
Investering gymnasium/ vuxenutbildning			0	2 687	0	433	433		
Investering kultur	6 000	-76	0	5 167	0	630	630		
Summa utbildning och kultur			0	19 008	0	3 802	3 802		

Sektor för socialtjänst

Summa socialtjänst			0	2 671	0	3 177	3 177		
---------------------------	--	--	----------	--------------	----------	--------------	--------------	--	--

Sektor för samhällsbyggnad

Upprustning Råda Torg	15 500	0	4 345	1 652	4 345	1 317	5 662	P	2016
Landvetter Centrum inkl Guldsmedsplatsen	13 000	-1 123	1 700	8 344	1 700	-2 823	-1 123	A	
Pendelparkering Hällingsjö Källarbacken	3 500	349	2 481	5 002	2 481	-2 437	44	A	
Allmän markreserv			0	46 349	0	-45 349	-45 349	A	
Övrigt skattefinansierat			4 021	30 641	4 021	20 802	24 823		
Summa skattefinansierat			12 547	91 988	12 547	-28 490	-15 943		
Investeringar vatten- och avloppsverk			0	10 290	0	16 561	16 561	P	
Investeringar befintliga VA-ledningar			0	11 650	0	-3 650	-3 650	P	
Nytt vattenverk Västra Nedsjön	172 500	0	0	1 312	0	-567	-567	P	2019
Dricksvattenledning Rådasjön			0	72	0	11 537	11 537	P	2016
VA-investeringar i samband med exploatering			0	5 471	0	32 148	32 148	P	
Övrigt avgiftsfinansierat			0	9 468	0	-1 769	-1 769		
Summa avgiftsfinansierat			0	38 263	0	54 260	54 260		
Summa samhällsbyggnad			12 547	130 251	12 547	25 770	38 317		

STÖRRE INVESTERINGSPROJEKT tusen kronor

Benämning (belopp i tkr)	Projekt- budget	Prognos/ Utfall projekt- avvikelse	Utfall 2015		Budget- avvikelse 2015		Budget- avvikelse 2015	P=Pågående A=Avslutat	Beräknas avslutas
			Inkomst	Utgift	Inkomst	Utgift			
	netto	netto					netto		
Sektor för teknik och förvaltningsstöd									
Barrskogen, 2 avd tillbyggnad	19 132	0	0	4 896	0	-346	-346	P	2016
Salmered, 2 avd tillbyggnad	11 405	0	0	4 621	0	-1 209	-1 209	P	2016
Västergärdet, 6 avd nybyggnad	38 280	0	0	1 176	0	8 802	8 802	P	2017
Fagerhult, 3 avd tillbyggnad	11 214	0	0	8 664	0	1 140	1 140	P	2016
Säteriskolan, ombyggnad	49 059	-1 941	0	19 273	0	3 467	3 467	P	2016
Inköp av Skinnefjällskolan	0	-41 700	0	40 505	0	-40 505	-40 505	P	2016
Furuhällskolan, tillbyggnad	21 560	0	0	6 807	0	-400	-400	P	2016
Hindås stationhus	7 000	0	0	639	0	5 974	5 974	P	2016
Bygården, 9 lgh tillbyggnad	14 609	1 161	0	6 848	0	1 262	1 262	P	2016
Mölnlycke daglig verksamhet, tillbyggnad	11 550	0	0	4 056	0	-822	-822	P	2016
Boende för ensamkommande flyktingbarn	10 000	500	0	937	0	3 063	3 063	P	2016
Sporthall Mölnlycke fabriker, nybyggnad	80 000	-5 000	0	3 501	0	28 053	28 053	P	2018
Kommunhus, tillbyggnad	46 140	2 359	0	2 297	0	2 859	2 859	P	2016
Upprustning av ventilationsanläggningar på förskolor/skolor			0	3 376	0	11 404	11 404	P	
Djupedalsskolans kök			0	3 361	0	139	139	A	
Energieffektivisering			0	2 568	0	1 854	1 854	P	
Infrastruktur IT			0	2 634	0	366	366	P	
Upprustning Önneröd	2 500	1 193	0	1 057	0	1 443	1 443	P	2016
Övrigt teknik och försörjningsstöd			216	31 761	216	2 610	2 826		
Summa teknik och förvaltningsstöd			216	148 978	216	29 153	29 369		
Sektor för administrativt stöd									
Summa administrativt stöd			0	85	0	4 453	4 453		
Totalt kommunen			12 763	300 993	12 763	66 355	79 118		

EXPLOATERING tusen kronor

Sektor för samhällsbyggnad			Bokslut 2015-12-31			
Namn	Beskrivning/Status		Budget 2015	IB 2015	UB 2015	Resultat-redovisning
Industrimark						
Airport City	Detaljplanearbete och utbyggnad av gata, vatten och avlopp i etapper. Härryda kommun äger ca 220.000 kvm byggbar mark inom etapp 4.	Inkomst				
		Utgift				
		Netto	0	0	0	0
Björkåsen	Pågående försäljning av byggklar industrimark, ca 3.500 kvm återstår.	Inkomst	1 000	8 616	9 847	
		Utgift		4 447	4 478	
		Netto	-1 000	-4 169	-5 369	0
Björrod	Pågående försäljning av byggklar industrimark, ca 245.000 kvm finns tillgängligt.	Inkomst	2 800	19 296	22 550	
		Utgift	350	14 573	14 620	
		Netto	-2 450	-4 723	-7 930	0
Bårhults företagspark	Detaljplan laga kraft, byggstart gata och VA preliminärt våren 2016. Kommunen äger ca 140.000 kvm mark för verksamheter.	Inkomst		204	204	
		Utgift	10 000	7 776	14 384	
		Netto	10 000	7 572	14 180	0
Fläskebo	Mark för verksamheter slutsålt, ca 145.000 kvm har sålts av kommunen.	Inkomst		49 928	49 932	
		Utgift		32 573	32 573	
		Netto	0	-17 355	-17 359	0
Företagsparken 2	Mark för verksamheter slutsålt, ca 100.000 kvm har sålts av kommunen. Åtgärder för dagvattenhantering inom området kvarstår.	Inkomst		48 505	48 771	
		Utgift		31 501	31 969	
		Netto	0	-17 004	-16 802	0
Hindås industriområde	Pågående försäljning av byggklar industrimark, ca 20.000 kvm finns för försäljning.	Inkomst		2 164	2 164	
		Utgift		708	708	
		Netto	0	-1 456	-1 456	0
Mark för bostäder						
Börjesgården	18 kommunala tomter sålda genom kommunens tomtkö. Slutredovisas 2015.	Inkomst		7 283	0	7 283
		Utgift	1 000	4 171	0	5 319
		Netto	1 000	-3 112	0	-1 964
Bocköhalvön	Detaljplaneläggning och gatukostnadsutredning pågår.	Inkomst				
		Utgift				
		Netto	0	0	0	0
Enebacken	Etapp 1, 46 hyresrätter 18 småhus har byggstartat 2015. Etapp 2 detaljplan och gatukostnadsutredning pågår	Inkomst	6 500	11 397	11 416	
		Utgift	4 000	8 046	18 738	
		Netto	-2 500	-3 351	7 322	0
Fagervallen Hindås	Kommunala småhustomter slutsålda. Slutjustering gata återstår för färdigställande.	Inkomst	2 100	19 966	19 917	
		Utgift		17 070	17 105	
		Netto	-2 100	-2 896	-2 812	0
Grönsångarvägen	Utbyggnad av gata och VA klart feb 2016. 10 kommunala tomter beräknas säljas 2016-2017. Två tomter bebyggs för sociala sektorns verksamhet.	Inkomst		0	6	
		Utgift	8 000	13 248	33 587	
		Netto	8 000	13 248	33 581	0

fortsättning EXPLOATERING tusen kronor

Sektor för samhällsbyggnad		Bokslut 2015-12-31				
Namn	Beskrivning/Status	Budget 2015	IB 2015	UB 2015	Resultatredovisning	
fortsättning Mark för bostäder						
Hällingsjö centrum	Byggstart 14 hyreslägenheter sommaren 2015, prel inflytt sommaren 2016.	Inkomst	650	581	581	
		Utgift	1 000	16	2 140	
		Netto	350	-565	1 559	0
Hönekulla by	13 parhus, 69 bostadsrätter och 23 hyresrätter har färdigställts varav inflyttning i de sista i slutet av 2015.	Inkomst		34 985	34 987	
		Utgift		24 130	24 134	
		Netto	0	-10 855	-10 853	0
Kobacka	Utbyggnad av gata och VA med preliminär start 2016. En kommunal tomt.	Inkomst		0	1 921	
		Utgift	4 200	805	1 891	
		Netto	4 200	805	-30	0
Landvetters Backa	Detaljplan för Östra Backa etapp laga kraft våren 2015, prel byggstart gata och VA sommaren 2016.	Inkomst		0	2 550	
		Utgift		2 839	3 886	
		Netto	0	2 839	1 336	0
Landvetter Centrum	Detaljplan för kvarteret 2 och 3 överklagad. Preliminär byggstart bostäder 2016.	Inkomst		12 683	12 684	
		Utgift		6 900	8 600	
		Netto	0	-5 783	-4 084	0
Landvetter södra	Utbyggnad gata och VA påbörjas som en del av Landvetters-Backa 2018.	Inkomst			0	
		Utgift	500		629	
		Netto	500	0	629	0
Norra Önneröd	Kommunens småhustomter slutsålda, justering av gata återstår för färdigställande av området.	Inkomst	2 000	50 293	50 438	
		Utgift		29 432	29 829	
		Netto	-2 000	-20 861	-20 609	0
Råda Torg	Förbos huvudkontor och 18 lägenheter har byggts. Slutredovisas 2015.	Inkomst		3 077	0	3 077
		Utgift	2 800	654	0	3 077
		Netto	2 800	-2 423	0	0
Stenbrottet	Byggstart gata och VA våren 2015. Byggstart bostäder hösten 2016, ca 82 hyresrätter, 36 bostadsrätter 9 radhus.	Inkomst		0	10	
		Utgift		26	20 399	
		Netto	0	26	20 389	0
Stenhuggeriet	Detaljplan antagen. Utb. av gata och VA pågår. Kommunen äger mark för två bostäder i parhus vilka beräknas uppföras för sociala sektorns verksamhet.	Inkomst		0	129	
		Utgift	2 000	1 452	6 354	
		Netto	2 000	1 452	6 225	0
Solåsen Hindås	Detaljplanearbete och gatukostnadsutredning pågår.	Inkomst		0	0	
		Utgift	2 000	1 376	1 450	
		Netto	2 000	1 376	1 450	0
Slutredovisas årligen	Avslutas årligen.	Inkomst				
		Utgift				
		Netto	0	0	0	0
		20 800	-67 235	-633	-1 964	

RESULTATRÄKNING tusen kronor	NOT	2015	2014
Verksamhetens intäkter	1	54 981	54 287
Verksamhetens kostnader	2	-44 368	-43 940
Avskrivningar	3	-7 275	-6 375
Verksamhetens nettokostnader		3 338	3 972
Finansiella intäkter	4	2 035	1 990
Finansiella kostnader	5	-6 745	-5 845
Resultat före extraordinära poster		-1 372	117
Extraordinära intäkter			
Extraordinära kostnader			
Årets resultat		-1 372	117

Särredovisning av va-verksamheten

Lag om vattentjänster (SFS 2006:412) ställer krav på att vattenverksamheten särredovisas och att särskild balansräkning och resultaträkning upprättas. En fullständig redovisning görs i en särskild handling "Verksamheten för vattentjänster Årsredovisning 2015".

BALANSRÄKNING tusen kronor**Tillgångar**

Affärsfastigheter		239 473	208 332
Maskiner och inventarier		2 309	2 802
Summa anläggningstillgångar	6	241 782	211 134
Fordringar		1 479	3 081
Summa omsättningstillgångar	7	1 479	3 081
Summa tillgångar		243 261	214 215

Eget kapital och skulder

Eget kapital	8	1 996	3 368
varav årets resultat		-1 372	117

Avsättningar

Avsättning för pensioner		3 651	3 970
Summa avsättningar		3 651	3 970
Långfristiga skulder	9	235 805	205 331
Kortfristiga skulder	10	1 809	1 546
Summa skulder		237 614	206 877
Summa eget kapital och skulder		243 261	214 215

NOTER tusen kronor

	2015	2014
1 Verksamhetens intäkter	54 981	54 287
Brukningssavgifter	53 479	52 898
Övriga intäkter	1 502	1 389
2 Verksamhetens kostnader	44 368	43 940
Entreprenad-köp av verksamhet	17 716	19 339
Personalkostnader	10 831	10 151
Övriga kostnader (konsulter, el, förbrukningsmaterial m m)	15 321	13 700
Omstruktureringskostnader anläggning och underhåll	500	750
3 Avskrivningar	7 275	6 375
Affärsfastigheter	6 562	5 635
Maskiner och inventarier	713	740
4 Finansiella intäkter	2 035	1 990
Ränta på ej resultatförda anläggningsavgifter	2 035	1 990
5 Finansiella kostnader	6 745	5 845
Ränta på investeringsutgifter	6 745	5 845

NOTER tusen kronor

	2015	2014
6 Verksamhetens anläggningar	241 782	211 134
Materiella anläggningstillgångar		
Affärsfastigheter	239 473	208 332
Maskiner och inventarier	2 309	2 802
7 Fordringar	1 479	3 081
Kundfordringar i kommunens debiteringssystem	1 479	3 081
8 Eget kapital	1 996	3 368
Verksamhetens resultatfond där överskott i resultaträkningen fonderas	1 996	3 368
9 Långfristiga skulder	235 805	205 331
Lån från kommunen	167 152	139 400
Kvarvarande skuld avseende anläggningsavgifter	68 653	65 931
10 Kortfristiga skulder	1 809	1 546
2015 års periodiserade anläggningsavgifter	1 560	1 474
Kunder	249	72

Mötesplatser och föräldrastöd bidrar till livskraft för Härrydaborna

I stort sett mår kommuninvånarna bättre än resten av regionen. Allt färre ungdomar dricker alkohol och blir inte heller bjudna av sina föräldrar i samma utsträckning. Men många känner sig stressade och bara 25 procent av flickor i åk 8 och gymnasiets år 2 tycker att de mår ”mycket bra”.

Årets välfärdsbokslut belyser hälsans fördelning i samhället utifrån folkhälsomålet ”Alla Härrydabor har förutsättningar för en god hälsa på lika villkor”. Folkhälsan i kommunen är ojämnt fördelad vid en jämförelse mellan könen men även mellan olika socioekonomiska grupper kan skillnader i hälsa uppmärksammas. Nationell statistik visar att HBTQ- personer, personer med funktionsnedsättning och personer med utländsk bakgrund generellt sett har sämre hälsa.

Detta är en sammanfattning av årets välfärdsbokslut, den fullständiga versionen finns tillgänglig på harryda.se

Självskattad hälsa

Enligt den nationella befolkningsenkäten ”Hälsa på lika villkor”, skattar 75 procent av kommuninvånarna i åldern 16-84 år sitt hälsotillstånd som ”bra” eller ”mycket bra” vilket är en något högre andel än i Västra Götalandsregionen. Bland ungdomar i årskurs 8 och år 2 på gymnasiet är det 80 respektive 71 procent som bedömer sitt hälsotillstånd som ”mycket bra” eller ”ganska bra” på en femgradig skala. Det är en stor skillnad mellan pojkars och flickors svar. Andelen pojkar som rapporterar sin hälsa som ”mycket bra” är 43 respektive 41 procent i årskurs 8 och i gymnasiets år 2. Motsvarande andel flickor är 25 procent i respektive årskurs.

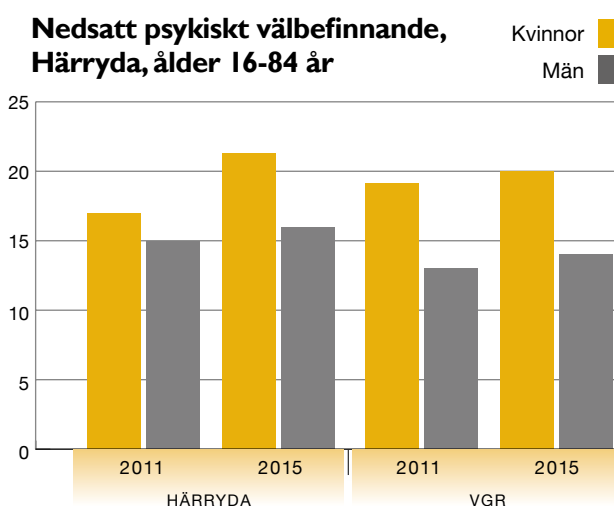
Psykisk (o)hälsa

18 procent av kommuninvånarna i åldern 16-84 år har ett nedsatt psykiskt välbefinnande. Det är en något högre andel jämfört med Västra Götalandsregionen. Andelen kvinnor med nedsatt psykiskt välbefinnande har ökat från 17 till 21 procent sedan 2011.

Motsvarande uppgifter för män är en ökning från 15 till 16 procent.

Nedsatt psykiskt välbefinnande är vanligare bland personer med arbetaryrken jämfört med tjänstemannaryrken; 20 respektive 17 procent. Sedan 2011 har en ökning skett motsvarande sex procentenheter bland tjänstemannagruppern samtidigt som andelen varit nästan oförändrad bland dem med arbetaryrken.

Bland ungdomar som går i årskurs 8 uppgår 50 procent av flickorna och 21 procent av pojkarna att de känner sig stressade varje dag eller flera gånger i veckan. Bland ungdomar i år 2 på gymnasiet är andelen något högre. Cirka 50 procent av ungdomarna i båda årskurserna uppgår att de känner trötthet på dagarna och 25 procent uppgår att de har sömnproblem.

Trygg och delaktig i samhället

Att känna tillit till andra människor har betydelse för i vilken grad man är delaktig i allmänna val men också i sociala nätverk och aktiviteter, vilket i sig bidrar till en god hälsa. Bland kommuninvånarna i åldern 16–84 år är det 21 procent som uppger ha ett lågt socialt kapital, det vill säga som säger sig inte kunna lita på de flesta människor. Ingen skillnad kan noteras mellan män och kvinnor men däremot vid en jämförelse mellan personer med arbetaryrken och personer med tjänstemannayrken kan stora skillnader konstateras; 32 respektive 13 procent. I kommunen uppger sju procent av männen och 32 procent av kvinnorna i åldern 16–84 år, att de är rädda för att gå ut ensam. Motsvarande uppgifter för regionen är nio respektive 35 procent.

Levnadsvanor

Majoriteten av Härrydeborna har goda levnadsvanor. Sedan 2011 är andelen kvinnor som har två eller fler ohälsosamma levnadsvanor oförändrad; 16 procent medan samma grupp män har ökat från 28 procent till 32 procent. Män utgör den största andelen av riskkonsumenter vad gäller alkohol men en ökning av andelen kvinnor i kommunen som har riskbruk har skett de senaste åren. Generellt sett har alkoholkonsumtionen minskat bland ungdomar. Bland elever i årskurs 9 har andelen som druckit alkohol sjunkit från 79 till 42 procent bland pojkar och från 74 till 65 procent bland flickor under perioden 2003–2013. Andelen ungdomar som blivit bjudna på alkohol av sina föräldrar har minskat från 52 till 25 procent under perioden 2010–2013.

Åtta procent av kommuninvånarna i åldern 16–84 år är dagligrökare, vilket kan jämföras med tio procent

på nationell nivå. I årskurs 9 har andelen flickor som röker minskat under perioden 2010–2013 från 35 till 21 procent och bland pojkarna har en minskning skett från 22 till 13 procent. Bland flickor i år 2 på gymnasiet är andelen som röker 42 procent vilket kan jämföras med regionen där motsvarande siffra är 31 procent. Bland män i åldern 16–84 år, är andelen som snusar dagligen 21 procent jämfört med två procent av kvinnorna.

65 procent av kommuninvånarna i åldern 16–84 år är fysiskt aktiva minst 30 minuter om dagen. Detta är en minskning sedan 2011 då andelen var 70 procent. Män är fysiskt aktiva i större utsträckning än kvinnor; 66 respektive 63 procent. Cirka 75 procent av ungdomarna i årskurs 8 tränar två eller flera gånger i veckan. Motsvarande siffra bland ungdomar i år 2 på gymnasiet var 60 procent. I grundskolan är det ungefär lika stor andel flickor som pojkar som uppger att de tränar flera gånger i veckan. På gymnasiet är det drygt 50 procent av flickorna och 70 procent av pojkarna som tränar flera gånger i veckan.

Insatser

Ett kontinuerligt arbete pågår för att öka kommuninvånarnas och framförallt ungdomars delaktighet och inflytande i samhället. Drogfria mötesplatser erbjuds för både unga och äldre i syfte att skapa meningsfull fritid och möjlighet till social samvaro. Föräldrastöd och opinionsbildning bedrivs som en del av kommunens alkohol- och drogförebyggande insatser. Föreläsningar inom olika ämnen men framförallt med fokus på psykisk ohälsa har genomförts. Som en del i arbetet för att motverka psykisk ohälsa har stresskurser erbjudits både ungdomar och vuxna. Genom "Livskraften" skapas förutsättningar för att inspireras till en hälsosam livsstil.

Fortsatt arbete för att nå miljömålen

Kommunen har en viktig roll i arbetet att nå ett hållbart samhälle. Miljöredovisningen visar en del av det arbetet t ex nya cykelbanor, hämtningsystem för matavfall till biogas och fler miljöfordon.

Kommunens interna miljöarbete fortsätter att utvecklas. Miljöhandlingsplanerna innehåller tillsammans 750 åtgärder. Samtalsledare för miljödialog gör besök på enheterna för att följa upp arbetet.

Kommunens chefer har haft god hjälp av Härryda kommuns miljöfilm. Den har stärkt arbetsplatsernas miljöarbete och gett bättre förståelse om ekologiska fotavtryck.

Härryda kommun kom på 64:e plats i tidningen Miljöaktuellt's kommunranking. Det innebär ett tapp från 2014 års 15:onde plats, tillbaka till 2013 års nivå. Rankingen gjordes utifrån enkätsvar och nyckeltal.

Av 24 verksamhetsmål för miljö blev femton uppfyllda och sex delvis uppfyllda.

Energi

En energi- och klimatplan antogs under året. Energibehovet ska minska med minst 20 procent från 2009 fram till 2020. Åtgärder har vidtagits i Landvetter ishall, där frekvensomvandlare på kompressorerna installerats. På Biblioteksgatans servicebostad har direktverkande el bytts mot bergvärmepump med vattenburen värme och ny ventilation installerats.

Backaskolan har projekterats med målet att nå nivån Guld enligt Miljöbyggnad. Solceller och bergvärme ska användas.

Gatubelysning

Under 2015 användes 282 kWh per belysningspunkt, vilket är en minskning med 10 kWh jämfört med 2014. LED-lampor används vid byte av trasiga lampor och vid nybyggda gator och gång- och cykelvägar.

Uppvärmning av kommunens lokaler

2014 stod olja för 2 procent av uppvärmningsbehovet, el 7 procent, värmepump 19 procent och fjärrvärme 72 procent. Fördelningen är oförändrad jämfört med 2013.

Trafik

Mer än varannan kommunanställd åker ensam i bil till jobbet och över 80 procent väljer bil för korta tjänsteresor. Uträknat på alla anställda körs 90 mil per person och år i tjänsten i de 160 bilarna. Antalet miljöfordon och elcyklar ökar. Sedan december kör Måltidsservice elbil för att leverera mat till förskolor.

Källarbackens busshållplats i Hällingsjö har byggts om. Ny hållplats vid Mölnlyckemetot ger bättre kollektivtrafik till Mölnlycke företagspark. Andra insatser som minskar biltransporterna är vårdmöten via webben och På egna ben där tio skolklasser har deltagit. I år deltog 159 kommunanställda och 98 anställda på företag i Cykelutmaningen.

Miljöfordon

Andelen miljöfordon (personbilar och lätta lastbilar) ökar. 2015 var 63 procent av fordonsflottan miljöfordon, jämfört med 52 procent föregående år.

Cykelbanor

Under året har kommunen byggt till och byggt om totalt 1870 meter cykelväg. Förbättringarna har skett vid Säterivägen, Stormossevägen, Grönsångarvägen, Enebacken, Falkvägen och Rydet.

Boende och delaktighet

Kommunen har deltagit i regionala projekt såsom Minimeringsmästarna vilket föll ut väl och de medverkande hushållen lyckades under ett års tid minska sitt avfall med 50 procent. Kommunen har även startat igång ett pilotprojekt för att se över möjligheten att i kommunen införa fastighetsnära insamling av förpackningar och tidningar. Detta för att göra insamlingen av materialen mer lättillgänglig och därmed öka återvinningsandelen.

ÅterC har invigts och är ett samarbete med 25 företag. Överblivet spillmaterial från produktion samlas in, granskas och används till kreativa projekt inom för- och grundskolan.

20 gröna flaggor vajar på förskolor och skolor, Hulebäcksgymnasiet är Skola för hållbar utveckling och nio verksamheter har aktualiserat sin Miljödiplom.

Miljömedvetna inköp genom nya ramavtal har lett till att andelen ekologiska livsmedel är 29 procent. Det är främst mejeriprodukter och fisk som bidragit till årets ökning. Fairtrade City skapar en medvetenhet om hållbar konsumtion och i samband Fairtrade Challenge hölls en baktävling.

Vid Säteriets bostadsområde bökade två grisar i skogen för att bearbeta marken och underlätta lövskogs-

Ekologiska livsmedel

Andelen ekologiska livsmedel har ökat under de senaste åren från 7 procent 2012 till 29 procent 2015, tack vare nya ramavtal. Det är främst mejeriprodukter och fisk som bidragit till årets ökning.

Insamlad mängd hushållsavfall

Alla hushåll och verksamheter kan sedan hösten 2013 samla in matavfall till biogas, vilket 54 procent nu gör. 171 kg hushållsavfall varav 37 kg matavfall hämtades per invånare 2015, vilket är en minskning med 7 kg per person jämfört med föregående år.

plantering. Grisarna har skötts av frivilliga grisvärdar från närområdet och initiativet togs av kommunen, Förbo och Stadsjord.

Naturen

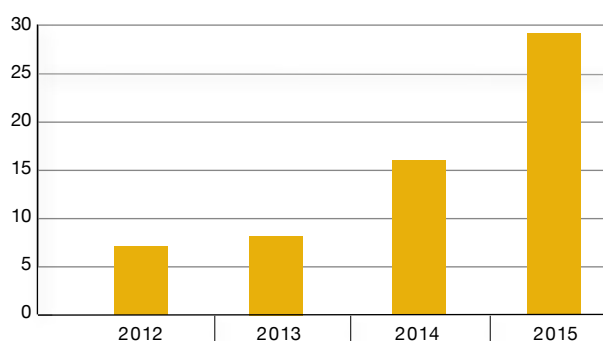
Under året har skyddsvärda träd röjts fram och skogsbruksplanen reviderats. Bråtaskogens naturreservat är bildat och Gallhålan har fått nya informationsskyltar och ny rastplats. Rådasjöns naturreservat och Råda Säteri visades upp vid Västarets mäss Arena 49.

En studie på ekosystemtjänster och skolskogar visar att skolskogar nära skolan med hög biodiversitet har störst positiv effekt för undervisningen. En våtmark anläggs vid Vällsjön som kompensationsåtgärd för planerade dagvattendammar vid Råda stock.

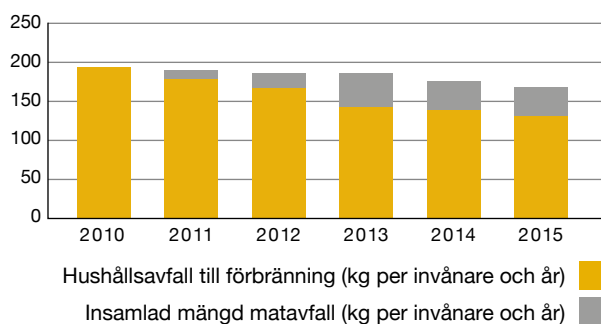
Naturvårdsprojekt

Naturvårdsprojektet "Delsjön-Härskogenkilen – mellankommunalt samarbete kring en av de gröna kilarna i Göteborgsregionen" pågår. Göteborgs ornitologiska förening har beviljats statliga bidrag för projektet "Inventering av Yxsjö-Skärsjöområdet". Ansökan om fem projekt har lämnats in till länsstyrelsen; naturdatabas, Pixbo dammar, Naturpedagogiskt material, Ekosystemtjänster inom GR-kunskaps spridning och Stöd tjejjers idrott.

Andel ekologiska livsmedel i Måltidsservice verksamhet i %

Hushållsavfall

REVISIONSBERÄTTELSE FÖR 2015

Vi, av fullmäktige utsedda revisorer, har granskat den verksamhet som bedrivits i styrelse, nämnder och fullmäktigeberedningar och genom utsedda lekmannarevisorer verksamheten i kommunens bolag.

Styrelse, nämnder och beredningar ansvarar för att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande mål, beslut och riktlinjer samt de föreskrifter som gäller för verksamheten. De ansvarar också för att det finns en tillräcklig intern kontroll samt återredovisning till fullmäktige. Revisorernas ansvar är att granska verksamhet, kontroll och redovisning och pröva om verksamheten bedrivits i enlighet med fullmäktiges uppdrag.

Granskningen har utförts enligt kommunallagen, kommunens revisionsreglemente och god revisionsssed i kommunal verksamhet. Granskningen har genomförts med den inriktning och omfattning som behövs för att ge rimlig grund för bedömning och ansvarsprövning.

I bilaga redovisas de sakkunnigas rapport avseende granskningen av årsredovisningen 2015. Övriga revisionsrapporter hänförliga till revisionsåret 2015 har fortlöpande översänts till kommunfullmäktige för kännedom.

Vår sammanfattande bedömning är att kommunen följer Kommunallagen, Lagen om kommunal redovisning (KRL) och redovisningsrekommendationer för området. Vi bedömer vidare att årsredovisningen i allt väsentligt uppfyller kraven på rättvisande räkenskaper och är upprättad enligt god redovisningssed. De avvikelser från gällande lagstiftning och rekommendationer som noterats redovisas på ett öppet sätt i årsredovisningen.

Vi bedömer att resultatet enligt årsredovisningen är i allt väsentligt förenligt med de finansiella mål och verksamhetsmål som fullmäktige uppställt. Genomförda granskningar visar att verksamheten relativt väl uppnår fullmäktiges målsättningar även om förslag till förbättringar av rutinerna lämnats. Vi noterar att våra förslag i de flesta fall har beaktats eller kommer att beaktas.

Vi tillstyrker att fullmäktige beviljar ledamöterna i styrelse, nämnder och beredningar ansvarsfrihet. Vi tillstyrker att kommunens årsredovisning för 2015 godkänns.

□

Mölnlycke den 29 februari 2016

Ingrid Duwe

Marcus Tonell

Kjell Årdhede

Allan Andersson

Peter Wågsjö

IngBritt Magnusson

Bilaga: Granskning av årsredovisning 2015

Lekmannarevisorernas granskningsrapporter om de kommunala bolagen avlämnas i särskild ordning.

**En kortversion av
årsredovisningen skickas ut
till alla hushåll och företag
i Härryda kommun.**

Form och layout: - Foto: Anna Sjuvaresson, Härryda kommun, Egil Gry, Per Aronsson, Marie Linhart, Amanda Sved, Marcus Lundstedt, Scandinarv Bildbyrå, Jörgen Wiklund från Scandinarv Bildbyrå, Bildupptraget - 2015

Härryda kommun | 435 80 Mölnlycke | 031-724 61 00
kommun@harryda.se
facebook.com/harrydakommun
harryda.se

